

ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ Α. ΖΩΓΚΟΥ

ΔΙΚΗΓΟΡΟΥ, ΕΞ ΑΡΓΥΡΟΚΑΣΤΡΟΥ

Η ΘΕΣΙΣ ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ

ΕΙΣ ΤΗΝ

ΠΑΡΟΥΣΑΝ ΣΥΡΡΑΞΕΙΝ

ΑΘΗΝΑΙ

ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 1945

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

3804

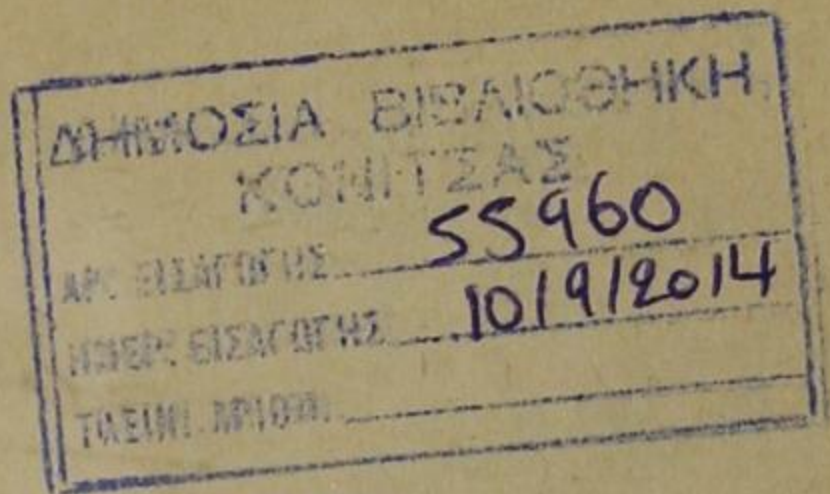
Ε.Ι.Ε
Κ.Ν.Α. Α.Θ.
38

29/2

Επιμέλεια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσα

ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ Α. ΖΩΓΚΟΥ

ΔΙΚΗΓΟΡΟΥ, ΕΞ ΑΡΓΥΡΟΚΑΣΤΡΟΥ

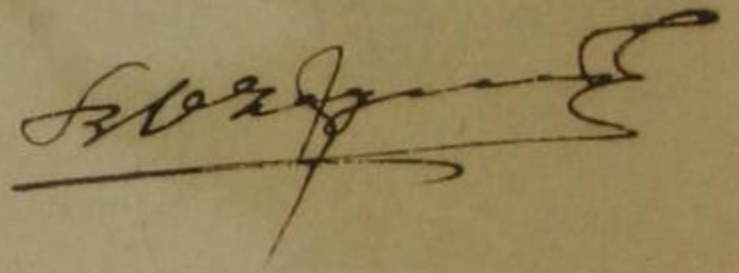
Η ΘΕΣΙΣ ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΠΑΡΟΥΣΑΝ ΣΥΡΡΑΞΙΝ

* ΣΥΛΛΟΓΗ *
ΕΥΑΓΓΕΛΟΥ ΠΡΙΩΝΗ
ΔΩΡΕΑ ΑΠΟ ΤΟ ΣΥΛΛΟΓΟ
ΚΑΣΤΑΝΙΑΝΗΣ ΠΩΓΩΝΙΟΥ

ΑΘΗΝΑΙ

ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 1945

Πᾶν ἀντίτυπον δεόν νά φέρῃ τήν ὑπογραφήν
τοῦ γράψαντος

A handwritten signature in dark ink, written in a cursive style. The signature is positioned above a horizontal line that extends across the width of the signature.

Πημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσα

Επίσημο έγγραφο
Μετ' ελεγχόμενων
Μετ' ελεγχόμενων
Μετ' ελεγχόμενων

Αριθμ. 30-4-46.

Εἰς τοὺς ἀγωνισθέντας διὰ τὸ δίκαιον
= καὶ τὰς ἐλευθερίας τῶν λαῶν =

Πημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσα

Επιμόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσα

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Τώρα που η μεγαλυτέρα σύρραξις ἐξ ὧσων ἀναφέρει ἡ ἱστορία ἔληξε καὶ ἡ Νίκη ἐστεφάνωσε τὰ ὄπλα τῶν Συμμάχων καὶ Ἑνωμένων Ἐθνῶν, τῶν ἀγωνισθέντων ὑπὲρ τῆς Ἐλευθερίας τῶν Λαῶν κατὰ τῆς βίας, διὰ τῆς πλήρους καὶ ἄνευ ὄρων ὑποταγῆς τῶν δυνάμεων τοῦ ἐγκληματικοῦ Τριγώνου (Βερολίνου - Ρώμης - Τόκιο) καὶ εἰς τὸ Συνέδριον τῆς εἰρήνης θὰ ζητηθῶν αἱ εὐθῦναι ἀπὸ τὰ κράτη τὰ ὁποῖα τὴν προεκάλεσαν, προβάλλει πλήρες ἐνδιαφέροντος δι' ἡμᾶς τὸ ἐρώτημα :

Ποία ὑπῆρξεν ἡ θέσις τῆς Ἀλβανίας εἰς τὴν παροῦσαν σύρραξιν ; Εἶναι Κράτος ἐμπόλεμον καὶ ἐχθρικὸν ἢ ἓνα ἀπὸ τὰ ἠνωμένα ἔθνη, ὅπως ἐπεχειρήθη νὰ χαρακτηρισθῆ, προφανῶς ἐκ πλάνης περὶ τὰ πραγματικὰ γεγονότα ; Ἐλπίζομεν ὅτι διὰ τῆς παρούσης μελέτης θέλομεν συντελέσει εἰς τὴν ἄρσιν τῆς παρεξηγήσεως ταύτης, ἡ ὁποία ἔχει τελευταίως ἀρχίσει νὰ κατακτᾷ ἔδαφος καὶ εἰς τοὺς κύκλους τῶν Συμμάχων μας. Καὶ εἶναι μὲν ἀληθές ὅτι, διὰ τῆς μὴ ἀποδοχῆς τῆς αἰτήσεως τῆς Ἀλβανικῆς Κυβερνήσεως Τυράνων ὅπως μετάσχη εἰς τὴν συνδιάσκεψιν τῶν συμμάχων καὶ ἠνωμένων ἔθνῶν εἰς Ἅγιον Φραγκῖσκον, προεκοίθη ἤδη ἡ θέσις τῆς Ἀλβανίας, οὐχ' ἦττον ὁμως δὲν νομίζομεν ὅτι ἐξέλειπεν ὁ κίνδυνος νὰ εὐρεθῶμεν πρὸ μεταβολῆς τῆς περὶ τούτου ἀπόψεως τῶν Συμμάχων, ἀφοῦ διαφαίνεται ἤδη σαφῶς ὁ κίνδυνος καὶ αὐτὴ ἀκόμη ἡ Ἰταλία νὰ καταλάβῃ θέσιν μεταξὺ τῶν Ἑνωμένων Ἐθνῶν.

Διὰ τὸν λόγον τοῦτον νομίζομεν ὅτι τὸ ἀντικείμενον τῆς ἐρεῦνης ἡμῶν παρουσιάζει ἀμείωτον τὸ ἐνδιαφέρον. Ἡ λύσις τοῦ ζητήματος τούτου ἔχει ὑψίστην σημασίαν, διότι ἡ ἐμπόλεμος κατὰστασις, ὡς γνωστόν, ἀσκεῖ μεταξὺ τῶν ἐμπολέμων ἀποφασιστικὴν ἐπίδρασιν τόσον εἰς τὰς σχέσεις μεταξὺ τῶν ἐχθρικῶν κρατῶν ὡς τοιούτων, ὅσον καὶ εἰς τὰς σχέσεις τῶν ἰδιωτῶν τῶν ἐχθρικῶν ὑπηκόων τὰς ἀναγομένας εἴτε εἰς τὸ πρόσωπον εἴτε εἰς τὰ περιουσιακὰ αὐτῶν ἀγαθὰ. Θὰ ἀσκήσῃ ἐπίσης ἐπίδρασιν καὶ ἐπὶ τοῦ κεφαλαίου τῶν ἐθνικῶν διεκδικήσεων καὶ εἰς τὸ ζήτημα

τῶν ἐπανορθώσεων, τὰς ὁποίας αἱ Σύμμαχοι δυνάμεις δύνανται καὶ δικαιουῦνται νὰ ἀξιώσωσι διὰ τὴν ἐπανόρθωσιν τῶν ζημιῶν, αἵτινες ἐπροξενήθησαν, συνεπεία τοῦ πολέμου, εἰς βάρος τῶν συμμαχικῶν πληθυσμῶν, ὡς ἀκριβῶς ἐγένετο καὶ διὰ τῆς συνθήκης τῶν Βερσαλλιῶν.

Ἴνα καταλήξωμεν εἰς ὀρθὴν καὶ ἀντικειμενικὴν κρίσιν εἴμεθα ὑποχρεωμένοι νὰ ἐξετάσωμεν προηγουμένως ἐν ὀλίγοις ποῖα ἢ θέσις τῆς Ἀλβανίας ὡς κράτους κατὰ τὴν περίοδον ἀπὸ τῆς ἀναγνωρίσεώς της μέχρι τῆς 7 Ἀπριλίου 1939, ποῖα ἢ ἐπελθούσα μεταβολὴ εἰς τὴν νομικὴν της κατάστασιν λόγῳ τῆς συντελεσθείσης Ἰταλο-ἀλβανικῆς ἐνώσεως, ποῖαι αἱ μετὰ τῶν ἐνανθέντων κρατῶν καταρτισθεῖσαι συμφωνίαι, ποῖα ἢ νομικὴ φύσις τῆς Ἰταλο-ἀλβανικῆς Ἐνώσεως, ποῖα ἢ Ἰταλικὴ Πολιτικὴ ἐναντι τῶν Ἀλβανῶν καὶ ἡ στάσις τῶν τελευταίων ἐναντι τῆς ἐπελθούσης μεταβολῆς, πῶς ἢ Ἀλβανία ἐκήρυξε τὸν πόλεμον ἐναντίον τῆς Ἀγγλίας καὶ Γαλλίας κατ' ἀρχάς, Ἑλλάδος μετὰ ταῦτα καὶ Ρωσσίας καὶ Ἀμερικῆς ἐν τέλει, ἢ συμβολὴ της εἰς τὸν ἀγῶνα παρὰ τὸ πλευρὸν τοῦ ἄξονος καὶ ἢ συμπεριφορὰ τῶν Ἀλβανῶν ἐναντι τῆς Ἑλλάδος μετὰ τὴν συνθηκολόγησιν, ποῖα ἢ φύσις τοῦ ἀλβανικοῦ κινήματος καὶ τελικῶς ποῖα ἢ συμβολὴ τῶν Βορειοηπειρωτῶν εἰς τὸν Συμμαχικὸν ἀγῶνα. Τὰ ζητήματα ταῦτα ἐξηγοῦν τὴν διαίρεσιν τῆς μελέτης εἰς ἐπὶ κεφάλαια.

Τὰ γεγονότα τὰ ὁποῖα ἀφηγοῦμαι κατὰ τὸ πλεῖστον τὰ ἐξήσοα προσωπικῶς εἰς τὴν Βόρειον Ἡπειρον, μέχρι τῆς ἀνοίξεως τοῦ 1941, ὁπότε καὶ κατέφυγον ὡς πρόσφυξ εἰς τὴν μητέρα πατρίδα. Νομίζω ὅτι συνειτέλεσα, κατὰ τὸ δυνατόν, νὰ λυθῇ ζήτημα ὑψίστου ἐνδιαφέροντος. Ἐὰν καὶ μέχρι ποίου σημείου ἐπετεύχθη τοῦτο, θὰ τὸ κρίνουν οἱ ἀναγνώσται, τῶν ὁποίων ἐπικαλοῦμαι τὴν ἐπιείκειαν διὰ τὰ τυχόν παρουσιαζόμενα κενά. Ἄς ληφθοῦν ὑπ' ὄψιν αἱ δυσκολίαι στενῆς ἐπαφῆς καὶ τακτικῆς ἐπικοινωνίας μετὰ τῆς ἰδιαιτέρας πατρίδος, ὅπου τὰ γεγονότα διεδραματίσθησαν.

Ἀθῆναι, Θέρος 1945

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΖΩΓΚΟΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ι

Ἡ Ἀλβανία ὡς Κράτος ἀπὸ τῆς ἀναγνωρίσεώς της
μέχρι τῆς 7ης Ἀπριλίου 1939.—Ὀλίγα
περὶ Βορείου Ἠπείρου.

Μετὰ τὸν νικηφόρον πόλεμον τῶν συμμάχων καὶ συνησι-
σμένων Χριστιανικῶν Βαλκανικῶν Κρατῶν κατὰ τῆς Τουρκίας,
προέβαλεν ὑπὸ τὴν ὀξυτέραν αὐτοῦ μορφήν ὁ μεταξὺ Ἰταλίας
καὶ Αὐστροουγγαρίας ἀνταγωνισμὸς καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὴν τύχην
τῶν Τουρκικῶν κτήσεις ἐπὶ τῶν ἀκτῶν τῆς Ἀδριατικῆς.

Μία μικρὰ ἀναδρομὴ εἰς τὴν ἱστορίαν μᾶς πείθει ὅτι ἡ Ἰτα-
λία ἐπεδίωξεν ἐπιμόνως νὰ κυριαρχήσῃ τῶν Ἠπειρωτικῶν ἐπὶ
τῆς Ἀδριατικῆς ἀκτῶν ἀφ' ἑνὸς μὲν διότι, κατέχουσα τὰς ἀκτὰς
ταύτας καὶ ἰδίως τὸν κόλπον τοῦ Αὐλῶνος ἐναντι τοῦ Ὀτράντο,
θα ἐγένετο κυρία τῶν πυλῶν τῆς Ἀδριατικῆς, τὴν ὁποίαν ἐθεώ-
ρει πάντοτε ὡς ἰδίαν θάλασσαν, ἀφ' ἑτέρου δὲ διότι ἡ κατοχὴ
τῆς Ἠπείρου καὶ τῆς Ἀλβανίας θα ἐχρησίμευεν εἰς αὐτὴν ὡς
βάσις διὰ τὴν πρὸς ἀνατολὰς ἐξόρμησιν. Εἰς τὸν ἀνταγωνισμὸν
τοῦτον ἦτο μοιραῖον νὰ προσκρούσῃ ὁ ἀπὸ χιλιετηρίδων ἀνα-
πτυσσόμενος καὶ φυσικῶς δοῶν εἰς τὴν γωνίαν ἐκείνην τῆς Βαλ-
κανικῆς χερσονήσου, τὴν ἐνιαίαν καὶ ἀδιαίρετον Ἠπειρον, γηγε-
νῆς Ἑλληνισμός. Οὕτω πως ἐξηγεῖται ἡ ἔμμονος ἀντίθεσις τῆς
Ἰταλίας καὶ ἡ συνεπεία ταύτης ἀνακοπὴ τῆς πρὸς Αὐλῶνα προε-
λάσεως τῶν νικηφόρων Ἑλληνικῶν στρατευμάτων. Οἱ Ἀλβανοὶ
τῆ βοηθεία καὶ παροτρύνσει τῆς Ἰταλίας ἐκήρυξαν εἰς Αὐλῶνα
τὴν 28 Νοεμβρίου 1912 τὴν ἀνεξαρτησίαν τῆς Ἀλβανίας διὰ τοῦ
ΙΣΜΑΗΛ ΚΕΜΑΛ. Ἐπηκολούθησεν ἡ συνθήκη τοῦ Λονδίνου
30ης Μαΐου 1913 διὰ τῶν ἀρθρῶν 2 καὶ 3 τῆς ὁποίας ἀνεγνω-
ρίζετο τὸ πρῶτον ἡ ἀνεξαρτησία τῆς Ἀλβανίας καὶ ἀνετίθετο εἰς
τὰς 6 Μ. Δυνάμεις ἡ φροντὶς τοῦ διακανονισμοῦ τῶν συνόρων
τῆς Ἀλβανίας καὶ παντὸς ἄλλου ζητήματος ἀφορῶντος τὸ
νεοσύστατον κράτος. Τὴν 29ην Ἰουλίου 1913 αἱ Μ. Δυνάμεις
καθώρισαν εἰς τὸ Λονδίνον τὸν ὀργανικὸν καταστατικὸν χάρ-

την τοῦ Ἀλβανικοῦ κράτους ἀνακηρύξασαι τοῦτο εἰς κυρίαρχον καὶ κληρονομικὴν αὐτόνομον ἡγεμονίαν, οὐδετέραν ὑπὸ τὴν ἐγγύησιν τῶν 6 Μ. Δυνάμεων. Διὰ τῆς ἀποφάσεως τῆς Πρεσβευτικῆς Διασκέψεως τῆς 8ης Αὐγούστου 1913 ἀπεφασίζετο ἡ χάραξις τῶν συνόρων τῆς Ἀλβανίας ὑπὸ ἐπὶ τούτῳ ἐπιτροπῆς, τὰ ὁποῖα καὶ τελικῶς καθωρίσθησαν διὰ τοῦ πρωτοκόλλου τῆς Φλωρεντίας τῆς 17ης Δεκεμβρίου 1913.

Εἰς τὰ σύνορα τοῦ νεοσυστάτου Ἀλβανικοῦ κράτους περιελήφθη παρὰ πάντα νόμον καὶ ἠθικὴν καὶ χωρὶς νὰ ἐπιτραπῇ νὰ ληφθῇ ὑπ' ὄψιν ἡ δεδηλωμένη θέλησις τοῦ ἐνδιαφερομένου πληθυσμοῦ, ἡ Ἑλληνικὴ Βόρειος Ἡπειρος, ἀποσπασθεῖσα τῆς μιᾶς ἐνιαίας καὶ ἀδιαιρέτου Ἡπείρου. Οὐδέποτε ἄλλοτε εἰς τὴν Ἱστορίαν ἡ ἀρχὴ τῆς αὐτοδιαθέσεως τῶν Λαῶν ὑπέστη τοιοῦτον ἔμπαιγμόν.

Οὕτως ἡ Ἑλληνικωτάτη Βόρειος Ἡπειρος, συνεργούσης καὶ τῆς λιποψυχίας τῶν Συμμάχων, προσεφέρετο ὡς ἐξίλαστήριον θῦμα εἰς τὸν βωμόν τοῦ μυσσαροῦ Ἰταλο-Αὐστριακοῦ ἱμπεριαλισμοῦ. Ὁ Ἑλληνικὸς ὅμως πληθυσμὸς τῆς Βορείου Ἡπείρου ἐξηγέρθη κατὰ τῆς ἀδίκου ἀποφάσεως τῶν τραυῶν τῆς Γῆς, ἐκήρυξε τὴν 14ην Φεβρουαρίου 1914 τὴν Αὐτόνομον Ἡπειρον μὲ ἰδίαν Κυβέρνησιν ὑπὸ τὸν ἀείμνηστον Βορειοηπειρῶτην ΓΕΩΡΓΙΟΝ ΧΡΗΣΤΑΚΗ ΖΩΓΡΑΦΟΝ, ἐνίκησε τοὺς Ἀλβανοὺς καὶ ἐσώτησεν εἰς τὴν συμφωνίαν τὴν γνωστὴν ὑπὸ τὸ ὄνομα Πρωτοκόλλον τῆς Κερκύρας τῆς 17ης Μαΐου 1914. Διὰ τῆς συμφωνίας ταύτης ἡ Ἀλβανικὴ Κυβέρνησις καὶ αἱ Μεγάλαι Δυνάμεις ἐδέχοντο ὅτι ἡ Βόρειος Ἡπειρος **ἐδικαιούτο εἰδικοῦ καθεστῶτος** τιθεμένη εἰς κατάστασιν προνομιούχον ἐναντι τῶν λοιπῶν τῆς χώρας τμημάτων. **Ἀνεγνωρίζετο δηλ. διεθνῶς ὁ Ἑλληνικὸς χαρακτήρ τῆς Βορείου Ἡπείρου.** Ὁ κηρουχθεὶς ἐν τῷ μεταξὺ Παγκόσμιος πόλεμος ἐματαίωσε τὴν ἐφαρμογὴν τῆς συμφωνίας καὶ κοινῇ ἀποφάσει τῶν συμμάχων κατ' Ὀκτώβριον τοῦ 1914 ἐδίδετο εἰς τὴν Ἑλλάδα ἡ ἐντολὴ ν' ἀνακαταλάβῃ τὴν Βόρειον Ἡπειρον. Ἡ Ἑλληνικότης τῆς Βορείου Ἡπείρου ἀνεγνωρίσθη καὶ διὰ τῆς συνθήκης τῆς 26ης Ἀπριλίου 1915 καὶ ἰδίᾳ διὰ τῆς συνθήκης τῶν Παρισίων τῆς 29ης Ἰουλίου 1919 μεταξὺ ΤΙΤΟΝΙ - ΒΕΝΙΖΕΛΟΥ, δι' ἧς ἡ Ἰταλία ἀνελάμβανε τὴν ὑποχρέωσιν νὰ ὑποστηρίξῃ εἰς τὸ Συνέδριον τῆς Εἰρήνης τὴν αἴτησιν τῆς Ἑλλάδος διὰ τὴν ἐνσωμάτωσιν

τῆς Βορείου Ἡπείρου. Ἐν τέλει ἐξεδόθη ἡ ἀπὸ 13ης Ἰανουαρίου 1920 ἀπόφασις τοῦ Ἀνωτάτου Διασυμμαχικοῦ Συμβουλίου, ἡ ὁποία ἐπεδίκασεν ὀριστικῶς τὴν Βόρειον Ἡπειρον εἰς τὴν Ἑλλάδα. Εἰς τὰς ἀποφάσεις ταύτας προσεχώρησε καὶ ὁ Πρόεδρος ΟΥ·Γ·ΛΣΩΝ διὰ τῶν ἀπὸ 10 καὶ 25 Φεβρουαρίου 1920 διακοινώσεων αὐτοῦ. Καὶ ἐν τέλει ἡ Ἀμερικανικὴ Γερουσία διὰ τῆς ἀπὸ 17ης Μαΐου 1920 ἀποφάσεώς της ἐκηρύχθη ὑπὲρ τῆς ἐνσωματώσεως τῆς Βορείου Ἡπείρου εἰς τὴν Ἑλλάδα.

Πλὴν ὁμως μετὰ τὴν μεταπολίτευσιν τοῦ Νοεμβρίου 1920 καὶ τὰ ἔσωτερικὰ δυσάρεστα γεγονότα ἡ Ἑλλὰς, ἀπησχολημένη καὶ μὲ τὴν Μικρασιατικὴν ἐκστρατείαν, δὲν κατώρθωσε νὰ καταλάβῃ τὴν Βόρειον Ἡπειρον καίτοι διεκανονίσθη διὰ τῆς συνθήκης τοῦ Ραπάλλο τῆς 12ης Νοεμβρίου 1920, τὸ Ἀδριατικὸν ζήτημα. Τῆς δυσχεροῦς τότε διεθνοῦς θέσεως τῆς Ἑλλάδος ἐπωφεληθεῖσα ἡ Ἰταλία, κατώρθωσεν, ὥστε νὰ ἀνατραπῇ τὸ **δεδικασμένον** καὶ διὰ τῆς ἀποφάσεως τῆς 9ης Νοεμβρίου 1921 νὰ ἐπιδικασθῇ καὶ πάλιν ἡ Βόρειος Ἡπειρος εἰς τὴν Ἀλβανίαν καὶ νὰ φέρῃ ἔκτοτε τὸν σταυρὸν τοῦ μαρτυρίου!

Τὸν Ὀκτώβριον τοῦ 1920 ἡ Ἀλβανικὴ Κυβέρνησις δι' αἰτήσεώς της ἐζήτηι ὅπως γίνῃ δεκτὴ εἰς τὴν Κ.Τ.Ε. καὶ ἡ Α' Συνέλευσις τῆς Κ.Τ.Ε. τὴν 17 Δεκεμβρίου 1920, παρὰ τὰς βασίμους ἀντιρρήσεις τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως καὶ τὴν σύμφωνον γνώμην τῆς δευτέρας ὑποεπιτροπῆς τῆς V Ἐπιτροπῆς τῆς I Συνελεύσεως, ἡ ὁποία διεπίστωνεν ὅτι ἡ Ἀλβανία δὲν εἶχε καθωρισμένα ἀκόμη σύνορα καὶ παρὰ τὴν εἰσήγησιν τῆς V ἐπιτροπῆς, ἣτις συνίστα τὴν ἀναβολὴν τῆς ἀποδοχῆς τῆς Ἀλβανικῆς αἰτήσεως μέχρις ὅτου θὰ ἀπεκαθίστατο ἡ διεθνὴς θέσις τῆς Ἀλβανίας κατὰ τρόπον σαφῆ, ἐν τούτοις ἐδέχθη τὴν Ἀλβανικὴν αἰτήσιν καὶ ἔκτοτε ἡ Ἀλβανία ἀπειτέλεσε μέλος τῆς Κ.Τ.Ε.

Τὸν Ἰούνιον τοῦ 1920 ἐγένετο ἐν Λιούσνια τῆς Ἀλβανίας ἡ Α' Ἐθνοσυνέλευσις, ἡ ὁποία ἐξέλεξεν ἀντιβασιλείαν ἐκ τριῶν Ἀλβανῶν τοὺς ΤΟΥΡΤΟΥΛΙ, ΜΠΟΥΜΠΣΙ καὶ ΑΒΝΥ ΤΟΠΤΑΝ, διώρισε Κυβέρνησιν ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ ΤΖΑΦΕΡ ΥΠΙ καὶ ἐψήφισε τὸν καταστατικὸν χάρτην τῆς χώρας. Κατὰ τὸ ψηφισθὲν Σύνταγμα, τὸ ὁποῖον δις ἐτροποποιήθη κατὰ τὸ 1922 καὶ τὸ 1925, ἡ Ἀλβανία ἦτο Προεδρικὴ Δημοκρατία. Ἡ Βουλὴ καὶ ἡ Γερουσία, συνελθοῦσαι εἰς κοινὴν συνεδρίασιν, ἐξέλεξαν ὡς πρόεδρον τῆς Δημοκρατίας διὰ μίαν ἑπταετίαν (1925 - 1932)

τὸν ΑΧΜΕΤ ΜΠΕΗ ΖΩΓΟΥ. Ὁ ΖΩΓΟΥ κατ' ἀρχὰς ἠκολούθησε φιλοσερβικὴν πολιτικὴν, διότι ἡ Σερβικὴ Κυβέρνησις τὸν ἐβοήθησε νὰ εἰσβάλη εἰς Ἀλβανίαν καὶ ἀνατρέψῃ τὸ καθεστὼς τοῦ ΦΑΝ ΝΟΛΙ. Δὲν ἄργησε ὅμως, εὐθύς ὡς ἐσταθεροποίησε τὴν θέσιν του, νὰ στρέψῃ ὅλην του τὴν προσοχὴν πρὸς τὴν φασιστικὴν Ἰταλίαν. Εἰς ἄκρον φιλόδοξος ἐσκέπτετο πῶς νὰ ἐδραιώσῃ τὴν θέσιν του εἰς τὴν Ἀλβανίαν καὶ νὰ καταλάβῃ τὸν Ἀλβανικὸν θρόνον. Τὸ τυφλὸν πάθος τῆς φιλοδοξίας τὸν ἔφερε διαρκῶς πρὸς τὴν Ἰταλίαν, τὰς κακὰς διαθέσεις τῆς ὁποίας πρὸς τὴν πατρίδα του, ἀσφαλῶς ἐγνώριζεν. Ἡ Ἰταλία ἐκμεταλλευσομένη τὸ πάθος τοῦ φιλοδόξου Ἀλβανοῦ φυλάρχου τοῦ ΜΑΤΙ, ἠξίωσεν διὰ νὰ τὸν βοηθήσῃ νὰ ἀνέλθῃ εἰς τὸν Ἀλβανικὸν θρόνον, ὡπτιὰς ἀποδείξεις πίστεως καὶ ἐγγυήσεις. Ἀρχονται ἔκτοτε αἱ ἀλλεπάλληλοι ἐκχωρήσεις. Κατόπιν προηγουμένων διαπραγματεύσεων ὑπεγράφητο εἰς Τίρανα τὴν 27ην Νοεμβρίου 1926 μεταξὺ τοῦ τότε Ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς Ἀλβανίας ΙΛΙΑΖ ΒΡΥΩΝΗ καὶ τοῦ ἐκτάκτου ἀπεσταλμένου καὶ πληρεξουσίου Ὑπουργοῦ τοῦ Βασιλέως τῆς Ἰταλίας ἐν Ἀλβανίᾳ βαρῶνου ΠΟΜΠΕΟ ΑΛΟΓΖΙ, τὸ γνωστὸν συμφῶνον φιλίας καὶ ἀσφαλείας διαρκείας 5 ἐτῶν. Τὸ ἄρθρον 1 τοῦ συμφώνου τούτου ὁρίζει :

«*Ἡ Ἀλβανία καὶ ἡ Ἰταλία ἀναγνωρίζουν ὅτι οἰαδὴ ποτε ταραχὴ ἀποσκοποῦσα νὰ μεταβάλλῃ τὸ πολιτικόν, νομικόν, καὶ ἐδαφικὸν Status quo τῆς Ἀλβανίας εἶναι ἀντίθετος πρὸς τὸ ἀμοιβαῖον πολιτικὸν των συμφέρον.*»

Τὸ ἄρθρον 2 ὁρίζει :

«*Διὰ τὴν διασφάλισιν τοῦ εἰρημένου συμφέροντος τὰ ὑψηλὰ συμβαλλόμενα μέρη ἀναλαμβάνουν τὴν ὑποχρέωσιν νὰ παράσχουν ἀμοιβαίαν βοήθειαν καὶ συνεργασίαν. Ἐκαστον ἐξ αὐτῶν ἀναλαμβάνει τὴν ὑποχρέωσιν ὁμοίως νὰ μὴ συνάψῃ μετ' ἄλλων δυνάμεων πολιτικὰς ἢ στρατιωτικὰς συμφωνίας εἰς βλάβην τῶν συμφερόντων τοῦ ἄλλου, περιλαμβανομένων καὶ τῶν καθορισθέντων διὰ τῆς παρούσης συμφωνίας.*»

Τὸ ἄρθρον 3 προβλέπει τὴν διὰ διαιτησίας λύσιν τῶν μεταξὺ τῶν συμβαλλομένων κρατῶν διαφορῶν, ἐφ' ὅσον δὲν ἤθελεν ἐπιτευχθῆ ἢ διὰ τῆς συνήθους διπλωματικῆς ὁδοῦ λύσις των. Διὰ τῆς συμφωνίας ταύτης ἀποκτιᾶ τρόπον τινὰ ἡ Ἰταλία συμβατικῶς προνομιούχον θέσιν ἀπέναντι τῆς Ἀλβανίας μὴ ἀπέ-

χουσαν πολὺ ἀπὸ τὴν θέσιν, ἣν θὰ κατεῖχεν, ἐὰν τῇ ἐδίδετο ἐκ μέρους τῆς Κ.Τ.Ε. «ἐντολή» ἐπὶ τῆς Ἀλβανίας. Ὡς ἦτο εὐλογον ἢ συμφωνία ἐκείνη προεκάλεσε δριμυτάτας διαμαρτυρίας ἐκ μέρους τῆς Σερβίας καὶ ὀξύτητα εἰς τὰς μεταξὺ τῆς Νοτιοσλαβίας καὶ Ἰταλίας σχέσεις. Ὁ ἴδιος ΑΛΟΪΖΙ, ὅστις ὑπέγραψε διὰ τὴν Ἰταλίαν τὴν συνθήκην εἶπε: «**Κατὰ τὴν γνώμην μου, λέγω ὅτι ἡ σύμβασις, ἡ ὁποία ὑπεγράφη μὲ τὸν ΖΩΓΟΥ τὸ 1926, ἱκανοποιεῖ πλήρως τὰς πολιτικὰς ἀνάγκας τῆς Ἰταλίας εἰς τρόπον, ὥστε νὰ ἔχῃ τὸν ἕνα πόδα εἰς τὴν ἄλλην ἀκτὴν καὶ ν' ἀποτρέψῃ ὥστε ἡ Ἀδριατικὴ νὰ ἐγένετο θέατρον πολέμου διὰ τὴν Ἰταλίαν . . .**» (Ἴδε κατάθεσιν τοῦ ἐνώπιον τοῦ Ἀνωτάτου Δικαστηρίου Ρώμης εἰς τὴν δίκην Σοῦβιτς - Ροάτσι - Γιακομόνι τὴν 5 · 2 · 1945).

Τὸ σύμφωνον τοῦτο προητοίμασε τὴν κοινὴν ἐν Ἀλβανίᾳ γνώμην καὶ ἐδημιούργησε τὸ εὐνοϊκὸν κλίμα διὰ τὴν υπογραφήν, μετὰ ἕν ἔτος, (22 Νοεμβρίου 1927) τοῦ **στρατιωτικοῦ συμφώνου ἀμυντικῆς συμμαχίας**. Τοῦτο ὑπέγραψε διὰ τὴν Ἀλβανίαν ὁ Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν ΙΜΙΑΖ ΒΡΥΩΝΗ καὶ διὰ τὴν Ἰταλίαν ὁ ΟΥΓΚΟ ΣΟΛΑ, ἀκτακτος ἀπεσταλμένος καὶ πληρεξούσιος Ὑπουργὸς εἰς τὴν Ἀλβανίαν τοῦ Βασιλέως τῆς Ἰταλίας. Ἡ διάρκεια τῆς συμμαχίας ὁρίσθη εἰκοσαετής.

Τὸ ἄρθρον 3 τοῦ συμφώνου ὁρίζει :

« . . . **Τὰ δύο συμβαλλόμενα μέρη θὰ δράσουν ἐκ συμφώνου διὰ τὴν διατήρησιν τῆς Εἰρήνης καὶ τῆς ἡσυχίας**
» **καὶ ἐν περιπτώσει καθ' ἣν τὸ ἕν ἐκ τῶν ὑψηλῶν μερῶν**
» **ἤθελον ἀπειληθῆ δι' ἐνὸς ἀπροκλήτου πολέμου, τὸ ἕτε-**
» **ρον μέρος ὑποχρεοῦται νὰ διαθέσῃ ἅπαντα τὰ πλεόν δρα-**
» **στικά αὐτοῦ μέσα, ὄχι μόνον ὅπως προλάβῃ τὰς ἐχθρο-**
» **πραξίας, ἀλλὰ ἀκόμη ὅπως ἐξασφαλίσῃ μίαν δικαίαν ἱκα-**
» **νοποίησιν τοῦ ἀπειληθέντος μέρους**» .

Τὸ ἄρθρον 4 ὁρίζει . . .

« . . . **Ἐν ἣ περιπτώσει ὅλα τὰ μέσα συνδιαλλαγῆς**
» **ἤθελον ἀποβῆ ἄκαρπα, ἐκάτερον τῶν ὑψηλῶν μερῶν**
» **ἀναλαμβάνει τὴν ὑποχρέωσιν νὰ ἀκολουθήσῃ τὴν τύχην**
» **τοῦ ἄλλου, θέτον εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ συμμάχου του**
» **ἅπαντα τὰ στρατιωτικά, οἰκονομικά καὶ πάσης φύσεως**
» **μέσα, ἱκανὰ νὰ παράσχουν βοήθειαν πρὸς ἀντιμετώπισιν**

» τῆς συρράξεως, ἐὰν ἡ βοήθεια αὕτη ἤθελε ζητηθῆ ἀπὸ
» τὸ ἀπειληθὲν μέρος».

Οὕτω πως ἡ Ἀλβανία ἐτίθετο εἰς τὴν διάθεσιν τῆς Ἰταλίας, ἡ ὁποία τότε καὶ μόνον τότε, ἀφοῦ ἐξησφάλισεν ὅλας τὰς ἐγγυήσεις, ὑπεστήριξε τὸν τότε πρόεδρον τῆς Ἀλβανικῆς Δημοκρατίας, νὰ ἀνακηρυχθῆ Συνταγματικὸς Μονάρχης τῆς Ἀλβανίας μετ' τὸν τίτλον **Ζώγου ὁ Α΄**, βασιλεὺς τῶν Ἀλβανῶν, ψηφισθέντος τοῦ νέου Συντάγματος τῆς 1ης Δεκεμβρίου 1928. Ἀπὸ τότε πλέον ἀρχίζει ἡ Ἰταλικὴ διεΐσδυσις εἰς τὴν Ἀλβανίαν. Ὁ βασιλεὺς ΖΩΓΟΥ ἀντὶ νὰ στρέψῃ τὴν προσοχὴν του καὶ τὴν προσπάθειαν τοῦ κράτους εἰς τὴν ἐκμετάλλευσιν τῶν ἀνεκμεταλλεύτων καὶ πλουσίων πηγῶν τοῦ Ἐθνικοῦ πλούτου τῆς χώρας του καὶ ἐκεῖ νὰ βασίσῃ ἓνα ὑγιὲς πρόγραμμα διὰ τὴν οἰκονομικὴν ἀνόρθωσίν της, ἐπροτίμησε τὸν εὐκόλον τρόπον τῆς διὰ δανείων καλύψεως τῶν ἀναγκῶν. Τὸ Ἰταλικὸν δησαυροφυλάκιον ἀφειδῶς παρεχώρει τὰ γνωστὰ ἀλλεπάλληλα δάνεια. Τὸ ἄλβανικὸν κράτος, ἐνῶ δὲν εἶχεν οὐδὲν δημόσιον χρέος καὶ ἠδύνατο μετ' ἀπολύτου αἰσιοδοξίας νὰ ἀτενίσῃ τὴν σταθερὰν οἰκονομικὴν του ἀνόρθωσιν, χάρις ἰδίᾳ εἰς τὸν πλοῦτον τοῦ ὑπεδάφους, ἤρχισεν νὰ αἰσθάνεται ὀλίγον κατ' ὀλίγον τὸ δυσβάστακτον βᾶρος ἑνὸς ἄνευ λόγου πολυτελοῦς καὶ πολυδαπάνου κρατικοῦ ὀργανισμοῦ καὶ νὰ πεοιέρχεται κάτω ἀπὸ τὸν **πολιτικόν, οἰκονομικόν, καὶ στρατιωτικόν** ἔλεγχον τῆς φασιστικῆς Ἰταλίας. Ὀλόκληρος ἡ περιουσία τοῦ Ἀλβανικοῦ ὑπεδάφους (Κουτσόβης, Πατός, Ρουμπίκ, Πόγραδετς κ.τ.λ.) διὰ διαφόρων ἐκχωρήσεων περιῆλθεν εἰς χεῖρας τῶν Ἰταλικῶν ἐπιχειρήσεων. Ὁ οἰκονομικὸς Ἰταλικὸς ὀργανισμὸς S.V.E.A. ἔχει ἀπλώσει τοὺς πλοκάμους του εἰς ὀλόκληρον τὴν χώραν καὶ ἀπορροφῆσει τὴν παραγωγὴν καὶ τὰ δημόσια ἔργα. Ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἀλβανίας, ὀργανισμὸς κυρίως Ἰταλικός, ἐχορηματοδοτεῖ τὰς ἐπιχειρήσεις διὰ τὰς ἐπισκευὰς τῶν ὁδῶν καὶ τῶν στρατώνων διὰ νὰ ἐξυπηρετηθοῦν αἱ στρατηγικαὶ βλέψεις τῆς Ἰταλίας εἰς τὰ Βαλκάνια.

Ἐτερον σφάλμα τοῦ καθεστῶτος τοῦ ΖΩΓΟΥ εἶναι ὅτι μέρος τοῦλάχιστον τῶν δανείων δὲν διετέθη διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς γεωργίας καὶ τῆς κτηνοτροφίας, τῶν δύο τούτων κυρίων πηγῶν τοῦ Ἐθνικοῦ τῆς Ἀλβανίας πλούτου. Ἡ κατὰ φεουδαρχικὸν σύστημα κατανομὴ τῆς ἐγγείου ἰδιοκτησίας μετὰ τὰ ἀπέραντα τσιφλίκια καὶ τὰς ἀτελευτήτους σειρὰς τῶν δουλοπαροίκων, κα-

θίστα ἔτι μᾶλλον ἀθλίαν τὴν θέσιν τοῦ ἀγρόσου. Μεγάλαι ἐκτάσεις ἐν Ἀλβανίᾳ ἔμεναν ἀκαλλιεργητοὶ εἰς βάρος τῆς ἐθνικῆς οἰκονομίας, λόγῳ τῆς πλήρους ἀδιαφορίας τοῦ κράτους διὰ τὴν ἀξιοποίησιν τῆς γῆς καὶ ὅσα ὅμως ἐκαλλιεργοῦντο ἐλάχιστα ἀπέδιδον διότι ἐκαλλιεργοῦντο διὰ πρωτογόνων μέσων.

Ὁ νόμος τοῦ 1931 διὰ τὴν **ἀγροτικὴν μεταρρύθμισιν**, ὁ ὁποῖος θὰ ἔδιδε μεγάλην ὠθησιν εἰς τὴν γεωργίαν, ἐψηφίσθη διὰ νὰ μὴ ἐφαρμοσθῇ ποτέ. Ἡ κτηνοτροφία διήρχετο κρίσιν διότι τὰ προϊόντα τῆς δὲν εὔρισκον καταναλωτὴν εἰς τὸ ἔσωτερικόν, λόγῳ τῆς οἰκονομικῆς δυσπραγίας τοῦ πληθυσμοῦ, ἐνῶ οὐδεμία κατεβλήθη ὑπὸ τοῦ κράτους σοβαρὰ προσπάθεια διὰ τὴν ἐνθάρρυνσιν τῆς ἐξαγωγῆς καὶ διαθέσεώς των εἰς τὰς ἀγορὰς τοῦ ἐξωτερικοῦ οὔτε διὰ τὴν καλλιτέραν ποιοτικὴν παρασκευὴν των, ὥστε νὰ δύνανται νὰ συναγωνίζωνται τὰ ὅμοια προϊόντα τῶν λοιπῶν Βαλκανικῶν χωρῶν. Ἡ ἀνεργία ἐμάστιζε τὴν χώραν. Ἡ κατάστασις αὕτη ὡς ἦτο φυσικὸν προσητόμαζε τὸ ἔδαφος διὰ τὴν ριζικὴν καθεστωτικὴν μεταβολήν, ἣ ὁποία ἐπηκολούθησε μετὰ τὴν 7ην Ἀπριλίου 1939 καὶ ἐξησθένιζε τὸ πνεῦμα τῆς ἀντιστάσεως, κατὰ τῆς μεταβολῆς ταύτης τοῦ εἰς πλήρη ἀθλιότητα περιελθόντος Ἀλβανικοῦ λαοῦ, πρὸ τοῦ ὁποίου δεινὸν καὶ ἀπηνές προέβαλλε τὸ οἰκονομικὸν πρόβλημα. Θὰ ἴδωμεν κατωτέρω, ὅταν θὰ ἐξετάσωμεν τὴν στάσιν τὴν ὁποίαν ἐτήρησεν ὁ Ἀλβανικὸς λαὸς ἐναντι τῆς ἐπελθούσης μεταβολῆς, πῶς καὶ διὰ ποίους λόγους οἱ Ἀλβανοὶ μετὰ ἐνθουσιασμοῦ ἐνηγκαλίσθησαν τὸ νέον καθεστῶς, τὸ ὁποῖον ἐδημιουργήθη ἐν Ἀλβανίᾳ μετὰ τὴν 7ην Ἀπριλίου 1939 καὶ ἔδωσαν εἰς αὐτὸ ἀνεπιφύλακτον καὶ ἀσθόρμητον τὴν ἐνίσχυσίν των. Ὁ PENATO ΣΙΛΕΝΤΣΙ, πληρεξούσιος ὑπουργὸς τῆς Ἰταλίας ἐν Ἀλβανίᾳ, παραμείνας ὡς πρεσβευτὴς τῆς Ἰταλίας εἰς Τίρανα ἀπὸ τοῦ Ἰουνίου 1943 μέχρι τῆς καταλήψεως τῆς Ἀλβανίας ὑπὸ τῶν Γερμανῶν, εἰς ἐμπεριστατωμένην ἐκθεσίν του, τὸ περιεχόμενον τῆς ὁποίας ἐβεβαίωσεν καὶ ἐνόρκως ἐνώπιον τοῦ ἀνωτέρου δικαστηρίου Ρώμης, ἐξετασθεὶς ὡς μάρτυς κατὰ τὴν δικάσιμον τῆς 9 Φεβρουαρίου 1945, εἶπε μεταξὺ τῶν ἄλλων : « **Ἡ ὑπὸ τῆς Ἰταλίας κατάληψις τῆς Ἀλβανίας ἐγένετο εὐμενῶς ἀποδεκτὴ ἐκ μέρους τῶν Ἀλβανῶν, διότι ἐπιστεύετο ὅτι ἢ μετὰ τῆς Ἰταλίας Ἐνωσις θὰ συνετέλει νὰ λυθῶσι τὰ διάφορα καὶ σοβαρὰ κοινωνικὰ προβλήματα πού ἔπνιγον τὴν χώραν . . .** »

Πρὸ τῆς τοιαύτης καταστάσεως ἡ ὀργάνωσις τῶν Ἀλβανῶν πολιτικῶν φυγάδων τοῦ ἑξωτερικοῦ «**Μπασκίμη Κομπετάρ**» (Ἐθνικὴ Ἐνωσις) ἐν συνεργασίᾳ καὶ μὲ πολλοὺς σημαίνοντας Ἀλβανοὺς φυλάρχους, ἰδίᾳ τῆς Βορείου Ἀλβανίας, διεπραγματεύοντο μετὰ τῆς Ἰταλίας ἤδη ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ 1938 τὴν βιαίαν ἀνατροπὴν τοῦ καθεστώτος τοῦ Ζώγου καὶ τὴν ἀνάρρησιν εἰς τὸν θρόνον τῆς Ἀλβανίας Ἰταλοῦ πρίγκηπος ἐκ τῆς Ἰταλικῆς Βασιλικῆς οἰκογενείας τοῦ οἴκου Σαβοΐας.

Ἀντὶ πάσης ἄλλης ἐξιστορήσεως καὶ σχολίου παραθέτω τὰ ἔγγραφα ὡς ταῦτα ἀπεκαλύφθησαν τελευταίως ὑπὸ τοῦ ἐπιτρόπου τοῦ Λαϊκοῦ Δικαστηρίου Τιράνων, ἐν σχέσει πρὸς τὰς ὡς ἄνω διαπραγματεύσεις καὶ τὰ ὁποῖα κατετέθησαν εἰς τὸ δικαστήριον καὶ ἐδημοσιεύθησαν ἐπακριβῶς εἰς τὴν ἑφημερίδα τῶν Τιράνων «**Μπασκίμη**» ἔτος Β' ἀριθ. 88 τῆς 7 Ἀπριλίου 1945. Τὰ ἔγγραφα ταῦτα εἶναι ἐν ἄρθρον τοῦ ΜΟΥΣΤΑΦΑ ΚΡΟΥΓΙΑ ΜΕΡΛΙΚΑ, δευτέρου κατὰ σειράν Προσφυπουργοῦ τῆς Ἀλβανίας μετὰ τὴν μετὰ τῆς Ἰταλίας ἔνωσίν της καὶ δύο ἀποφάσεις τῆς «Ἐθνικῆς Ἐνώσεως» περὶ τῆς ὁποίας ὠμιλήσαμεν.

Τὸ ἄρθρον τοῦτο τοῦ ΜΟΥΣΤΑΦΑ ΚΡΟΥΓΙΑ ΜΕΡΛΙΚΑ δημοσιευθὲν εἰς τὴν Ἀλβανικὴν ἑφημερίδα «**Ρόγια Κομπετάρ**» (Ἐθνικὴ Φρουρὰ) ἀριθ. φύλλου 7 τῆς 13ης Ἀπριλίου 1945 ἔχει ὡς ἑξῆς :

«*Μίαν ἡμέραν τοῦ Ἰουνίου 1938 εὐρίσκομαι εἰς τὴν Ρώμην. Ὁ ΕΡΝΕΣΤ ΚΟΔΙΚΙ μού ὁμιλεῖ διὰ μακρῶν διὰ μίαν Ἰταλικὴν προσωπικότητα, τὸν ΤΖΙΟΒΑΝΙ ΤΖΙΡΟ. ἄνθρωπος ἔξυπνος καὶ πολὺ ἐνδιαφέρων, μού λέγει, ἔχει ἔλθει εἰς τὴν Ἀλβανίαν ὡς διοργανωτῆς τῆς νεολαίας, ἀλλὰ ἡ δρασίς τὴν ὁποίαν ἀναπτύσσει, οἱ λόγοι πού λέγει ἐδῶ καὶ ἐκεῖ ὅπου ἔχει ἐμπιστοσύνην ἀποτελοῦν ἐν αἰνίγμα. Φαίνεται σαῖν, ὑπὸ τὴν μάσκαν τοῦ διοργανωτοῦ τῆς νεολαίας, νὰ κρύπτεται κάποιος ἄλλος ῥόλος κάποια ἄλλη ἀποστολή. Εἶναι ἐδῶ καὶ θέλει νὰ σαῖς ἴδῃ» καὶ ἀφοῦ περιγράφει τὴν συνομιλίαν πού εἶχε μὲ τὸν ΤΖΙΡΟ, ὁ ΜΟΥΣΤΑΦΑ ΚΡΟΥΓΙΑΣ συνεχίζει :*

«*Ὁ ΖΩΓΟΥ θὰ ἀντικαθίστατο δι' ἐνὸς βασιλέως ἀπὸ τοὺς πρίγκηπας τοῦ οἴκου Σαβοΐας. Ἡ Ἰταλικὴ Πρεσβεία ἐν Τιράνοισι ἔχει ἐργασθῆ πρὸς αὐτὴν τὴν κατεύθυνσιν καὶ ἐντὸς τῆς Ἀλβανίας. Πολλοὶ Ἀλβανικοὶ προσωπικότητες*

ἐνήργουν καὶ εὐρίσκοντο ἐν ἐπαφῇ μετὰ τῆς Ἱταλικῆς Πρεσβείας. Μεταξὺ τῶν πολιτικῶν ἐξορίστων ἔχει σχηματισθῆ μία εἰδικὴ ἐπιτροπὴ διὰ τὰς ἀναγκαίας ἐπαφὰς μετὰ τὴν Ρώμην. Ἡ ἐπιτροπὴ ἀποτελεῖτο ἀπὸ τοὺς **ΚΙΑΖΙΜ ΚΟΤΣΟΥΛΙ**, τὸν **ΑΔΗ ΚΛΕΙΣΟΥΡΑ** καὶ ἐμὲ (δηλ. τὸν Μουσταφᾶ Κρούγια). Τὸ ἔγγραφο διὰ τοῦ ὁποίου παρέρχεται εἰς τὴν ἐπιτροπὴν ταύτην ἡ ἐντολὴ ἐνεργείας ἐπὶ τῶν μνημονευθεισῶν βάσεων, ὑπεγράφητο ὑπὸ τοῦ Συμβουλίου τῆς «Ἐθνικῆς Ἐνώσεως» (Μπασκίμι Κομπετάρ) δηλ. ὑπὸ τοῦ **ΚΙΑΖΙΜ ΚΟΤΣΟΥΛΙ**, τοῦ **ΑΔΗ ΚΛΕΙΣΟΥΡΑ**, τοῦ **ΣΕΪΦΗ ΒΛΑΜΑΣΙ** καὶ ἐμοῦ (δηλ. τοῦ Μουσταφᾶ Κρούγια)».

Ἴδου νῦν τὸ κείμενον τῶν ληφθεισῶν ἀποφάσεων :

«Οἱ ὑποφαινόμενοι :

» Πιστεύοντες ὅτι ἐκπροσωποῦμεν τὴν θέλησιν τῆς μεγάλης πλειοψηφίας τοῦ Ἀλβανικοῦ λαοῦ καὶ θεωροῦντες ἡμᾶς αὐτοὺς ἠθικοὺς ὑπευθύνους διὰ τὴν τύχην του, ἀποφασισμένοι νὰ μὴ φεισθῶμεν κόπων καὶ νὰ τὸν σώσωμεν ἀπὸ τοὺς κινδύνους ποὺ ἀπειλοῦν τὴν πολιτικὴν, οἰκονομικὴν κοινωνικὴν καὶ ἠθικὴν ζωὴν του καὶ ἀπὸ τὰ δεινὰ ποὺ τοῦ ἔχουν ἐπισωρευθῆ. Πεπεισμένοι ὅτι ἡ ρίζα καὶ ἡ πηγὴ ὅλων τῶν κινδύνων τούτων καὶ τῶν κακῶν εἶναι τὸ καθεστῶς τοῦ τρόμου, τῆς δυστυχίας, τῆς ἐντροπῆς καὶ τῆς προδοσίας, ποὺ ἔχει ἐγκαθιδρύσει πρὸς 14 καὶ πλέον ἐτῶν ὁ **ΑΧΜΕΤ ΖΩΓΟΥ**. Πεπεισμένοι ἐπίσης ἀπὸ τὴν δοκιμασίαν τῶν 15 τελευταίων ἐτῶν ὡς καὶ ἀπὸ τὴν διεθνή κατάστασιν, τὴν ὁποίαν σήμερον ἔχομεν ὑπ' ὄψιν καὶ ἀπὸ τὴν γεωγραφικὴν θέσιν τῆς χώρας ἡμῶν, ὅτι μόνον στηριζόμενοι εἰς τὴν ὑποστήριξιν τῆς φασιστικῆς Κυβερνήσεως, δυνάμεθα νὰ σώσωμεν τὸν λαόν μας, ἀπὸ τὸ καθεστῶς τοῦ **ΖΩΓΟΥ** ποὺ εἶναι ἡ πηγὴ καὶ παραμένει πάντοτε αἰτία ὅλων τῶν δεινῶν, ὅτι μόνον μετὰ τὴν βοήθειαν τῆς Ἱταλίας, ἡ ὁποία εἶναι ἡ μόνη Μεγάλη Δύναμις ἀμέσως ἐνδιαφερομένη διὰ τὴν Ἀλβανίαν, δύναται νὰ ἐξασφαλισθῆ ἡ οἰκονομικὴ ἀνόρθωσις καὶ ἡ πολιτισμένη πρόοδος τοῦ τόπου μας, ὅτι μόνον μία στενή καὶ εἰλικρινὴς φιλία μετὰ τὴν φασιστικὴν Ἱταλίαν δύναται νὰ εὐνοήσῃ τὰς Ἐθνικὰς μας βλέψεις συμφώνως πρὸς τὸ νέον πνεῦμα τῆς διασκέψεως τοῦ Μονάρχου καὶ

» τῆς πολιτικῆς τοῦ ἄξονος ΡΩΜΗΣ—ΒΕΡΟΔΙΝΟΥ, ὅτι
» μόνον ἀκολουθοῦντες τὸν δρόμον τῆς πολιτικῆς ταύτης
» μὲ μίαν στενὴν καὶ εἰλικρινῆ φιλίαν μετὰ τῶν Ἰταλῶν,
» θὰ δυνηθῆ τὸ μικρὸν Ἔθνος μας, τὸ ὁποῖον δὲν ἔχει
» οὐδὲν ἄλλο πραγματικὸν ἰσχυρὸν ἔρεισμα, νὰ διατηρή-
» σῃ τὴν ἀνεξαρτησίαν καὶ ἑδαφικὴν του ἀκεραιότητα.

» Ἀπεφασίσαμεν νὰ ζητήσωμεν ἓνα προίγημα ἀπὸ τὸ
» αἶμα τοῦ οἴκου Σαβοΐας, ὡς βασιλέα τῶν Ἀλβανῶν καὶ
» θεμελιωτὴν τῆς μελλούσης δυναστείας διὰ τὴν μοναρχίαν
» μας».

Ἐπογράφουν :

ΜΟΥΣΤΑΦΑ ΚΡΟΥΓΙΑ ΚΙΑΖΙΜ ΚΟΤΣΟΥΛΙ
ΑΛΗ ΚΛΕΙΣΟΥΡΑ

Ἀκολουθεῖ ἡ ἄλλη ἀπόφασις :

« Ἐχον ὑπ' ὄψιν τὴν ἄμεσον ἀνάγκην τοῦ Ἀλβανικοῦ
» λαοῦ διὰ μίαν ἰσχυρὰν καὶ δικαίαν Κυβέρνησιν διὰ προω-
» δευμένον λαὸν καθὼς ἐπίσης καὶ διὰ τὰ στοιχεῖα ἐξ ὧν
» ἀποτελεῖται καὶ ὡς πρὸς τὰ πρόσωπα χωρὶς προνόμιον
» (διάκρισιν) στοιχείου ἢ τάξεων. Ἐχον ὑπ' ὄψιν ὡσαύτως
» τὰς προηγηθείσας δοκιμασίας τοῦ τόπου μας ὑπὸ τὰ διά-
» φορα καθεστῶτα καὶ τὰ παραδείγματα λαῶν τινῶν πέριξ
» ἡμῶν καὶ πλέον ἐπάνω.

» Ἀπεφάσισε τὴν ἐγκαθίδρυσιν ἐνὸς καθεστῶτος ὀλο-
» κληρωτικοῦ στηριζομένου εἰς ἓν καὶ μόνον ἐθνικὸν λαϊ-
» κὸν κόμμα, τὸ ὁποῖον θὰ περιλάβῃ εἰς τοὺς κόλπους του
» ὅλους τοὺς ἐντίμους Ἀλβανούς, ὅσοι ἀποδέχονται τὸ σύ-
» στημα τοῦτο διακυβερνήσεως».

Ἐπογράφουν :

ΜΟΥΣΤΑΦΑ ΚΡΟΥΓΙΑ ΚΙΑΖΙΜ ΚΟΤΣΟΥΛΙ
ΑΛΗ ΚΛΕΙΣΟΥΡΑ

Ἐκ τῶν ἀποκαλυφθέντων τούτων ἐγγράφων ἀποδεικνύεται
κατὰ τρόπον σαφῆ καὶ ἀναμφισβήτητον ὅτι ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ
1938 μετὰ τῶν κύκλων τῶν εἰς τὸ ἔξωτερικὸν πολιτικῶν ἐξορί-
στων Ἀλβανῶν καὶ ἐπιφανῶν ἡγετῶν εἰς τὸ ἔσωτερικὸν τῆς
Ἀλβανίας ἀφ' ἐνός, καὶ τῆς Ἰταλικῆς Φασιστικῆς Κυβερνήσεως,
δρώσης ἐν Ἀλβανίᾳ διὰ τοῦ ἐν Τιράνοις τότε Ἰταλοῦ πρεσβευ-
τοῦ ΦΡΑΝΤΣΕΣΚΟ ΓΙΑΚΟΜΟΝΙ, τοῦ μετὰ ταῦτα Γενικοῦ

Τοποτηρητοῦ τοῦ βασιλέως διὰ τὴν Ἀλβανίαν ἀφ' ἑτέρου, διεξή-
 γοντο διαπραγματεύσεις, αἱ ὁποῖαι προητοίμασαν τὸ ἔδαφος διὰ
 τὰ γεγονότα τῆς 7ης Ἀπριλίου 1939 καὶ κατέληξαν εἰς τὰς ἀπο-
 φάσεις, αἵτινες πιστῶς κατοπτρίζονται εἰς τὰ παρατεθέντα ἀνω-
 τέρω ἔγγραφα καὶ μὲ ἑλαφρὰν μόνον, ὡς θὰ ἴδωμεν κατωτέρω,
 ἀλλαγὴν, ἀπεκρυσταλλώθησαν διὰ τῶν μεταξὺ τῆς Ἰταλίας καὶ
 Ἀλβανίας συμφωνιῶν, δι' ὧν συνετελέσθη ἡ μεταξὺ τῶν δύο
 τούτων κρατῶν ἔνωσις. Τὰς σκέψεις, διαπραγματεύσεις καὶ ἀπο-
 φάσεις ταύτας τῶν Ἀλβανῶν ἡγετῶν χαρακτηρίζει μία ἔμμονος
 καὶ ἐκδηλὸς φιλοφασιστικὴ καὶ ἐν γένει φιλοαξονικὴ διάθεσις.
 Ἡ Ἀλβανία ὠδηγεῖτο νὰ προσδεθῇ εἰς τὸ ἄρμα τοῦ χαλυβδί-
 νου (!) ἄξονος Ρώμης-Βερολίνου συμφώνως πρὸς τὸ νέον πνεῦμα
 τῆς διασκέψεως τοῦ Μονάχου. Θὰ ἰδρῦετο καὶ ὀργανοῦτο εἰς
 Ἀλβανίαν ἐν Ἀλβανικὸν Φασιστικὸν κόμμα καὶ θὰ ἐγκαθιδρούετο
 φασιστικὸν καθεστῶς. Γνωστὰ τῶν πόθων καὶ τῶν ὀνείρων τοῦ
 Ἀλβανικοῦ λαοῦ διὰ μίαν μεγάλην Ἀλβανίαν ἔκαμον καὶ εἰς τὸν
 τομέα τοῦτον τὴν κατάλληλον ἐκμετάλλευσιν. Ἐκκαλλιέργησαν καὶ
 ἐτόνωσαν τὴν ιδέαν τῆς πραγματοποιήσεως τῶν «... ἔθνικῶν
 βλέψεων συμφώνως πρὸς τὸ νέον πνεῦμα τῆς διασκέψεως
 τοῦ Μονάχου» ἐξήρησαν δὲ ταύτην ἀπὸ μίαν στενὴν καὶ εἰλι-
 κρινῆ φιλίαν μὲ τὴν φασιστικὴν Ἰταλίαν. Θὰ ἴδωμεν κατωτέρω
 πῶς οἱ προκραθωρισμένοι οὗτοι σκοποὶ μὲ συνέπειαν καὶ πιστὴν
 προσήλωσιν ἐκ μέρους τῶν Ἀλβανῶν ἐφηρομόσθησαν. Πρὶν ἢ
 κλείσωμεν τὸ κεφάλαιον τοῦτο εἴμεθα ὑποχρεωμένοι νὰ τονίσω-
 μεν ὅτι πλὴν τῶν εἰρημένων εἰς τὸ ἔξωτερικὸν πολιτικῶν ἐξορί-
 στων τῆς Ἐθνικῆς Ἐνώσεως, «**Μπασνίμ Κομπειτάρ**» εἰς τὸ
 ἐσωτερικὸν τῆς Ἀλβανίας ἐργάται καὶ φορεῖς τῶν ιδεῶν τούτων
 ὑπῆρξαν ἐπίλεκτοι πολιτικοὶ Ἀλβανοὶ ἡγέται καὶ ἰσχυροὶ φύλαρ-
 χοὶ ὡς οἱ ΜΑΛΙΚ ΜΠΟΥΣΙΑΤΙ, ΣΟΥΛΤΣΕΜΠΕΚ ΜΠΟΥ-
 ΣΙΑΤΙ εἰς Σκόδραν, ΜΟΥΧΤΑΡ ΚΑΛΙΟΣΙ, ΚΟΛ ΜΙΕΝΤΑ,
 ΓΙΑΚ ΚΟΤΣΙ καὶ ΙΡΦΑΝ ΟΧΡΙ εἰς Ντίμπραν, ΓΚΙΟΝ ΜΑΡ-
 ΚΑΓΚΙΟΝΙ, ΚΟΛ ΜΠΙΜΠ ΜΙΡΑΚΑ·Ι, ΑΦΕΖ ΚΡΑΓΙΑ
 εἰς τὰς ὄρεινὰς περιοχὰς τῆς Σκόδρας, ΤΕΡΕΝΤ ΤΟΤΣΙ, ΣΕ-
 ΦΚΕΤ ΒΕΡΛΑΤΣΙ, ΚΕΜΑΛ ΒΡΥΟΝΙ, ΤΖΑΦΕΡ ΥΠΙ, ΦΕ·Ι·
 ΖΗ ΑΛΙΖΟΤΙ, ΖΕΦ ΣΕΡΕΚΙ, ΜΑΡΚ ΚΟΔΕΛΙ, ΝΟΥΣ
 ΜΠΟΥΣΙΑΤΙ εἰς Τίρανα, ΣΕΦΚΕΤ ΤΣΕΛΚΟΥΠΑ, ΤΖΑ-
 ΦΕΡ ΤΑΓΚΑ εἰς Δυρράχιον, ΤΕΦΗΚ ΜΠΟΡΓΙΑ εἰς Κορυ-
 τσᾶν καὶ πλεῖστοι ὅσοι ἄλλοι ἀλλαχοῦ τῆς Ἀλβανίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΙ

Ἰταλικὴ εἰσβολὴ εἰς Ἀλβανίαν καὶ Ἑνωσις αὐτῆς μετὰ τῆς Ἰταλίας

Τοιαύτη ἦτο ἡ κατάστασις ἐν Ἀλβανίᾳ ὅταν τὴν 7ην Ἀπριλίου 1939 Ἰταλικαὶ δυνάμεις ἀπὸ τῶν πρωϊνῶν ὥρῶν ἀπεβιβάζοντο εἰς διαφόρους λιμένας τῆς. Μετὰ ἀσθενῆ ἀντίστασιν μικρᾶς μόνον μερίδος τοῦ στενοῦ περιβάλλοντος τοῦ βασιλέως ΖΩΓΟΥ καὶ ἰδίᾳ εἰς τὸ Δυρράχιον, ὁ βασιλεὺς μετὰ τῆς Κυβερνήσεώς του καὶ τῆς βασιλικῆς οἰκογενείας ἐγκατέλιπε τὸ Ἀλβανικὸν ἔδαφος καὶ κατέφυγε διὰ Κορυτσᾶς εἰς τὴν Ἑλλάδα. Ἀσφαλῶς ἦτο δυνατὴ ἡ ἀντίστασις καὶ διοργανώσις καὶ διεξαγωγὴ ἀνταρτοπολέμου, λαμβανομένου ὑπ' ὄψιν ὅτι ἡ κατ' ἐξοχὴν ὀρεινὴ διαμόρφωσις τοῦ ἐδάφους προσφέρετο εἰς ἓνα τοιαύτης φύσεως πόλεμον. Οὐδὲ σκέψις ὅμως ἐγένετο πολὺ δὲ ὀλιγώτερον ἐξεδηλώθη τοιαύτη τις ἀπόπειρα ἀφοῦ, ὡς ἐξηγήσαμεν εἰς τὸ προηγούμενον κεφάλαιον, τὰ πάντα ἔχουν συμφωνηθῆ μετὰ τῶν Ἀλβανῶν καὶ ἔχει προκαθορισθῆ καὶ ὁ τρόπος καθ' ὃν τὰ γεγονότα θὰ ἐξελιθίσσοντο.

Ἐπιστεύσαμεν τότε καὶ ἡμεῖς ὅτι ἡ μικρὰ ἐκείνη ἀντίστασις τῶν Ἀλβανῶν ἦτο πραγματικὴ, διότι δὲν ἐγνωρίζομεν τὰς ἐκ τῶν παρασκηνίων ἐνεργείας, αἵτινες μετὰ ταῦτα ἀπεκαλύφθησαν καὶ ἐκ τῶν ὁποίων ἐπείσθημεν ὅτι οὐδεμία ὠργανωμένη ἀντίστασις ἔχει προσχεδιασθῆ καὶ ὅτι μόνον ἐλάχιστοι, στενοὶ καὶ πιστοὶ συνεργάται τοῦ βασιλέως, ὡς ὁ ἐν Δυραχίῳ ΜΠΑΖΕ ΤΣΑΝΙ (Ἄμπάζ Κοῦπι) ἀντέστησαν, ἴσως ἀπὸ πίστιν πρὸς τὸ καθῆκον ἴσως διὰ νὰ παρεμποδίσουν τὴν ταχεῖαν πρὸς Τίρανα προέλασιν τῶν Ἰταλικῶν στρατευμάτων καὶ δώσουν χρόνον εἰς τὸν βασιλέα ΖΩΓΟΥ ν' ἀπομακρυνθῆ ἢ διὰ νὰ διατηρήσουν τὰ προσχήματα ὅτι ἀντέστησαν εἰς τὴν εἰσβολήν. Ἡ ἔλλειψις πάσης ἀντιστάσεως διεπιστώθη ἐσχάτως καὶ ὠμολογήθη κατὰ τὴν δίκην τῶν ἡγετῶν Ἀλβανῶν ἐνώπιον τοῦ Λαϊκοῦ Δικαστηρίου Τιράνων. Ἐκ τῶν ἐκτεθέντων καὶ ἐξ ὧν θὰ διαλάβωμεν κατωτέρω ἀφήνομεν τὸν μελετητὴν τῆς παρουσίας νὰ σχηματίσῃ ἰδίαν γνώμην, ἐν σχέσει πρὸς τὴν στάσιν τὴν ὁποίαν ἐτήρησεν ὁ Ἀλβανικὸς λαὸς

έναντι τῆς ἐπελήθουσας ἐν Ἀλβανίᾳ μεταβολῆς. Θὰ ἐπιχειρήσω-
μεν νὰ ἐκφέρωμεν καὶ ἡμεῖς εἰς τὸ σχετικὸν μέρος τὴν γνώμην
μας, γνώμην ἢ ὁποία νὰ προκύπτῃ ἀβιάστως ἀπὸ τὰ πραγματι-
κὰ γεγονότα, ὡς ταῦτα ἔλαβον χώραν, καὶ τῶν ὁποίων, λόγῳ τῆς
ἐκεῖ διαμονῆς μας ἀπὸ τοῦ 1931 μέχρι τοῦ Ἀπριλίου 1941,
ἔχομεν ἰδίαν ἀντίληψιν. Ἐζήσαμεν τὴν κρίσιμον ἐκείνην περίο-
δον εἰς τὴν Ἀλβανίαν καὶ παρηκολουθήσαμεν τὴν ἐξέλιξιν τῶν
γεγονότων καὶ λόγῳ τοῦ ἐπαγγέλματός μας, τὸ ὁποῖον κατὰ τὴν
ὡς ἄνω δεκαετῆ περίοδον, ἠσκήσαμεν ἐν Ἀργυροκάστρῳ τῆς
Βορείου Ἡπείρου (ἰδιαιτέρας μου πατρίδος, ὅπου ἐγεννήθην
καὶ ἀνετράφη) καὶ τῶν δι' ἐπαγγελματικὸς λόγους ἐπαφῶν
ἡμῶν μὲ ἀνθρώπους οἱ ὁποῖοι διεδραμάτισαν πρωτεύοντα ρόλον
εἰς τὴν Ἀλβανίαν, νομίζομεν ὅτι δυνάμεθα νὰ πιστεύωμεν ὅτι
γνωρίζομεν τὰ πράγματα. Ἐκ τῆς ἀφηγήσεώς των ἄλλως τε θὰ
καταδειχθῇ τοῦτο. Ἐὰν παρὰ ταῦτα εἰς σημεῖα τινὰ τὸ ἔργον
παρουσιάσῃ κενά, παρέχομεν ἀπὸ τοῦδε τὴν διαβεβαίωσιν ὅτι
τοῦτο δὲν θὰ ὀφείλεται εἰς ἐσχεμμένην παράλειψιν.

Κατὰ τὴν ἡμέραν λοιπὸν τῆς ἀποβάσεως οἱ Ἴταλοὶ διὰ
προκηρύξεων ἐκάλουν τὸν Ἀλβανικὸν λαὸν νὰ εἶναι ἡσυχος καὶ
ἡρεμος καὶ διεβεβαίουν ὅτι τὰ Ἴταλικά στρατεύματα δὲν μετέ-
βαινον εἰς Ἀλβανίαν ὡς ἐχθρικά, ἀλλὰ ὡς φιλικὰ διὰ νὰ καταρ-
γῆσουν « . . . τὸ λαομίσητον — ὡς τὸ ἐχαρακτήριζον — καὶ τυ-
ραννικὸν καθεστῶς τοῦ ΖΩΓΟΥ νὰ ἐπιβάλλουν εἰς τὴν χώραν
τὴν εἰρήνην καὶ τὴν τάξιν καὶ ὀδηγήσουν τὸν Ἀλβανικὸν λαὸν
εἰς τὰ ὑψηλὰ τῆς φυλῆς πεπρωμένα ! ».

Τὴν ἰδίαν ἡμέραν ἐσχηματίζετο ἐν Τιράνοισι **Προσωρινὴ**
Διοικητικὴ Ἐπιτροπὴ, ἢ ὁποία ἀπετελέσθη ἀπὸ ἀνωτέρους
ὑπαλλήλους τῶν διαφόρων Ὑπουργείων ὑπὸ τὴν Προεδρίαν τοῦ
ΓΒΑΦΕΡ ΥΠΙ, γνωστοῦ Ἀλβανοῦ ἡγέτου ἐκ Κορυτσᾶς, ἀγω-
νισθέντος κατὰ τὸ παρελθὸν διὰ τὴν Ἀλβανικὴν ἀνεξαρτησίαν
καὶ ὁ ὁποῖος ἀπὸ τῆς πρώτης περιόδου τῆς Ἀλβανίας, ὡς εἶδο-
μεν, καθεῖξε τὰ ὑπάτα ἀξιώματα (ἀντιβασιλεύς, πρωθυπουργός,
ἐπὶ σειρὰν ἐτῶν Ὑπουργός καὶ τελευταίως γενικὸς ἐπιθεωρητὴς
τοῦ βασιλέως ΖΩΓΟΥ), σκοπὸς καὶ ἀποστολὴ τῆς ὁποίας ἦτο
νὰ μεριμνήσῃ διὰ τὴν ἐπίλυσιν τῶν ἐπειγόντων ζητημάτων, τὴν
ἐπιβολὴν τῆς τάξεως καὶ διεξαγωγὴν τῶν συνεννοήσεων μετὰ
τῆς Ἰταλίας διὰ τὴν ρύθμισιν τοῦ ζητήματος τὸ ὁποῖον προέ-
κυψε μετὰ τὴν Ἰταλικὴν ἐπέμβασιν. Πρῶτον μέλημα τῆς προσω-

ρινῆς ταύτης διοικητικῆς ἐπιτροπῆς ἦτο νὰ ἐπικοινωνήσῃ διὰ τοῦ προέδρου τῆς ΤΖΑΦΕΡ ΥΠΙ, μὲ τὸν Ἀλβανικὸν λαόν. Πράγματι τὸ ἀπόγευμα τῆς ἰδίας ἡμέρας τῆς εἰσβολῆς (7 Ἀπριλίου 1939) ὁ ραδιοφωνικὸς σταθμὸς Τιράνων μετέδιδεν εἰς ὅλον τὸν κόσμον τὸ **διάγγελμα** τοῦ Προέδρου τῆς Ἐπιτροπῆς πρὸς τὸν Ἀλβανικὸν λαόν, δι' οὗ οὗτος ἐκάλει τοῦτον νὰ ἡσυχάσῃ ἡρεμήσῃ καὶ νὰ ἀτενίζῃ μετ' αἰσιοδοξίας τὸ μέλλον τῆς χώρας, τὸ ὁποῖον διεγράφετο λαμπρόν, ἐδήλου πρὸς αὐτὸν ὅτι οἱ Ἴταλοι δὲν ἔρχονται ὡς κατακτηταὶ ἀλλ' ὡς φίλοι καὶ συνεργάται, ἐκαυτηρίαζε τὸ **τυραννικὸν** καθεστῶς τοῦ ΖΩΓΟΥ, ἐξῆρε τοὺς ἀκαταλύτους μετὰ τῆς Ἰταλίας δεσμοὺς καὶ διαβεβαίει τοὺς Ἀλβανούς, περὶ τῆς ἀνεξαρτησίας τῆς χώρας. Ὁ Ὑπουργὸς τῶν ἐξωτερικῶν τῆς Ἰταλίας ΤΣΙΑΝΟ ἔφθανεν εἰς Τίρανα, ὅπου ἐγένετο ἐνθουσιωδῶς δεκτός. Διὰ πρώτην φοράν τότε ἀνεκοινοῦντο εἰς ὀλόκληρον τὸν κόσμον αἱ προηγηθεῖσαι ὑπὸ τῶν Ἀλβανῶν ἡγετῶν καὶ φυλάρχων ἐκλήσεις καὶ ἐπιστολαὶ πρὸς τὸν ΝΤΟΥΤΣΕ περὶ ἐπεμβάσεως εἰς Ἀλβανίαν καὶ ἀπαλλαγῆς τῶν ἀπὸ τοῦ τυραννικῶν καθεστῶς τοῦ ΖΩΓΟΥ. Διὰ πρώτην φοράν ἀπεκαλύπτοντο αἱ προηγηθεῖσαι ἐκ τῶν παρασκηνίων μυστικαὶ διαπραγματεύσεις καὶ συμφωνίαι καὶ ἤρχισαν νὰ ἐξηγοῦνται τὰ τόσα ἐρωτήματα, τὰ ὁποῖα δικαίως ἐγεννῶντο διὰ τὴν ἀνεξήγητον καὶ ἀδρανῆ στάσιν τῶν Ἀλβανῶν κατὰ τὴν Ἰταλικὴν ἀπόβασιν καὶ νὰ διαλύεται τὸ σκότος τὸ ὁποῖον ἐκάλυπτε τὴν ὅλην ὑπόθεσιν.

Ἐπηκολούθησαν ἀμέσως διαπραγματεύσεις καὶ συνεννοήσεις καὶ συνεκλήθη ὑπὸ τῆς Προσωρινῆς Ἐπιτροπῆς **Συντακτικῆ Ἐθνοσυνέλευσις**, ἡ ὁποία καὶ συνῆλθεν εἰς Τίρανα τὴν 12 Ἀπριλίου 1939, εἰς ταύτην ἔλαβον μέρος ἀντιπρόσωποι ἐξ ὅλων τῶν ἐπαρχιῶν τῆς χώρας.

Ἡ ἐθνοσυνέλευσις ἀφοῦ ὠνόμασεν ἑαυτὴν «**ὡς ἀντιπρόσωπον τοῦ Ἀλβανικοῦ λαοῦ καὶ διερμηνεῖα τῆς θελήσεώς του**» ἐλάμβανε τὴν ἀκόλουθον ἀπόφασιν δι' ἧς :

1) **Κατέλυε τὸ μέχρι τότε καθεστῶς καὶ κατήργει τὸ Σύνταγμα τῆς 1.12.1928.**

2) **Ἀπεφάσιζε τὸν σχηματισμὸν Κυβερνήσεως.**

3) **Διεκήρυξε τὴν ἐπιθυμίαν τῆς ἐνώσεως μετὰ τῆς Ἰταλίας ἐπὶ τῷ τέλει ὅπως «ἐνωθῶσι στενώτερον ἢ ζωὴ καὶ ἡ τύχη τῆς Ἀλβανίας μὲ τὴν ζωὴν καὶ τὴν τύχην τῆς Ἰταλίας» καὶ**

4) Ἀπεφάσισε τὴν προσφορὰν τοῦ Ἀλβανικοῦ στέμματος εἰς τὸν βασιλέα τῆς Ἰταλίας καὶ τοὺς διαδόχους αὐτοῦ «ὑπὸ μορφὴν μιᾶς προσωπικῆς ἐνώσεως».

Τὸ κείμενον τῆς ἀποφάσεως ταύτης ἐδημοσιεύθη εἰς τὴν Ἀλβανικὴν ἑφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως (Fletoria Zyrtare) τῆς 12 - 15 Ἀπριλίου 1939 ἄριθ. ἔξτρα σελὶς 10. Καὶ εἰς τὸ περιοδικὸν Relazioni Internazionali 1939 σελὶς 291 καὶ ἑφεξῆς. Μετὰ τὴν λήψιν τῆς ἀποφάσεως ταύτης ἡ Ἐθνοσυνέλευσις διελύθη καὶ ἐσχηματίσθη προσωρινὴ κυβέρνησις ὑπὸ τὸν ΣΕΦΚΕΤ ΜΠΕΗ ΒΕΡΛΑΤΣΙ, πρῶτον μέλημα τῆς ὁποίας ἦτο νὰ ἀνακοινώσῃ εἰς τὸν ἐν Τιράνοισι, εὐρισκόμενον τότε Ὑπουργὸν τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς Ἰταλίας κόμητα ΤΣΙΑΝΟ τὴν ληφθεῖσαν ἀπόφασιν καὶ νὰ ἀποστείλῃ εἰς Ἰταλίαν εἰδικὴν ἀποστολὴν ὅπως προσφέρῃ πανηγυρικῶς τὸ στέμμα τῆς Ἀλβανίας εἰς τὸν βασιλέα τῆς Ἰταλίας.

Δυνάμει τοῦ ἄρθρου 12 τοῦ ὑπ' ἄριθ. 2693 Ἰταλικοῦ Νόμου τῆς 9ης Δεκεμβρίου 1928, ἀπαιτοῦντος τὴν προηγουμένην γνώμην τοῦ Ἀνωτάτου Φασιστικοῦ Συμβουλίου ἐπὶ ζητημάτων συνταγματικοῦ χαρακτῆρος, προηγήθη τῆς ὑπὸ τοῦ βασιλέως ἀποδοχῆς τοῦ στέμματος ἡ σύμφωνος γνώμη τοῦ Ἀνωτάτου Φασιστικοῦ Συμβουλίου ἐκφρασθεῖσα κατὰ τὴν ἐν Ρώμῃ συνέλευσίν του τῆς 13ης Ἀπριλίου 1939 καὶ ἔχουσα οὕτω :

« . . . Λαβὸν γνώσιν τῆς πανηγυρικῆς καὶ ὁμοφώνου ψήφου, δι' ἧς ἡ Ἀλβανικὴ Συντακτικὴ Ἐθνοσυνέλευσις ἀπεφάσισε νὰ προσφέρῃ τὸ στέμμα τῆς Ἀλβανίας εἰς τὴν Α.Μ. τὸν βασιλέα τῆς Ἰταλίας καὶ αὐτοκράτορα τῆς Αἰθιοπίας διὰ τὴν Α.Μ. καὶ διὰ τοὺς βασιλικοὺς διαδόχους του, τὸ Μέγα Φασιστικὸν Συμβούλιον χαιρετίζει μὲ ἀνδρικήν χαρὰν τὸ ἱστορικὸν τοῦτο γεγονός καὶ ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἐπὶ αἰῶνας δεσμῶν φιλίας, ἐνώνει εἰς τὸν λαὸν καὶ εἰς τὴν τύχην τῆς Ἰταλίας τὴν τύχην καὶ τὸν λαὸν τῆς Ἀλβανίας εἰς μίαν βαθεῖαν καὶ ὀριστικὴν ἐνωσιν. Δηλοῖ ὅτι ἡ Φασιστικὴ Ἰταλία εἶναι εἰς θέσιν, διὰ τῶν ἀνδρῶν της καὶ τῶν ὅπλων της, νὰ ἐγγυηθῇ εἰς τὸν ἀρχαῖον καὶ ἡρωϊκὸν Ἀλβανικὸν λαὸν τὴν τάξιν, τὸν σεβασμὸν πάσης θρησκευτικῆς πίστεως, τὴν πρόοδον, τὴν κοινωνικὴν δικαιοσύνην καί, διὰ τῆς ἀμύνης τῶν κοινῶν συνόρων, τὴν εἰρήνην».

Τὸ Μέγα Φασιστικὸν Συμβούλιον ἐκφράζει τὴν εὐγνωμοσύνην τοῦ Ἰταλικοῦ Λαοῦ πρὸς τὸν ΝΤΟΥΤΣΕ, θεμελιωτὴν τῆς Αὐτοκρατορίας (ἴδε Bolletino delle Assamlee legislative Ἰουλίου 1939 σελ. 60. Ἐπίσης Guido Lucatello. — Ἡ νομικὴ φύσις τῆς Ἰταλο—Ἀλβανικῆς Ἐνώσεως σελίς 15)

Ὁ Ὑπουργὸς τῶν ἔξωτερικῶν ΤΣΙΑΝΟ, ἑξαίρων τὴν 15 Ἀπριλίου 1939 εἰς τὴν Βουλὴν τῶν Φάσσιο καὶ τῶν συντεχνιῶν τοὺς ὑψηλοὺς ἱστορικοὺς καὶ πολιτικοὺς λόγους καὶ τὰ ἰδανικὰ τῆς ἐνώσεως ἐδήλωσε :

« Πολλοὶ αἰῶνες ἐγκαταλείψεως καὶ δεκαετηρίδες τινὲς
» κακοδιοικήσεως ἔκαμον τὴν Ἀλβανίαν νὰ ἔχη ἀνάγκην
» τῆς συνεργασίας καὶ τῆς βοήθειας ἡμῶν. Οἱ Ἀλβανοὶ δύ-
» νανται νὰ ὑπολογίζουν. Αἱ Ἰταλικαὶ ἐνέργειαι, αὐτινες κα-
» τηυθύνοντο εἰς τὴν χώραν των καὶ ὅταν ἀκόμη διὰ νὰ φθά-
» σουν εἶχον νὰ ὑπερπηδήσουν ἀντιστάσεις καὶ ἐμπόδια,
» θὰ πολλαπλασιασθῶσι τώρα μὲ ἀύξανόμενον ρυθμὸν καὶ
» τὰ δύσκολα ἐκεῖνα προβλήματα, τὰ ὁποῖα ἐπὶ πολὺν χρό-
» νον ἔχουν εἰς μάτην ἀναμείνει τὴν λύσιν των, τώρα θὰ εὐ-
» ρωσιν αὐτὴν εἰς τὴν πλέον στενὴν Ἰταλο—Ἀλβανικὴν
» συνεργασίαν» (Περιοδικὸν « Ἀλμπάνια » ἔτος Β' ἀριθ. 8 σε-
» λις 477).

Τὴν 16ην Ἀπριλίου εἰδικὴ ἀποστολὴ ἐξ Ἀλβανῶν ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Πρωθυπουργοῦ ΒΕΡΛΑΤΣΙ προσέφερε πανηγυρικῶς εἰς τὸν βασιλέα τῆς Ἰταλίας ἐν Ρώμῃ τὸ στέμμα τῆς Ἀλβανίας. Ὁ ἀρχηγὸς τῆς ἀποστολῆς πρωθυπουργὸς ΒΕΡΛΑΤΣΙ προσφέρων τὸ στέμμα προσεφώνησεν ὡς ἑξῆς τὸν βασιλέα :

« Ἐρχόμεθα πρὸς ὑμᾶς ἀπεσταλμένοι τοῦ Ἀλβανικοῦ
» λαοῦ, ὁ ὁποῖος ἐξέφρασε τὴν ἐπιθυμίαν του κατὰ τὴν συν-
» ἔλευσιν τῆς Συντακτικῆς Ἐθνοσυνελεύσεως εἰς Τίρανα τὴν
» 12ην Ἀπριλίου 1939. Ἐρχόμεθα ἐξ ὀνόματος τοῦ λαοῦ
» τούτου, ὁ ὁποῖος ὁμοφώνως δωρίζει πρὸς τὴν ὑμετέραν
» Μεγαλειότητα μὲ πίστιν, τὸ στέμμα τῆς Ἀλβανίας.

» Τὸ στέμμα τοῦτο εἶναι ἄξιον τῆς Μεγαλειότητός σας,
» διότι ἔχει περιβάλει τὴν κεφαλὴν τοῦ Σκενδέρμπεη, τοῦ
» Ἐθνικοῦ ἥρωος, ὁ ὁποῖος ἔχει ὑψώσει καὶ ἄλλοτε τὴν ση-
» μαίαν του παραπλεύρως τῆς σημαίας τοῦ Ἰταλικοῦ Ἐ-
» θνους. Μὲ τὴν πίστιν εἰς τὴν ψυχὴν, ὅτι ἡ ὑμετέρα Με-
» γαλειότης θὰ ἀποδεχθῆ τὴν ἐπιθυμίαν ταύτην τῶν Ἀλ-

» βανῶν, σᾶς παρουσιάζομεν σήμερον τὸ δεῖγμα καὶ τὸν ὄρ-
» κον τῆς πίστεως ἡμῶν καὶ ὀλοκλήρου τοῦ Ἀλβανικοῦ
» λαοῦ.

Εἰς τὴν προσφώνησιν ταύτην, ὁ βασιλεὺς ἀπήντησεν ὡς ἑξῆς :
« Ἐπιθυμοῦμεν νὰ ἐκφράσωμεν τὰ αἰσθήματα τῆς
» εὐγνωμοσύνης ἡμῶν διὰ τὸ διάγγελμα τὸ ὁποῖον μοι διε-
» βιβάσατε ἐν ὀνόματι τοῦ Ἀλβανικοῦ λαοῦ. Εἴμεθα εὐτυ-
» χεῖς ν' ἀνταποκριθῶμεν εἰς τὴν ἐπιθυμίαν τὴν ὁποίαν
» ἐξέφρασεν ὁ γενναῖος καὶ εὐγενῆς λαὸς Σας καὶ νὰ δεχθῶ-
» μεν τὸ στέμμα τῆς Ἀλβανίας, τὸ ὁποῖον μᾶς δωρίζει, μὲ
» τὸ ὁποῖον συνδέεται ἡ ἔνδοξος μνήμη τοῦ ΣΚΕΝΔΕΡ-
» ΜΠΕΗ. Ἀπὸ σήμερον τὰ πεπρωμένα τῆς Ἀλβανίας εἰ-
» ναι ἀρρήκτως ἠνωμένα μὲ ἐκεῖνα τῆς Ἰταλίας καὶ τὸν
» ὄρκον τῆς πίστεως ὑμῶν καὶ τοῦ Ἀλβανικοῦ λαοῦ ἀπο-
» δεχόμεθα μὲ τὴν ὑπόσχεσιν ὅτι ἡ Κυβέρνησις μας ἐδέχ-
» χθη νὰ ἐγγυηθῇ εἰς τὸ βασιλείον μας τὴν τάξιν, τὸν σε-
» βασμὸν πάσης θρησκευτικῆς πίστεως, τὴν πρόοδον, τὴν
» κοινωνικὴν δικαιοσύνην καὶ διὰ τῆς ἀμύνης τῶν κοινῶν
» συνόρων μας, τὴν εἰρήνην». (Bollettino R. Ministero Af-
» fari Esteri. Ἀπρίλιος 1939. Ἐπίσης Ἀλβανικὴ ἑφημερὶς
» «Jeta Shqipëtare» Τίρανα 12-4-1940).

Εἰς ὀλοκλήρωσιν τῆς Ἐνώσεως εὐθὺς μετὰ τὴν ἐκ μέρους
τοῦ βασιλέως ἀποδοχὴν τοῦ στέμματος καὶ αὐθημερὸν ἐδημοσι-
εύετο ὁ ὑπ' ἀριθ. 580 τῆς 16ης Ἀπριλίου 1939 Ἰταλικὸς Νό-
μος **Συντακτικοῦ περιεχομένου** (δημοσιευθεὶς εἰς τὴν Ἰταλι-
κὴν ἑφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως τῆς 16-4-1939 ἀριθ. 94) τὸ
ἄρθρον 1 τοῦ ὁποίου ὀρίζει:

« Ὁ βασιλεὺς τῆς Ἰταλίας ἀποδεχθεὶς τὸ στέμμα τῆς
» Ἀλβανίας, ἀποκτᾷ δι' ἑαυτὸν καὶ διὰ τοὺς διαδόχους
» τοὺς τὸν τίτλον τοῦ βασιλέως τῆς Ἰταλίας καὶ Ἀλβανίας,
» αὐτοκράτορος τῆς Αἰθιοπίας».

Συνετελέσθη οὕτω διὰ τῆς ἐπὶ τῷ αὐτῷ συμπτώσεως τῆς
θελήσεως τοῦ λαοῦ τῶν δύο κρατῶν, ἐκδηλωθείσης διὰ μὲν τὸν
Ἀλβανικὸν λαὸν διὰ τῆς διαληφθείσης ὁμοφώνου ἀποφάσεως
τῆς Συντακτικῆς Ἐθνοσυνελεύσεως τῶν Τιράνων τῆς 12 Ἀπρι-
λίου 1939, διὰ δὲ τὸν Ἰταλικὸν λαὸν διὰ τοῦ μνημονευθέντος
Ἰταλικοῦ Νόμου, **Συντακτικοῦ περιεχομένου**, ἡ μεταξὺ αὐ-
τῶν Ἐνωσις.

Βάσει τοῦ ἀρθροῦ 2 τοῦ ὡς εἴρηται Νόμου, ὁρίζοντος ὅτι «... ὁ βασιλεὺς θὰ ἀντιπροσωπεύηται ἐν Ἑλλάδι ὑπὸ Γενικοῦ Τοποτηρητοῦ (Luogotenente Generale) ὅστις θὰ διαμένῃ εἰς Τίρανα», διορίσθη ὑπὸ τοῦ βασιλέως διὰ τοῦ ἀπὸ 22 Ἀπριλίου 1939 Βασιλικοῦ Διατάγματος ὡς Γενικός Τοποτηρητὴς ὁ ΦΡΑΝΤΣΕΣΚΟ ΓΙΑΚΟΜΟΝΙ, μέχρι τότε ὡς εἶδομεν - βασιλικὸς πρεσβευτὴς τῆς Ἰταλίας ἐν Ἑλλάδι, αἱ ἐξουσίαι καὶ ἀρμοδιότητες τοῦ ὁποίου καθωρίσθησαν διὰ τοῦ νέου Ἑλληνικοῦ Συντάγματος τῆς 3ης Ἰουνίου 1939.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΙΙ

Ἑλληνικοὶ συμφωνίαι μεταξὺ τῶν ἐνωθέντων κρατῶν. — Σύνταγμα τῆς 3ης Ἰουνίου 1939. — Ἐξουσίαι βασιλέως καὶ Γενικοῦ Τοποτηρητοῦ. — Κρατικαὶ λειτουργίαι

Θεωροῦμεν ἀναγκαῖον νὰ ἐξετάσωμεν ἐν ὀλίγοις τὰς λοιπὰς συμφωνίας, αἵτινες ἐγένοντο μεταξὺ τῶν δύο ἐνωθέντων κρατῶν, διότι αἱ συμφωνίαι αὗται ἀποτελοῦν τὴν εἰδικὴν ἔννομον τάξιν τῆς Ἑνώσεως καὶ μᾶς δίδουν τὰ ἀσφαλῆ κριτήρια ὡς ἐκτενέστερον εἰς τὸ ἐπόμενον κεφάλαιον θὰ πραγματευθῶμεν - ἐπὶ τῶν ὁποίων θὰ στηρίξωμεν τὸν νομικὸν χαρακτηρισμὸν τῆς φύσεως τῆς Ἰταλο - Ἑλληνικῆς Ἑνώσεως.

Διὰ τῆς ἐρεῦνης ταύτης θὰ προσδιορίσωμεν ποία ἡ μορφή καὶ ὁ βαθμὸς τῆς ἀλληλεξαρτήσεως τῶν νομικῶν ὀργανισμῶν τῶν δύο ἐνωθέντων κρατῶν μεταξὺ τῶν καὶ θ' ἀνεύρωμεν τὰ συνδετικὰ ἐκεῖνα σημεῖα εἰς τὰ ὁποῖα, οἱ δύο οὗτοι κρατικοὶ ὀργανισμοί, συναντῶνται διὰ τὴν ἀπρόσκοπτον αὐτῶν λειτουργίαν πρὸς πραγματοποίησιν τῶν κοινῶν σκοπῶν, οὓς ἡ ἔνωσις ἐπιδιώκει. Καθίσταται δὲ ἀναγκαῖα ἡ ἐρευνα αὕτη διότι ὡς γνωστὸν - αἱ ἔννοιαι τῶν διαφόρων Ἑνώσεων κρατῶν δὲν εἶναι καθωρισμέναι ἐκ τῶν προτέρων ὑπὸ κανόνων τοῦ διεθνοῦς δικαίου, ὡς τοῦτο συμβαίνει εἰς τοὺς λοιποὺς κλάδους τοῦ δικαίου.

Θὰ ἐξετάσωμεν ἐπίσης ἐν ὀλίγοις καὶ τὰς συνταγματικὰς ἐκεῖνας διατάξεις τὰς περιεχομένας εἰς τὸ νέον Ἑλληνικὸν Σύνταγμα τῆς 3 Ἰουνίου διὰ τῶν ὁποίων καθορίζονται αἱ ἐξουσίαι

τοῦ βασιλέως, τοῦ Γεν. Τοποτηρητοῦ καθὼς ἐπίσης καὶ αἱ ἀρμοδιότητες τῶν λοιπῶν κρατικῶν λειτουργιῶν (ἐξουσιῶν). Θὰ παρακολουθήσωμεν πάντα ταῦτα κατὰ τὴν χρονολογικὴν των σειρὰν.

Διὰ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 624 τῆς 18ης Ἀπριλίου 1939 Βασιλικοῦ Διατάγματος ἐδημιουργεῖτο παρὰ τῷ Ἰταλικῷ Ὑπουργείῳ τῶν Ἐξωτερικῶν ἡ θέσις μονίμου Ὑφυπουργοῦ διὰ τὰς Ἀλβανικὰς ὑποθέσεις, ὄργανου ἀρμοδίου νὰ διευθύνῃ, προωθῇ καὶ κινητοποιῇ ὅλας τὰς ἐνεργείας τῆς Ἀλβανικῆς γῆς, ἀ·ὲ τὰ σχέδια ἔργων ὁδοποιΐας, λιμενικῶν καὶ βιομηχανικῶν μέχρι τῶν ἔργων ἀξιοποιήσεως τῆς γῆς, ὑγείας καὶ περιθάλψεως καὶ νὰ συντονίζῃ, ἐν στενῇ συνεργασίᾳ μετὰ τῶν νέων ὀργάνων τοῦ Ἀλβανικοῦ Κράτους, τὰς ἐνεργείας τῶν δύο χωρῶν ἐν τῷ πλαίσίῳ τῆς Ἰταλο - Ἀλβανικῆς κοινότητος.

Τὴν 20ην Ἀπριλίου 1939 ὑπεγράφη ἡ *οἰκονομικὴ - τελωνειακὴ καὶ νομισματικὴ* σύμβασις, ἡ ὁποία καθιέρου τελωνειακὴν ἔνωσιν μετὰ τῶν δύο ἐνωθέντων κρατῶν. Ἡ ἔνωσις αὕτη πραγματοποιεῖ μίαν ἰσότητά δικαιωμάτων καὶ λειτουργιῶν εἰς τὸ πεδίον τῶν ἀνταλλαγῶν καὶ τῆς οἰκονομικῆς ζωῆς στηριζομένων ἐπὶ τοῦ σχεδίου τῆς αὐταρκείας. Διὰ τοῦ ἀρθροῦ 20 τῆς ἐν λόγῳ συμβάσεως συνιστᾶται *μόνιμος μικτὴ ἐπιτροπὴ* ὄργανον κοινὸν τῶν κρατῶν τῆς Ἐνώσεως, ἀρμοδιότης τῆς ὁποίας εἶναι νὰ ἐποπτεύῃ καὶ ὁυθμίζῃ τὰς ἀνταλλαγὰς καὶ ἐν γένει τὴν κανονικὴν ἐκτέλεσιν τῆς συμβάσεως. Ἐτέθη εἰς ἐφαρμογὴν εἰς τὴν Ἀλβανίαν διὰ τοῦ Διατάγματος τοῦ Γεν. Τοποτηρητοῦ, δημοσιευθέντος εἰς τὴν Ἀλβανικὴν ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως τὴν 1ην Μαΐου 1939, ἀριθ. 27.

Τὴν 20ην Ἀπριλίου 1939 ἐγένετο ἐπίσης καὶ ἡ Ἰταλο - Ἀλβανικὴ σύμβασις ἡ ἀφορῶσα τὴν ἰσότητά ἀστικῶν καὶ πολιτικῶν δικαιωμάτων τῶν πολιτῶν τῶν δύο κρατῶν.

Ἡ σύμβασις αὕτη καθιεροῖ ὅτι «οἱ πολῖται τοῦ Ἀλβανικοῦ βασιλείου ἐν Ἰταλίᾳ καὶ οἱ πολῖται τοῦ βασιλείου τῆς Ἰταλίας ἐν Ἀλβανίᾳ θὰ ἀπολαμβάνουν ὅλων τῶν ἀστικῶν καὶ πολιτικῶν δικαιωμάτων τῶν ὁποίων ἀπολαμβάνουν εἰς τὸ ἀντίστοιχον ἐθνικὸν ἔδαφος». Καὶ ἡ σύμβασις αὕτη ἐκυρώθη καὶ ἤρξατο ἐκτελουμένη ἐν Ἀλβανίᾳ διὰ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2 τῆς 20 Ἀπριλίου 1939 διατάγματος τοῦ Γεν. Τοποτηρητοῦ (Ἀντιβασιλέως) τῆς Ἀλβανίας. Δημοσιευθὲν ἐν Ἀλβανίᾳ (ἐφημ. Κυβερνήσεως

Fletoria Zyrtare ἀριθ. 27 τῆς 1 Μαΐου 1939) καὶ ἐν Ἰταλίᾳ διὰ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 1066 τῆς 6 Ἰουλίου 1939 Νόμου, δημοσιευθέντος Ἰταλικὴν ἐφημερίδα Κυβερνήσεως Gazzetta Ufficiale ἀριθ. 180 τῆς 3 Αὐγούστου 1939 (Guido Lucatello ἐνθ' ἀνωτέρω σελὶς 81). Βάσει τῆς συμβάσεως ταύτης διὰ τοῦ ἀπὸ 2 Ἰουνίου 1939 ἀριθ. 399 Διατάγματος τοῦ Γεν. Τοποτηρητοῦ τοῦ βασιλέως διὰ τὴν Ἀλβανίαν ἰδρύθησαν θέσεις μονίμων συμβούλων παρὰ τοῖς Ἀλβανικοῖς Ὑπουργείοις καὶ διορίσθησαν Ἰταλοὶ εἰδικοὶ πρὸς διοργάνωσιν τῶν σχετικῶν ὑπηρεσιῶν.

Μεταξὺ τῶν ἐπακολουθησασῶν μετὰ τὴν ἔνωσιν συμφωνιῶν, τὴν πρωτεύουσαν θέσιν κατέχουν ἡ συμφωνία διὰ τῆς ὁποίας συνετελέσθη ἡ **συγχώνευσις τῶν ἐνόπλων δυνάμεων τῶν κρατῶν τῆς Ἐνώσεως** καὶ ἡ συμφωνία διὰ τῆς ὁποίας ἀνετέθη εἰς τὸ Ἰταλικὸν Ὑπουργεῖον τῶν Ἐξωτερικῶν ἡ **διαχείρισις τῶν Ἀλβανικῶν διεθνῶν σχέσεων καὶ ἡ διπλωματικὴ τῆς ἐκπροσώπησις.**

Πράγματι τὸ Ἀλβανικὸν Ὑπουργικὸν συμβούλιον δι' αἰτήσεώς του, ἦν ἀπηύθυνε πρὸς τὸν βασιλέα τὴν 26ην Μαΐου 1939, ἠτεῖτο ὅπως αἱ **ἐνοπλοὶ δυνάμεις** τοῦ Ἀλβανικοῦ βασιλείου (στρατὸς - χωροφυλακὴ καὶ ὄροφυλακὴ) **συγχωνευθῶσι καὶ ἀποτελέσωσι μέρος τῶν ἀντιστοιχῶν ἐνόπλων Ἰταλικῶν Δυνάμεων.** Ἡ αἴτησις ἐγένετο ἀποδεκτὴ καὶ ἡ συγχώνευσις συνετελέσθη διὰ τοῦ Ἰταλικοῦ Νόμου ὑπ' ἀριθ. 1115 τῆς 13 Ἰουλίου 1939 ἀρθρον 1 καὶ τοῦ ἀντιστοιχοῦ ἀρθρου 1 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 17 τῆς 11 - 12 - 1939 Διατάγματος τοῦ Γενικοῦ Τοποτηρητοῦ τῆς Ἀλβανίας. Διὰ τῶν νομοθετημάτων τούτων ἀνετίθητο εἰς τὴν Ἰταλικὴν Κυβέρνησιν νὰ ἐκδώσῃ τὰς ἀναγκαίουσας διατάξεις καὶ κανονισμοὺς δι' ὧν καὶ θὰ ἐξετελοῦντο τὰ συμφωνηθέντα. Ἐνεσωματώθησαν οὕτω εἰς τὰς Ἰταλικὰς ἐνόπλους δυνάμεις αἱ Ἀλβανικαί, πλαισιωμέναι καὶ ἀπὸ Ἀλβανοὺς ἀξιωματικούς, ἀποτελέσασαι μετὰ τῶν Ἰταλικῶν **τὰς κοινὰς ἐνόπλους δυνάμεις τῶν δύο ἠνωμένων ἐθνῶν.** Τὴν 3 Ἰουνίου 1939 ὑπεγράφη ἐν Ρώμῃ μετὰ τῶν Κυβερνήσεων τῶν δύο κρατῶν σύμβασις διὰ τῆς ὁποίας τὰ κράτη τῆς Ἐνώσεως, ἀποβλέποντα εἰς τὴν ἐνιαίαν κατεύθυνσιν τῆς Ἐξωτερικῆς τῶν πολιτικῆς, ἀνέθεσαν τὴν διαχείρισιν τῶν διεθνῶν σχέσεων ἀμφοτέρων τῶν ἐθνῶν καὶ τὴν διπλωματικὴν τῶν ἐκπροσώπησιν εἰς τὸ Ἰταλικὸν Ὑπουργεῖον τῶν Ἐξωτερικῶν, τὸ ὁποῖον οὕτω ἐπιφορτίζεται

νά φροντίζη διὰ τὰ Ἀλβανικὰ συμφέροντα. Ἡ σύμβασις αὕτη ἐκυρώθη διὰ τὴν Ἀλβανίαν διὰ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 13 τῆς 5·6·1939 Διατάγματος τοῦ Γεν. Τοποτηρητοῦ τῆς Ἀλβανίας καὶ διὰ τὴν Ἰταλίαν διὰ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 636 τῆς 16-5-1940 Ἰταλικοῦ Νόμου (Ἴδε Guido Lucatello ἐνθα ἀνωτέρω σελὶς 25·26).

ΣΥΝΤΑΓΜΑ ΑΛΒΑΝΙΑΣ.— Τὴν ἰδίαν ἡμέραν καθ' ἣν ὑπεγράφετο ἐν Ρώμῃ· ὡς εἶδομεν· ἡ σύμβασις διὰ τὴν ἐνιαίαν διπλωματικὴν ἐκπροσώπησιν τῶν κρατῶν τῆς Ἑνώσεως, ὁ βασιλεὺς παρεχώρει εἰς τὸν Ἀλβανικὸν λαὸν τὸ νέον Σύνταγμα, φέρον τὴν ὑπογραφήν τοῦ βασιλέως καὶ τῶν Ἀλβανῶν Ὑπουργῶν (ἐδημοσιεύθη Ἀλβανικὴν ἔφημ. Κυβερνήσεως - Fletoria Zyrtare 10 Ἰουνίου 1939, ἀριθ. 40). Λίαν χαρακτηριστικὸν εἶναι τὸ περιεχόμενον τοῦ προοιμίου τοῦ Συντάγματος τὸ ὁποῖον λέγει :

«*Ἀπεφασίσαμεν νὰ προῖδωμεν καὶ φροντίσωμεν διὰ τὰ τέκνα μας Ἀλβανοὺς καὶ νὰ ὀδηγήσωμεν τὸν ἐθνευγὲνικὸν τοῦτον λαὸν πρὸς τὰ πλεον ὑψηλὰ πεπερωμένα του.*»

«*Νομίζοντες ὅτι διὰ νὰ ἐπιτύχωμεν τοὺς σκοποὺς τούτους εἶναι ἀπαραίτητον νὰ καθορίσωμεν τὴν διοργάνωσιν τοῦ κράτους συμφώνως πρὸς τὰ ὄψιστα ἐθνικὰ συμφέροντα, ἀπεφασίσαμεν νὰ παραχωρήσωμεν εἰς τὸν ἀγαπημένον μας Ἀλβανικὸν λαόν, ἕνα καταστατικὸν χάρτην δεῖγμα ἄλλως τε τῆς ἀγάπης μας καὶ τῆς πατρικῆς μας φροντίδος . . . »*

Τὸ ἄρθρον 1 τοῦ συντάγματος ὁρίζει ὅτι :

«*Τὸ Ἀλβανικὸν Κράτος κυβερνᾶται ἀπὸ μίαν μοναρχικὴν συνταγματικὴν κυβέρνησιν . . . »* καθιεροῖ ὄχι μόνον τὸ ἀνεξάρτητον καὶ κυρίαρχον τοῦ Ἀλβανικοῦ κράτους ἀλλὰ καὶ τὴν μορφήν τοῦ πολιτεύματος. Αἱ ἐξουσίαι δι' ὧν περιεβλήθη τὸ στέμμα εἶναι εὐρύταται. Ὁ Βασιλεὺς εἶναι «*ὁ ἀνώτατος ἀρχων τοῦ Κράτους*» (ἄρθρ. 13 Συντάγματος). Ἡ Νομοθετικὴ ἐξουσία ἀσκεῖται ὑπὸ τοῦ στέμματος τῇ ἀπλῇ συνεργασίᾳ τοῦ Ἀνωτάτου Φασιστικοῦ Συντεχνιακοῦ Συμβουλίου (Βουλῆς) καὶ διὰ τῆς συμμετοχῆς ἑνὸς ἢ πλειόνων Ὑπουργῶν ἀπαιτουμένης διὰ τὸ κῦρος τοῦ νόμου τῆς ὑπογραφῆς ἑνὸς τοῦλάχιστον Ὑπουργοῦ (ἄρθρ. 25 Συντάγμ.) Ὁ βασιλεὺς κυροῖ καὶ δημοσιεύει τοὺς νόμους ἔχει δὲ δικαίωμα ἀρνησικυρίας (Veto).

Ἐχει τὸ δικαίωμα, διὰ λόγους ἐπείγουσας καὶ ἀπολύτου

ἀνάγκης, νὰ ἐκδίδῃ ἀναγκαστικὰ διατάγματα, τὰ ὅποια ὅμως δέον ἐντὸς διετίας ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεώς των νὰ ὑποβληθῶσιν εἰς τὸ Ἀνώτατον Φασιστικὸν Συντεχνιακὸν Συμβούλιον πρὸς κύρωσιν καὶ μετατροπὴν των εἰς νόμους (ἄρθρον 15 καὶ 14). Τὸ στέμμα ἀσκεῖ ἐπίσης καὶ τὴν ἐκτελεστικὴν ἐξουσίαν (ἄρθρ. 6) διορίζον καὶ παῦνον τοὺς ὑπουργοὺς. (ἄρθρ. 22).

Ὁ βασιλεὺς «... διοικεῖ τὰς ἐνόπλους δυνάμεις, κηρύσσει τὸν πόλεμον, συνάπτει εἰρήνην, συνάπτει διεθνεῖς συνθήκας» (ἄρθρον 13 Συντάγματος) ἔχων τὸ δικαίωμα νὰ τηρῇ αὐτὰς μυστικὰς καὶ νὰ τὰς γνωρίζῃ εἰς τὸ Ἀνώτατον Φασιστικὸν Συντεχ. Συμβούλιον εὐθύς ὡς τὸ συμφέρον καὶ ἡ ἀσφάλεια τοῦ κράτους τὸ ἐπιτρέψουν». (ἄρθρον 13).

Μετέχει ἐπίσης τὸ στέμμα καὶ εἰς τὴν δικαστικὴν λειτουργίαν, ἥτις «... ἐκπορεύεται παρὰ τοῦ βασιλέως καὶ ἀπονέμεται ἐν ὀνόματι αὐτοῦ παρὰ τῶν δικαστῶν τοὺς ὁποίους οὗτος διορίζει» (ἄρθρ. 7).

Τὸ ἄρθρον 12 τοῦ Ἀλβανικοῦ Συντάγματος ὁρίζει :

«Ὁ βασιλεὺς δύναται νὰ διορίσῃ ἓνα Γενικὸν Τοποτηρητήν. Ὁ Γεν. Τοποτηρητῆς θὰ ἀσκήσῃ ὅλας τὰς ἐξουσίας τοῦ βασιλέως, πλὴν ἐπειτῶν τὰς ὁποίας ὁ βασιλεὺς ρητῶς ἐπιφυλάσσει εἰς ἑαυτόν».

Ἐκ τούτου γίνεται φανερὸν ὅτι αἱ ἐξουσίαι τοῦ Γεν. Τοποτηρητοῦ ἀνήκουσι τυπικῶς κατὰ πρῶτον λόγον εἰς τὸ στέμμα. Εἶναι δηλαδὴ ὁ Γενικὸς Τοποτηρητῆς ἀντιπρόσωπος τοῦ βασιλέως ἔχων *δοτὴν ἐξουσίαν*. (delegata potestas).

Τὸ Ἀνώτατον Φασιστικὸν Συντεχνιακὸν Συμβούλιον εἶναι ὄργανον τὸν ὁποῖον κανονικῶς ἀναπτύσσει ἐνέργειαν κατ' ἐξοχὴν νομοθετικὴν, λαμβάνον μέρος κυρίως εἰς τὴν νομοθετικὴν ἐξουσίαν. Εἶδομεν ὅμως ὅτι ἡ συμβολή του εἶναι περιορισμένη ἀπὸ τὴν εὐρείαν ἐξουσίαν τοῦ στέμματος.

Τὴν 21 Ἀπριλίου 1939 τὸ Ἀλβανικὸν Ὑπουργικὸν Συμβούλιον δέκα μόλις ἡμέρας μετὰ τὴν ἐνωσιν τῆς Ἀλβανίας μετὰ τὴν Ἰταλίαν ἐλάμβανε τὴν κάτωθι ἀπόφασιν διὰ τὴν ἰδρυσιν τοῦ Φασιστικοῦ Ἀλβανικοῦ Κόμματος.

Τὸ Ὑπουργικὸν Συμβούλιον

Ἀπεφάσισε

ἀριθ. 16 τῆ 21 Ἀπριλίου 1939

Τὸ Ὑπουργικὸν Συμβούλιον κατὰ τὴν σημερινὴν σύσκεψίν του ὑπὸ τὴν Προεδρίαν τοῦ κ. **ΣΕΦΚΕΤ ΒΕΡΛΑΤΣΙ**, Πρωθυπουργοῦ, ἀναπληρωτοῦ τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Ἐσωτερικῶν καὶ τῶν Δημοσίων Ἔργων, μὲ μέλη τοὺς κ. κ. **ΤΖΑΦΕΡ ΥΠΙ**, Ὑπουργοῦ τῆς Δικαιοσύνης, **ΤΖΕΜΙΑΝΤΙΝΟ** Ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν, **ΦΕ Ι·ΖΗ ΑΛΙΖΟΤΙ**, Ὑπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν, **ΕΡΝΕΣΤ ΚΟΛΙΚΙ**, Ὑπουργοῦ τῆς Παιδείας, **ΑΝΤΟΝ ΜΠΕΤΣΙΑ**, Ὑπουργοῦ τῆς Ἐθνικῆς Οἰκονομίας

Ἀπεφάσισε

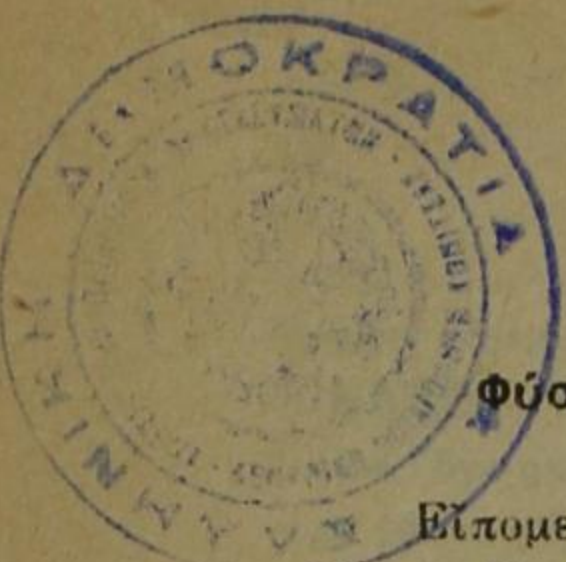
Νὰ δημιουργηθῆ εἰς τὸ Βασίλειόν μας τὸ Ἄλβανικὸν Φασιστικὸν κόμμα.

Ὁ τρόπος τῆς ὁργανώσεως τοῦ κόμματος τούτου καὶ τῆς ἐγγραφῆς τῶν μελῶν θὰ καθορισθῆ διὰ δευτέρας ἀποφάσεως τοῦ ἡμετέρου Συμβουλίου

Ὁ Γενικὸς Γραμματεὺς
ΙΖΟΥΝΤΙΝ ΜΠΕΣΙΡΙ.

Ἡ ἀπόφασις αὕτη ὑπὸ μορφήν ἐγκυκλίου τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἐσωτερικῶν ὑπ' ἀριθ. 3402 ἐκοινοποιήθη πρὸς τὰς Νομαρχίας τοῦ κράτους.

Τὴν 2 Ἰουνίου 1939 ἐδημοσιεύθη τὸ καταστατικὸν τοῦ Ἄλβανικοῦ Φασιστικοῦ Κόμματος, τὸ ὁποῖον κατὰ τὸ ἄρθρον I χαρακτηρίζεται ὡς μία πολιτικὴ μελίτσια ἐθελοντικὴ ὑπὸ τὰς ἀμέσους διαταγὰς τοῦ Μουσουλίνι, δημιουργοῦ καὶ ἀρχηγοῦ τοῦ Φασισμού. Τὸ Ἄλβανικὸν Φασιστικὸν κόμμα δὲν εἶναι αὐτόχθον οὔτε αὐτόνομον, ἀλλὰ κλάδος τοῦ Ἰταλικοῦ Φασιστικοῦ Κόμματος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙV

Φύσις τῆς Ἰταλο-Ἀλβανικῆς Ἐνώσεως

Εἶπομεν εἰς τὸ προηγούμενον κεφάλαιον ὅτι τὸ Διεθνὲς δίκαιον δὲν ἔχει καθορίσει ἐκ τῶν προτέρων κανόνας βάσει τῶν ὁποίων θὰ ἤμεθα εἰς θέσιν νὰ προσδιορίζωμεν εἰς ἐκάστην συγκεκριμένην περίπτωσιν τὴν νομικὴν φύσιν τῶν διαφορῶν Ἐνώσεων κρατῶν. Ἡ ἐπιστήμη ἐπομένως τοῦ δικαίου καλεῖται νὰ ἐρευνήσῃ τὰς ἐκάστοτε ἐνώσεις καὶ νὰ προβῇ εἰς τὴν ταξινόμησιν τῶν νομικῶν τούτων ἐννοιῶν. Εἰς τὸ ἔργον τῆς τοῦτο θὰ ἔχη συνεπίκουρον τὴν διεθνήν πρακτικὴν καὶ ἰδίᾳ τὸ σύνολον τοῦ εἰδικοῦ συμβατικοῦ, μεταξὺ τῶν μελῶν τῆς Ἐνώσεως, καθεστῶτος, οἱ κανόνες τοῦ ὁποίου, ἐφ' ὅσον δὲν ἔρχονται εἰς ἀντίθεσιν πρὸς τὰς διεθνῶς ἀνεγνωρισμένας ἀρχὰς τοῦ διεθνοῦς δικαίου καὶ τοὺς ἐν γένει κανόνας τούτου, ἔχουν πλήρη καὶ ὑποχρεωτικὴν μεταξὺ των ρυθμιστικὴν ἰσχύον.

Κυρίως θὰ περιορίσωμεν τὴν ἐρευναν ἡμῶν εἰς τὰς ἐννοίας τῆς *προσωπικῆς* καὶ *πραγματικῆς Ἐνώσεως*, διότι εἰς τὰς δύο μόνον αὐτὰς μορφὰς προσιδιάζει ἡ Ἰταλο—Ἀλβανικὴ Ἐνωσις. Αἱ γινώμαι τῶν ἀσχοληθέντων ἰδίως Ἰταλῶν συγγραφέων μὲ τὴν μορφήν τῆς Ἰταλο—Ἀλβανικῆς Ἐνώσεως διχάζονται.

Οἱ μὲν δέχονται ὅτι πρόκειται περὶ *προσωπικῆς Ἐνώσεως* ἄλλοι δὲ (καὶ εἶναι οἱ περισσότεροι καὶ δοκιμώτεροι) δέχονται ὅτι πρόκειται περὶ *πραγματικῆς*. Ἡ ἐννοία τῆς πραγματικῆς Ἐνώσεως (Realunion) προσδιωρίσθη τὸ πρῶτον ὑπὸ τοῦ Zachariae (H. A.). Zur Schleswig—Holstein'shen Frage 1847, σελὶς 29 καὶ ἐφεξῆς, τελικῶς ὅμως ἐτελειοποιήθη καὶ ἀνεπτύχθη ὑπὸ τοῦ Zellingk, Die Lehre von den Staatenverbindungen, Wien 1882 σελὶς 197 καὶ ἐφεξῆς. Οὗτος τῆς ἔδωσε πλέον συγκεκριμένην μορφήν καὶ βασίζει αὐτὴν ἐπὶ τῆς συμφωνίας τῆς καταρτισθείσης μεταξὺ τῶν κρατῶν—μελῶν τῆς Ἐνώσεως. Ἀπὸ τὴν συμφωνίαν ἀρύεται τὰ ἀσφαλῆ καὶ ἀδιάψευστα κριτήρια τὰ ὁποῖα θὰ ὀδηγήσουν εἰς τὸν ὀρθὸν νομικὸν χαρακτηρισμόν. Δέχεται πλήρη ἐλευθερίαν εἰς τὰ κράτη μέλη τῆς Ἐνώσεως νὰ

ρυθμίσει τὸ περιεχόμενον αὐτῆς ἔλευθέρως ὑπὸ τὸν μόνον ὄρον καὶ περιορισμόν, ἢ ρυθμίσεις αὕτη νὰ μὴ ἔλθῃ εἰς ἀντίθεσιν πρὸς τοὺς κανόνας τοῦ διεθνοῦς δικαίου τοὺς ὁποίους καὶ δὲν δύναται νὰ μεταβάλλῃ.

Ἡ κρατοῦσα ἐν τῇ ἐπιστήμῃ γνώμη εὐρίσκει ὡς κύρια καὶ βασικὰ στοιχεῖα τῆς ἐννοίας τῆς πραγματικῆς ἐνώσεως τὰ ἑξῆς δύο :

1) *Τὸ κοινὸν τοῦ φυσικοῦ προσώπου τοῦ μονάρχου εἰς τὰ κράτη—μέλη τῆς Ἐνώσεως καὶ*

2) *Ἡ κοινότης αὕτη νὰ εἶναι συνωμολογημένη.*

Εἰς τὸ δεύτερον στοιχεῖον εὐρίσκει τὸ *διακριτικὸν γνώρισμα* μεταξὺ τῶν δύο μορφῶν ἐνώσεως, *τῆς προσωπικῆς τού-τέστιν καὶ τῆς πραγματικῆς.*

Εἰς τὴν πρώτην τὸ *κοινὸν* τοῦ μονάρχου εἶναι *τυχαῖον*, ἐνῶ εἰς τὴν δευτέραν τοῦτο εἶναι *συνωμολογημένον.*

Τὴν γνώμην ταύτην ὑποστηρίζουν ἐν Ἰταλίᾳ δόκιμοι συγγραφεῖς ὡς οἱ DIENA dir. inter. Milano 1, 1930³, 81. CAVAGLIERI Corso di dirit. inter. Padova 1932, p. 126. ROMANO, Corso di dir. inter. Padova 1939⁴, p. 87. ΑΔ. ΣΒΩΛΟΣ Συνταγματικὸν Δίκαιον Τομ. Α. σελὶς 219. Γ. ΣΠΥΡΟΠΟΥΛΟΣ Δημόσιον Διεθνὲς Δίκαιον ἐκδ. Β' § 9 σελ. 80 - 82.

Τὴν γνώμην ταύτην ἠκολούθησαν οἱ πλεῖστοι καὶ δοκιμώτεροι Ἰταλοὶ συγγραφεῖς οἱ ἀσχοληθέντες μὲ τὴν Ἰταλο-Ἀλβανικὴν Ἐνωσιν τὴν ὁποῖαν θεωροῦν ὡς πραγματικὴν ἔνωσιν. Μεταξὺ τούτων ἀναφέρομεν τοὺς SIBILIA L'unione Italo-Albanese in dirit. inter. 1939 p. 77 καὶ ἑφεξῆς καὶ ἰδίως 82 BALLADORE-PALIERI dirit. inter. Milano 1941, p. 220

Ἄλλοι συγγραφεῖς δέχονται τὰ ὡς ἄνω δύο στοιχεῖα *ὡς κύρια* ἀλλὰ ὄχι καὶ τὰ μόνα ἱκανὰ διὰ τὸν διαχωρισμόν τῶν δύο τούτων ἐννοιῶν. Οὗτοι τὸ *διακριτικὸν κριτήριον* τὸ εὐρίσκουν εἰς τὸ γεγονὸς ὅτι αἱ διατάξεις αἱ ὁποῖαι ρυθμίζουν *τὴν πραγματικὴν ἔνωσιν* κατ' ἀντίθεσιν πρὸς ἐκεῖνας αἱ ὁποῖαι ρυθμίζουν τὴν προσωπικὴν ἔνωσιν *«προβλέπουν καὶ ἐν σύνολον συμφερόντων κοινῶν τῶν κρατῶν-μελῶν καὶ διὰ τὴν πραγματοποίησιν τούτων καθιδρύουν μίαν ἐνιαίαν δρᾶσιν»*.

Τὴν γνώμην ταύτην δέχονται οἱ: CANSACHI. L'unione dell' Albania con l'Italia in «Riv. di dir. inter. 1940, p.

122. Ὁ αὐτὸς La luogotenenza generale per l'Albania in «Jus» 1941, p. p. 260 καὶ ἐφεξῆς.

RIZZO: La unione dell' Albania con l' Italia e lo statuto del Regno d' Albania in «Riv di dir Pubblico 1939. I. Καὶ οἱ συγγραφεῖς οὗτοι δέχονται ὅτι ἡ Ἰταλο-Ἀλβανικὴ ἔνωσις εἶναι *πραγματικὴ*. Ἄλλοι φρονοῦν ὅτι ἡ *πραγματικὴ ἔνωσις* συνίσταται εἰς τὴν ἔνωσιν κρατῶν πρὸς ρύθμισιν ἀπὸ κοινοῦ καὶ διὰ κοινῶν ὀργάνων ὠρισμένων ζητημάτων» ὅτι αὕτη δημιουργεῖται διὰ συμβάσεως μεταξὺ τῶν ἐνουμένων κρατῶν καὶ δύναται νὰ διαλυθῇ διὰ μεταγενεστέρως τῶν κρατῶν τούτων συμφωνίας.

Τὴν γνώμην ταύτην δέχονται οἱ: CROSA Dir Costituzionale Torino 1941², p. 152. UDINA: sulla natura giuridica dell' unione Italo-Albanese in «jus Gentium» III (1940) p. 135. Καὶ κατὰ τοὺς συγγραφεῖς τούτους ἡ Ἰταλο-Ἀλβανικὴ ἔνωσις εἶναι *πραγματικὴ*.

Τὰ κράτη-μέλη τῆς *πραγματικῆς* ἐνώσεως δύνανται διὰ τῆς μεταξὺ αὐτῶν συμφωνίας νὰ δημιουργήσουν πρὸς κοινὴν καὶ ἐνιαίαν ἐνέργειαν καὶ εἰς ὠρισμένους τομεῖς τοῦ πολιτειακοῦ βίου κοινὰ τῆς ἐνώσεως ὄργανα. Ἡ προηγουμένη διεθνὴς *πραγματικὴ* διδάσκει ὅτι ἡ διὰ κοινῶν ὀργάνων δρᾶσις τῶν ἐνουμένων εἰς *πραγματικὴν ἔνωσιν* κρατῶν ἐξεδηλώθη ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἰς τὴν κοινὴν ἐξωτερικὴν ἐκπροσώπησιν καὶ τὴν κοινὴν ἄμυναν τοῦθ' ὅπερ παρατηρήθη - ὡς ἴδωμεν - καὶ εἰς τὴν ὑπὸ ἐξέτασιν Ἰταλο-Ἀλβανικὴν ἔνωσιν.

Εἶναι ἀληθὲς ὅτι ἡ Συντακτικὴ Ἐθνοσυνέλευσις τῶν Τιράνων τῆς 12ης Ἀπριλίου 1939 προσέφερε τὸ στέμμα «ὑπὸ τὴν μορφήν μιᾶς *προσωπικῆς ἐνώσεως*» καὶ ἐκ πρώτης ὄψεως θὰ ἠδύνατό τις νὰ χαρακτηρίσῃ ὡς *προσωπικὴν* τὴν ἔνωσιν ταύτην. Ἡ γνώμη αὕτη ἐξηνέχθη ὑπὲρ ἐνὸς καὶ μόνον ἐκ τῶν ἀσχοληθέντων Ἰταλῶν συγγραφέων τοῦ PERASSI: Lezioni di dir inter. Roma 1939⁴, p. 68 ὑποσημείωσις, ὅστις ἀκριβῶς χαρακτηρίζει τὴν Ἰταλο-Ἀλβανικὴν ἔνωσιν ὡς *προσωπικὴν* βάσει τῆς ὡς ἄνω ἀποφάσεως τῆς Ἀλβανικῆς Συντακτικῆς Συνελεύσεως.

Ὁ RANELLETTI Istituzioni di dirit. Pubblico, Padova 1942, p. 161 τὴν ἐθεώρει ἐπίσης, ὅπως καὶ ὁ PERASSI, ὡς *προσωπικὴν*, ἀλλὰ φρονεῖ, ὅτι αὕτη μετεβλήθη εἰς *πραγματικὴν*. Καὶ ἀκριβῶς τοῦτο συνέβη. Αἱ ἐπακολουθήσασαι συμ-

φωνίαι, δι' ὧν συνετελέσθη καὶ συνεπληρώθη ἡ Ἰταλο-Ἀλβανικὴ ἔνωσις, μετέβαλον τὴν ἔνωσιν εἰς πραγματικὴν (Reunion). Δὲν στερεῖται σημασίας ἡ διάκρισις μεταξὺ τῶν δύο ἐνώσεων λαμβανομένου ὑπ' ὄψιν ὅτι εἰς τὴν *προσωπικὴν ἔνωσιν* τὰ κράτη - μέλη τῆς ἐνώσεως διατηροῦν πλήρη *ἑσωτερικὴν καὶ ἑξωτερικὴν αὐτονομίαν*. Ὁ μόνος δεσμὸς μεταξὺ των συνίσταται *εἰς τὸ κοινὸν τοῦ μονάρχου*. Τοῦναντίον εἰς τὴν πραγματικὴν ἔνωσιν ἡ *διεθνὴς προσωπικότης* ἐκάστης πολιτείας περιορίζεται λόγῳ ἀκριβῶς τῆς κοινῆς καὶ ἐνιαίας δράσεως εἰς τοὺς κοινούς τομεῖς τοῦ πολιτειακοῦ βίου, ὅπου ἡ ἐκπροσώπησις εἶναι κοινὴ διὰ τὴν ἔνωσιν, ἀνακύπτει ὅμως πλήρης πέραν τῶν ὁρίων τούτων κοινῆς καὶ ἐνιαίας ἐνεργείας (Petits Précis Dalloz. Précis de droit inter. Public par Louis Le Fur Nr. 155 pag. 70. Ἐπίσης Ἰω. Σπυρόπουλος ἐνθ' ἄνωτέρω).

Ἐπομένως ἐὰν δεχθῶμεν ὡς *προσωπικὴν* τὴν Ἰταλο-Ἀλβανικὴν ἔνωσιν, τότε ἡ ἄποψις αὕτη—ὡς θὰ ἴδωμεν—δὲν θὰ ἦτο ἐπιεικεστέρα διὰ τὸν καθορισμὸν τῶν εὐθυνῶν τοῦ Ἀλβανικοῦ βασιλείου, ὡς κράτους, συνεπεία τῆς τηρηθείσης ὑπ' αὐτοῦ στάσεως κατὰ τὴν παροῦσαν σύρραξιν.

Ὁ Ἰταλικὸς νόμος, Συντακτικοῦ περιεχομένου, ὑπ' ἀριθ. 580 τῆς 16ης Ἀπριλίου 1939 δι' οὗ, ὡς εἶδομεν, «*ὁ βασιλεὺς τῆς Ἰταλίας, ἀποδεχθεὶς τὸ στέμμα τῆς Ἀλβανίας, ἀποκιτᾷ δι' ἑαυτὸν καὶ διὰ τοὺς διαδόχους του τὸν τίτλον τοῦ βασιλέως τῆς Ἰταλίας καὶ τῆς Ἀλβανίας*» ἀφ' ἐνός, καὶ ἡ διαληφθεῖσα ἀπόφασις τῆς Συντακτικῆς Ἐθνοσυνελεύσεως τῆς Ἀλβανίας ἀφ' ἑτέρου, ἀπειτέλεσαν τὸ *εἰδικὸν συμβατικὸν καθεστῶς*, δι' οὗ συνωμολογήθη καὶ συνετελέσθη ἡ εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ αὐτοῦ μονάρχου ἔνωσις τῶν στεμμάτων τῶν δύο μελῶν κρατῶν τῆς ἐνώσεως. Τὸ *συνωμολογημένον* τοῦ κοινοῦ μονάρχου προσδίδει, ὡς εἴρηται, τὸν χαρακτηρισμὸν τῆς ἐνώσεως ὡς πραγματικῆς.

Ἀλλὰ καὶ αὐτὸ τοῦτο τὸ περιεχόμενον τῆς ἀποφάσεως τῆς Ἐθνοσυνελεύσεως Τιράνων, δίδει καθαρὰν τὴν ἔννοιαν τῆς πραγματικῆς Ἐνώσεως ἀφοῦ ἀπεριφράστως ὁμιλεῖ περὶ τῆς *ἐπιθυμίας τῆς ἐνώσεως μετὰ τῆς Ἰταλίας ἐπὶ τῷ τέλει ὅπως «ἐνωθῶσι στενώτερον ἢ ζωὴ καὶ ἢ τύχη τῆς Ἀλβανίας μὲ τὴν ζωὴν καὶ τὴν τύχην τῆς Ἰταλίας»*. Πλὴν τούτων ἡ ἀπὸ κοινοῦ ἀποφασισθεῖσα καὶ συντελεσθεῖσα—ὡς εἶδομεν εἰς

τὸ προηγούμενο κεφάλαιον—συγχώνευσις τῶν ἐνόπλων δυνάμεων τῶν δύο ἐνωθέντων κρατῶν καὶ ἡ ἀνάθεσις τῆς κοινῆς ἀμύνης εἰς ἓν κοινὸν Ὑπουργεῖον πολέμου, ἡ ἀνάθεσις τῆς διπλωματικῆς ἐκπροσωπήσεως καὶ τῆς διαχειρίσεως τῶν ἐξωτερικῶν ὑποθέσεων εἰς ἓν κοινὸν Ὑπουργεῖον, τὸ Ἰταλικὸν Ὑπουργεῖον τῶν ἐξωτερικῶν, καὶ ἡ τελωνειακὴ καὶ νομισματικὴ σύμβασις, δίδουν ὅλα τὰ χαρακτηριστικὰ τῆς πραγματικῆς ἐνώσεως.

Ἔχουν τοῦτέστιν τὰ δύο ἐνωθέντα κράτη κοινὸν τὸν μονάρχην, κοινὸν τὸ Ὑπουργεῖον πολέμου (ἀμύνης) καὶ τῶν ἐξωτερικῶν ὑποθέσεων, κοινούς τοὺς διπλωματικούς πράκτορας καὶ προξένους. Πέραν τῶν σημείων τούτων κοινῆς ἐπαφῆς καὶ ἐνιαίας δράσεως διατηροῦν πλήρη ἀνεξαρτησίαν διαχειρίσεως τῶν ὑπολοίπων ὑποθέσεων αὐτῶν δι' ἰδίων καὶ ἀνεξαρτήτων ὀργάνων. Ἔχουν ἰδίας βουλὰς, ἰδίους Ὑπουργούς καὶ Ὑπουργικὸν Συμβούλιον, ἰδίους δικαστὰς καὶ διοικητικὰς ἀρχάς κτλ. Ὅμοια τοιαῦτα κλασσικῆς μορφῆς πραγματικῆς ἐνώσεως παραδείγματα μᾶς παρέχει ἡ διεθνὴς πρακτικὴ τὴν ἐνωσιν Αὐστρίας—Οὐγγαρίας πρὸ τοῦ μεγάλου πολέμου καὶ μετὰ τὴν συνθήκην τῆς εἰρήνης τὴν μεταξὺ Δανίας καὶ Ἰσλανδίας.

Παρὰ τὰ ἀναμφισβήτητα καὶ ἀδιάσειστα ἐπιχειρήματα, τὰ ὁποῖα συνηγοροῦν ὑπὲρ τοῦ χαρακτηρισμοῦ ὡς *πραγματικῆς* τῆς ὑπὸ ἐξέτασιν Ἰταλο-Ἀλβανικῆς ἐνώσεως, ἐν τούτοις οἱ Ἀλβανοὶ ζηλοτύπως καὶ μὲ ἐμμονὴν ἐνέμειναν εἰς τὰς ἀπόψεις τῶν ὅτι ἡ ἐνωσις εἶναι προσωπικὴ.

Τὴν ἀποψίν των ταύτην ἐξεδήλωσαν καὶ ἐμπρόκτως ἀφοῦ δὲν ἠρκέσθησαν—ὡς θὰ ἴδωμεν—εἰς τὴν κατὰ τῶν συμμάχων καὶ τῆς Ἑλλάδος κήρυξιν τοῦ πολέμου ἐκ μέρους τοῦ ἐνὸς ἐκ τῶν μελῶν τῆς ἐνώσεως, τῆς Ἰταλίας, διὰ νὰ θεωρηθῇ καὶ ἡ Ἀλβανία—καθ' ὃ μέλος τῆς πραγματικῆς ἐνώσεως—ὡς ἐμπόλεμος, ἀλλὰ ἐκήρυξαν καὶ χωριστὰ τὸν πόλεμον.

* * *

Ἐν Ἰταλίᾳ ἐξηνέχθη καὶ ἡ ἀβάσιμος γνώμη τοῦ GUIDO LUCATELLO εἰς τὸ μνημονευθὲν ἔργον του. Οὗτος ἀποκλείει ὑπαρξιν ἐνώσεως μεταξὺ Ἰταλίας καὶ Ἀλβανίας καὶ θεωρεῖ τὸ Ἀλβανικὸν κράτος ὡς *αὐταρκες καὶ ἡμιαυτόνομον ἀποτελοῦν μετὰ τοῦ Ἰταλικοῦ κράτους ἐνιαῖον σχηματισμὸν ἐνὸς κράτους ἀποκεντρωμένου.*

Κυρίως τρία εἶναι τὰ ἐπιχειρήματα ἐπὶ τῶν ὁποίων βασι-
ζει τὴν ἀποψίν του ταύτην : **Πρῶτον** διότι—λέγει—ὁ βασιλεὺς
εἶναι πρωτευόντως ὄργανον Ἰταλικόν. **Δεύτερον** διότι ὁ Γενι-
κὸς Τοποτηρητὴς διὰ τὴν Ἀλβανίαν θεωρεῖται ὡς ὑπάλληλος
τοῦ Ἰταλικοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἐξωτερικῶν. **Τρίτον** διότι εἰς
τὰ Ἀλβανικὰ Ὑπουργεῖα ἔχουν διορισθῆ ὡς **μόνιμοι σύμβου-
λοι** (consiglieri permanenti) Ἰταλοὶ ὑπήκοοι.

Τὰ ἐπιχειρήματα ταῦτα ἐλέγχονται ἀβάσιμα. Τὸ ἀρθρον 1
τοῦ Ἀλβανικοῦ Συντάγματος τῆς 3ης Ἰουνίου 1939, ὡς εἶδο-
μεν, ὁρίζει :

«**Τὸ Ἀλβανικὸν κράτος κυβερνᾶται ἀπὸ μίαν κυβέερνη-
σιν μοναρχικὴν συνταγματικὴν**».

Ἡ συνταγματικὴ αὕτη διάταξις καθορίζει κατὰ τρόπον
πανηγυρικόν ὅτι ἡ Ἀλβανία καὶ μετὰ τὴν μετὰ τῆς Ἰταλίας
Ἐνωσίν της διατηρεῖ τὴν ἀνεξαρτησίαν καὶ αὐτοτέλειαν ὡς κρά-
τος—πολιτεία κυρίαρχον καὶ φέρει ὅλα τὰ στοιχεῖα, τὰ ὁποῖα
ἡ ἐπιστήμη τοῦ δικαίου θεωρεῖ ὡς ἀναγκαῖα διὰ τὴν ὑπαρξίν
του. Τὸ Ἀλβανικὸν κράτος ἔχει τὸ Σύνταγμά του, τὸν βασιλέα,
τὸν λαόν του μονίμως ἐγκατεστημένον καὶ διατηρεῖ χωριστὰ
σύνορα.

Εἶναι δὲ τὸ κράτος κυρίαρχον ἀσχοῦν τὴν κρατικὴν ἐξου-
σίαν κατὰ τρόπον **πρωτογενῆ ἢ ἐξ ἰδίου δικαίου** χωρὶς νὰ ὑπο-
τάσσεται εἰς ἀνωτέραν τινα ἐξουσίαν καὶ ὑπεράνω αὐτοῦ εὕρισκο-
μένην βούλησιν. ἔχει ἐπὶ κεφαλῆς τὸν βασιλέα, ὁ ὁποῖος ἀρύε-
ται τὰς ἐξουσίας ἐκ τοῦ συντάγματος. ἔχει ἰδίαν—ὡς εἶδομεν—
βουλήν, ἡ ὁποία μετὰ τοῦ βασιλέως ἀσκεῖ τὴν νομοθετικὴν λει-
τουργίαν. ἔχει ἰδίους Ὑπουργοὺς καὶ Ὑπουργικὸν Συμβούλιον,
ἰδίους δικαστὰς, οἱ ὁποῖοι ἐν ὀνόματι τοῦ βασιλέως ἀπονέμουν
τὴν δικαιοσύνην.

Ὁ τέως πρωθυπουργὸς τῆς Ἀλβανίας καὶ γερουσιαστῆς
ΜΟΥΣΤΑΦΑ ΚΡΟΥΓΙΑ - ΜΕΡΛΙΚΑ εἰς τὸν πολιτικόν του
λόγον, τὸν ὁποῖον ἐξεφώνησε τὴν 16 Μαρτίου 1940 εἰς τὸ κινη-
ματοθέατρον «**Σαβόϊα**» τῶν Τιράνων μὲ θέμα : «**Ἡ Ἀλβανία
κράτος ἀνεξάρτητον ἠνωμένον μετὰ τῆς Ἰταλίας ἐν τῷ πλαισίῳ
τῆς Ρωμαϊκῆς Αὐτοκρατορίας**» μὲ ἀδρὰ καὶ βάσιμα ἐπιχειρήματα
ὑποστηρίζει ὅτι, ἡ Ἀλβανία εἶναι μετὰ τὴν ἔνωσιν κράτος κυ-
ρίαρχον καὶ ἀνεξάρτητον (ἴδε ἐφημερίδα Τιράνων «**Τομόρι**»
τῆς 16 · 3 · 1940 ὀλόκληρον τὸ κείμενον τοῦ λόγου του).

Τὸ προοίμιον ἀφ' ἐτέρου τοῦ Ἀλβανικοῦ Συντάγματος τῆς 3 Ἰουνίου 1939, ὅπου αὐτὸς οὗτος ὁ βασιλεὺς, μεταξὺ ἄλλων λέγει :

« . . . διὰ νὰ φθάσωμεν εἰς τοὺς σκοποὺς εἶναι ἀπαραί-
» τητον νὰ ρυθμίσωμεν τὴν ὁργάνωσιν τοῦ κράτους συμφώ-
» νως πρὸς τὰ ὑψίστα Ἐθνικὰ συμφέροντα, ἀπεφασίσα
» μεν νὰ παραχωρήσωμεν εἰς τὸν ἀγαπητὸν Ἀλβανι-
» νικὸν λαόν μας ἓνα καταστατικὸν χάρτην . . . », ἀποτελεῖ
περιφανῆ καὶ πανηγυρικὴν ἐκ μέρους τοῦ ἀνακτος ἀναγνώρισιν
τῆς ἀνεξαρτησίας τοῦ κράτους. Τὸ κοινὸν τοῦ ἀνωτάτου ἄρχον-
τος καὶ λοιπῶν κοινῶν ὁργάνων διακυβερνήσεως προσιδιάζει καὶ
εἰς τὰς ἐνώσεις κρατῶν, περὶ ὧν διελάβομεν, χωρὶς τοῦτο νὰ
ἐπιφέρῃ ἄρσιν τῆς ἀνεξαρτησίας καὶ κυριαρχίας τῶν ἐνωμένων
κρατῶν, τὰ ὅποια καὶ μετὰ τὴν ἐνωσίν των δὲν παύουν νὰ ᾔ-
ναι ὑποκείμενα διεθνοῦς δικαίου καὶ νὰ κέκτηνται νομικὴν ἰκα-
νότητα.

Ὁ διορισμὸς ὡς Γεν. Τοποτηρητοῦ τοῦ βασιλέως διὰ τὴν
Ἀλβανίαν, Ἰταλοῦ ὑπηκόου καθὼς ἐπίσης καὶ ὁ παρὰ τοῖς Ἀλ-
βανικοῖς Ὑπουργείοις διορισμὸς ὡς μονίμων συμβούλων Ἰτα-
λῶν ὑπηκόων, δὲν εἶναι δυνατόν νὰ θεωρηθῆ ὅτι ἔρχεται εἰς
σύγκρουσιν πρὸς τὴν ἐννοίαν τῆς «κυριαρχίας». Καὶ αὐτοὶ ἀκό-
μη οἱ θεωρητικοὶ τοῦ ἀπολύτου χαρακτῆρος τῆς ἐννοίας τῆς κυ-
ριαρχίας ἐδέχθησαν πάντοτε ὅτι, ἡ κυριαρχία «ἀποκλείει μόνον
τὴν ὑποταγὴν εἰς ἀνωτέραν τινά, ἔξωθεν καὶ ὑπεράνω αὐτῆς εὐ-
ρισκομένην βούλησιν». Α. ΣΒΩΛΟΥ Συνταγμ. Δίκαιον Α.
σελίς 217 ἔνθα ἀναφέρει Jellinek Allg. Staatsz καὶ Ν. Ν.
ΣΑΡΙΠΟΛΟΝ περὶ πολιτείας σελίς 56 ἔπομ.

Ἐντὸς βεβαίως τῶν πλαισίων τῶν ὡς ἄνω περιορισμῶν τὸ
κράτος δύναται νὰ αὐτοπεριορισθῆ τόσον ἀπέναντι τῶν ὑπηκόων,
ὅσον καὶ ἀπέναντι τῶν λοιπῶν κρατῶν. Ἡ διαφωνία αὕτη ἄλ-
λως χάνει τὴν ἀξίαν της κατόπιν τῆς ἀπὸ 20 Ἀπριλίου 1939
μεταξὺ Ἰταλίας καὶ Ἀλβανίας συμβάσεως, διὰ τῆς ὁποίας καθιε-
ρώθη *ἰσότης τῶν ἀστικῶν καὶ πολιτικῶν δικαιωμάτων* τῶν
πολιτῶν τῶν δύο ἐνωθέντων κρατῶν, περὶ τῆς ὁποίας διελάβο-
μεν εἰς τὸ προηγούμενον κεφάλαιον. Βάσει τῆς συμβάσεως ταύ-
της, κυρωθείσης ὑπὸ ἀμφοτέρων τῶν χωρῶν, οἱ πολῖται ἑκατέ-
ρας τῶν δύο χωρῶν ἀπολαμβάνουν ὅλων τῶν δικαιωμάτων ἀστι-
κῶν καὶ πολιτικῶν, τῶν ὁποίων ἀπολαμβάνουν εἰς τὸ ἀντίστοι-
χον ἔθνικόν ἔδαφος.

Ἐσφαλμένη ἐπίσης εἶναι ἡ γνώμη τοῦ LUCATELLO περὶ τῆς θέσεως τοῦ Γεν. Τοποτηρητοῦ τοῦ βασιλέως διὰ τὴν Ἀλβανίαν. Ἡ νομικὴ θέσις τοῦ Γεν. Τοποτηρητοῦ εἶναι ὅτι οὗτος εἶναι ἐκπρόσωπος τοῦ βασιλέως (delegata potestas) εἴτε ὡς ὄργανον τῆς κυριαρχίας, εἴτε ὡς ἀντιπροσώπου ἑνὸς ὑποκειμένου τοῦ διεθνοῦς δικαίου. (Ἐνώσεως Ἀλβανίας μετὰ τῆς Ἰταλίας). Εἶναι ἐπομένως ὁ Γεν. Τοποτηρητὴς ἓν ὄργανον συνταγματικόν, ἐπιβοηθητικόν (ἐπικουρικόν) καὶ δευτερεῦον. Αἱ ἐξουσίαι τοῦ Γεν. Τοποτηρητοῦ κατευθύνονται εἰς τὴν ἄσκησιν τῆς κυριάρχου ἐξουσίας. Συνεπῶς δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ εὐσταθήσῃ ὁ ἀντίθετος χαρακτηρισμὸς ὡς ὑπαλλήλου ἐμμέσου δηλ. ὄργανου τοῦ Ἰταλικοῦ κράτους.

Ἄσκει δὲ ἀπάσας τὰς ἐξουσίας τοῦ βασιλέως πλὴν ἐκείνων τὰς ὁποίας ὁ βασιλεὺς ρητῶς ἐπεφύλαξεν εἰς ἑαυτόν.

Καταλήγοντες χαρακτηρίζομεν ἀδιστακτικῶς τὴν μετὰ τῆς Ἰταλίας ἔνωσιν τῆς Ἀλβανίας ὡς *πραγματικὴν ἔνωσιν* (Realunion).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ V

Σχέσεις μετὰξὺ Μουσουλμανικοῦ καὶ Ἑλληνορθόξου στοιχείου.— Ἡ ἀκολουθηθεῖσα ὑπὸ τῶν Ἰταλῶν πολιτικὴ ἐν Ἀλβανίᾳ μετὰ τὴν ἔνωσιν.— Ἡ στάσις τοῦ Ἀλβανικοῦ λαοῦ ἔναντι τῆς ἐπελθούσης μεταβολῆς.— Ἀποτυχοῦσαι προσπάθειαι φασιστικοποιήσεως σχολείων Βορείου Ἠπείρου.— Ἐπιθετικαὶ διαθέσεις τῶν Ἰταλῶν κατὰ τῆς Ἑλλάδος.— Ἡ Ἰταλία προετοιμάζει τὴν κοινὴν γνώμην διὰ νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸν πόλεμον.

Εὐθὺς μετὰ τὴν Ἰταλο—Ἀλβανικὴν ἔνωσιν ἡ Ἰταλικὴ πολιτικὴ ἔσπευσε νὰ ἐκμεταλλευθῇ τὴν ἀντίθεσιν, ἡ ὁποία ὑφίστατο μετὰξὺ τοῦ Χριστιανικοῦ καὶ ἰδίᾳ τοῦ Ἑλληνορθόξου καὶ τοῦ Μουσουλμανικοῦ στοιχείου καὶ δι' εὐνοήτους λόγους νὰ καταστήσῃ ἓι μᾶλλον ἀγεφύρωτον τὸ μετὰξὺ των ὑπάρχον χάσμα. Ἀκολουθοῦσα τὴν παλαιὰν γνώριμον τακτικὴν τῆς ἤρχισε νὰ περιβάλλῃ μὲ ἀμέριστον ἐμπιστοσύνην τὸ Μουσουλμανικὸν στοιχεῖον καὶ νὰ θερμαίνῃ τὸ μῖσός του πρὸς τὸ Ἑλληνορθόδο-

ξον τοιοῦτον. Εἶναι γνωστοὶ οἱ ἱστορικοὶ καὶ κοινωνικοὶ λόγοι, εἰς τοὺς ὁποίους, ἢ μεταξὺ τῶν δύο στοιχείων διένεξις ὀφείλει τὴν γένεσίν της. Ἦδη ἐπὶ Τουρκοκρατίας καὶ ἰδίᾳ ἀφ' ἧς ἐποχῆς μεγάλα τμήματα τοῦ γηγενοῦς πληθυσμοῦ, ὁ ὁποῖος κατόκει τότε εἰς τὴν σημερινὴν Ἀλβανίαν, ἠσπάσθησαν τὸν Ἰσλαμισμόν, ἐδημιουργήθησαν αὐτομάτως δύο χωρισταὶ καὶ σαφῶς ἀφοριζόμεναι ἀλλήλων κοινωνικαὶ τάξεις. Ἡ τάξις τῶν μεγάλων Μουσουλμάνων γαιοκτημόνων, ἰσχυρῶν οἰκονομικῶς, εἰς τοὺς ὁποίους ἡ Πύλη ἔδιδεν ἀφειδῶς τίτλους, ἀξιώματα, γαίας καὶ πλοῦτον καὶ ἡ τάξις τῶν ραγιαδῶν Χριστιανῶν, οἱ ὁποῖοι, λόγῳ τῆς ἐμμονῆς εἰς τὴν θρησκείαν των, ἐτέθησαν ὑπὸ διωγμὸν καὶ περιῆλθον εἰς οἰκονομικὸν μαρασμόν. Βεβαίως ὑπῆρχον καὶ μεταξὺ τῶν Μουσουλμάνων ἀκτήμονες καὶ πιεζόμενοι οἰκονομικῶς, πλὴν ὅμως οὔτοι ἦσαν ἐλάχιστοι καὶ ἡ θέσις των ἐβελτιοῦτο συνεχῶς λαμβανομένου ὑπ' ὄψιν ὅτι τούτους δὲν ἐχώριζεν ἀπὸ τοὺς Μουσουλμάνους φεουδάρχας ἢ ἐθνικὴ ἀντίθεσις. Ἐδούλευον λοιπὸν οἱ Χριστιανοὶ διὰ τοὺς πλουσίους πάτρωνάς των, τοὺς Μουσουλμάνους μπέηδες, πασσάδες, ἀγάδες καὶ λοιποὺς τιτλούχους τῆς Τουρκικῆς Αὐτοκρατορίας.

Ἐλάμβανεν ἐπομένως ἡ μεταξὺ των ἀντίθεσις καὶ κοινωνικὸν χαρακτῆρα. Οἱ Μουσουλμᾶνοι Ἀλβανοί, οἱ ὁποῖοι ἔχουν λάβει ἐνεργὸν μέρος εἰς τὴν διακυβέρνησιν τῆς Τουρκικῆς Αὐτοκρατορίας, μετὰ τῆς ὁποίας τόσοι τοὺς συνέδεον πολιτικοί, θρησκευτικοί, κοινωνικοὶ καὶ ἰδίᾳ οἰκονομικοὶ δεσμοί, εἶχον προφανῶς συμφέρον νὰ παραταθῇ ὅσον τὸ δυνατόν περισσότερον εἰς τὴν Νοτιοανατολικὴν Εὐρώπην ἢ ζωὴ τῆς καταρρεούσης Ἀσιατικῆς αὐτοκρατορίας καὶ πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον εἰργάσθησαν μετὰ ζήλου καὶ φανατισμοῦ.

Τοῦναντίον οἱ Χριστιανοὶ ἔβλεπον τὸν Μουσουλμᾶνον ὡς διπλοῦν κατακτητήν. Εἰς αὐτὸν ὀφείλετο ἡ ἀπώλεια τῆς ἐθνικῆς ἐλευθερίας καὶ ἡ κοινωνικὴ καὶ οἰκονομικὴ των ὑποδούλωσις. Ἡ κοινὴ τύχη εἶχεν ἐνώσει ὅλους τοὺς Χριστιανοὺς ραγιαδες ἐναντίον τοῦ Τούρκου κατακτητοῦ. Ἡ μεταξὺ των διαμάχη ἔφερε ζωηρὰ τὰ χαρακτηριστικὰ ἀγῶνος, ὄχι μόνον ἐθνικοαπελευθερωτικοῦ, ἀλλὰ ἐν ταῦτῳ καὶ ταξικοῦ. Ἡ Ἐκκλησία καὶ τὸ Σχολεῖον ἀνεδείχθησαν αἱ ἐθνικαὶ ἐκεῖναι ἐστῖαι, γύρω ἀπὸ τὰς ὁποίας, κατὰ τοὺς ζοφεροὺς αἰῶνας τῆς δουλείας, συνεσπειροῦντο οἱ Χριστιανοὶ ραγιαδες. Ἡ Ἐκκλησία, τὸ Σχολεῖον καὶ ἡ Ἐλ-

ληνική των γλώσσα και ἰδία ἢ Ἑλληνική των συνείδησις, δικαίως ἔκαμνον αὐτοὺς νὰ ἔχουν πάντοτε πρὸς τὴν Ἑλλάδα ἔστραμμένα τὰ βλέμματά των ἀναμένοντες ἀπὸ αὐτὴν τὴν ἐθνικὴν καὶ κοινωνικὴν των ἀπολύτρωσιν καὶ διὰ τὴν ἐθνικὴν ἀνεξαρτησίαν τῆς ὁποίας τόσας θυσίας εἰς αἷμα καὶ εἰς χοῆμα ὑπέστησαν καὶ τόσους αἱματηροὺς ἀγῶνας διεξήγαγον. Ἦτο φυσικὸν εἰς τὴν πάλιν αὐτὴν τῶν ραγιαδῶν ὀξεία καὶ λυσσωδὴς νὰ ἐκδηλωθῇ ἐκ μέρους τῶν Ἀλβανῶν Μουσουλμάνων ἢ ἀντίθεσις, ὅταν τὰ Χριστιανικὰ κράτη τῆς Βαλκανικῆς συνησπίσθησαν ἐναντίον τῆς Τουρκικῆς αὐτοκρατορίας πρὸς ἀπολύτρωσιν τῶν ὑποδούλων ἀδελφῶν.

Ἡ ἀντίθεσις αὕτη ἦτο φυσικὸν νὰ προσλάβῃ ὅπως ἰδιαιτέραν ὀξύτητα μετὰ τὴν κατάρρευσιν τῆς Τουρκίας, συνεπεία τῶν Βαλκανικῶν πολέμων καὶ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῶν περισσοτέρων ἐδαφῶν τῆς Βορείου Ἡπείρου ὑπὸ τῶν Ἑλληνικῶν στρατευμάτων. Τὸ χάσμα κατέστη ἀγεφύρωτον ὅταν τὰ ἀτυχῆ ἐκεῖνα Ἑλληνικὰ ἐδάφη μὲ τοὺς Ἑλληνικωτάτους πληθυσμοὺς των, μετὰ τὴν ζείδωρον αὔραν τῆς Ἐλευθερίας, περιῆλθον καὶ πάλιν, διὰ τοὺς γνωστοὺς λόγους, ὑπὸ τὸν Ἀλβανικὸν ζυγόν.

Τὸ μένος καὶ τὸ μῖσος τῶν Ἀλβανῶν ἐξεδηλώθη πάραυτα. Ἡ Ἐκκλησία καὶ τὸ Σχολεῖον, οἱ δύο οὗτοι στῦλοι, ἐπὶ τῶν ὁποίων ἐστηρίχθη ἐπὶ αἰῶνας τὸ ὅλον ἐθνικὸν οἰκοδόμημα, ἀπέτελεσαν τὸν στόχον, ἐναντίον τοῦ ὁποίου μὲ λύσαν καὶ φανατισμὸν συνεχῶς καὶ συστηματικῶς ἔβαλλεν ὁ Ἀλβανικὸς σωβινισμός, ἐνισχυόμενος καὶ ὑποδαυλιζόμενος πάντοτε ὑπὸ τῶν Ἰταλῶν, οἵτινες ἀπέβλεπον εἰς τὴν πλήρη ἐξόντωσιν καὶ ἐκρίζωσιν τοῦ ζωντανοῦ καὶ ἀνθοῦντος ἐν Βορείῳ Ἡπείρῳ Ἑλληνισμοῦ.

Ἦτο λοιπὸν πολὺ φυσικὸν ἢ Ἰταλικὴ διπλωματία εὐθύς μετὰ τὴν πραγματοποιήσιν τῆς Ἰταλο-Ἀλβανικῆς ἐνώσεως νὰ ἐκμεταλλευθῇ τὴν ὀξυτάτην ταύτην μεταξὺ τῶν δύο στοιχείων ἀντίθεσιν καὶ ταύτην ἐν συνδυασμῷ καὶ πρὸς τὸ ὄνειρον τῶν Ἀλβανῶν διὰ μίαν Μεγάλην Ἀλβανίαν εἰς βάρος καὶ τῆς Ἑλλάδος. Γνωσται οἱ Ἰταλοὶ τῆς καταστάσεως ταύτης ἐν Ἀλβανίᾳ καὶ ἰδία τῶν διαθέσεων τῶν Ἀλβανῶν ἐναντι τῶν Ἑλλήνων ἀφ' ἑνός, καὶ τῆς δυσπραγίας τοῦ Ἀλβανικοῦ λαοῦ, ἀποτόκου τῆς κακῆς οἰκονομικῆς πολιτικῆς τοῦ καταλυθέντος καθεστῶτος τοῦ ΑΧΜΕΤ ΖΩΓΟΥ ἀφ' ἑτέρου, ἔστρεψαν ἀμέσως ὅλην τὴν

προσοχήν των πρὸς τοὺς δύο τούτους τομεῖς. Κατέβαλον μεγίστας προσπάθειάς, χωρὶς νὰ φεισθῶσιν ὑλικῶν θυσιῶν, ὅπως ἐκμεταλλευθῶσι τοὺς δύο τούτους σοβαροὺς παράγοντας καὶ ἀποκτήσωσιν ἀμέριστον τὴν ἐμπιστοσύνην τοῦ Ἀλβανικοῦ Λαοῦ εἰς βαθμόν, ὥστε νὰ τύχωσι τῆς ἀνεπιφυλάκτου καὶ ἄνευ ὄρων ὀλοψύχου ὑποστηρίξεως καὶ συνδρομῆς του.

Διὰ Ἰταλικῶν ἐταιριῶν ἤρχισαν ἀμέσως τὸν πρῶτον μετὰ τὴν ἔνωσιν μῆνα μεγάλα καὶ εἰς εὐρείαν κλίμακα ἔργα ὁδοποιίας διὰ τοὺς γνωστοὺς στρατηγικοὺς λόγους. Σαφῆς καὶ κατηγορηματικὴ εἶναι ἡ ὁμολογία τοῦ ΦΡΑΝΤΣΕΣΚΟ ΓΙΑΚΟΜΟΝΙ, Γενικοῦ τοποτηρητοῦ τοῦ βασιλέως διὰ τὴν Ἀλβανίαν εἰς ὑπόμνημά του ὑποβληθὲν εἰς τὸ Ἀνώτερον Δικαστήριον Ρώμης κατὰ τὸ στάδιον τῶν ἀνακρίσεων. Εἰς τὸ ὑπόμνημα ἐκεῖνο μεταξὺ τῶν ἄλλων λέγει: «Ἦδη ἀπὸ τῶν πρώτων ἡμερῶν μετὰ τὴν ἔνωσιν τῆς Ἀλβανίας μετὰ τῆς Ἰταλίας κατ' Ἀπρίλιον 1939, ἔλαβε χώραν παρὰ τῷ Ἀνωτάτῳ Στρατηγεῖῳ τῆς Ἀλβανίας σύσκεψις, εἰς τὴν ὁποίαν—λέγει—δὲν ἔλαβεν μέρος, ἐν σχέσει πρὸς τὰ ἔργα ὁδοποιίας ἐν Ἀλβανίᾳ καὶ βάσει τῆς ὁποίας, ἀντιθέτως πρὸς τὰς ἐσωτερικὰς ἀνάγκας τῆς Ἀλβανίας, αἱ μεγαλείτεραι φροντίδες κατηρθύνθησαν εἰς τὸ ὀδικὸν δίκτυον τὸ ὁποῖον ὠδήγει εἰς τὴν Ἑλλάδα...»

Ἐξ ἄλλου ὁ ΤΣΙΑΝΟ εἰς τὸ ἡμερολόγιόν του εἰς τὰς 12 Μαΐου 1939 γράφει: «Τὰ δημόσια ἔργα προχωροῦν καλὰ. Ὅλοι οἱ δρόμοι ἐσχεδιάσθησαν, ὥστε νὰ ὀδηγοῦν πρὸς τὰ Ἑλληνικὰ σύνορα. Πρόκειται περὶ προσωπικῆς διαταγῆς τοῦ Ντιούτσε, ὁ ὁποῖος σκέπτεται εἰς πρώτην εὐκαιρίαν νὰ ἐπιτεθῆ κατὰ τῆς Ἑλλάδος».

Κατὰ τὴν δίκην ἐνώπιον τοῦ Ἀνωτάτου δικαστηρίου Ρώμης ἐναντίον «τῶν ΣΟΥΒΙΤΣ, ΡΟΑΤΑ, ΓΙΑΚΟΜΟΝΙ κλπ. ὁ πρόεδρος τοῦ δικαστηρίου εἶπε: «Ἐπῆρξαν γεγονότα τὰ ὁποῖα ἐδήλουν καθαρὰ ἐπιθετικὸς σκέψεις καὶ ἐναντίον τῆς Ἑλλάδος. Μεταξὺ τῶν ἄλλων κατεσκευάσθη ἐν ὀδικὸν δίκτυον ἐκ 1400 χιλιομέτρων, ἀσφαλῶς διὰ στρατηγικοὺς λόγους» (Ἴδε πρακτικὰ τῆς δίκης τῆς 30—1—1945).

Πολυάριθμοι μηχανικοὶ καὶ λοιποὶ εἰδικευομένοι Ἰταλοὶ τεχνῖται ἔφθανον διαρκῶς εἰς τὴν Ἀλβανίαν καὶ ἀφθονον ὑλικὸν ὁδοποιίας. Μέγας ἀριθμὸς Ἀλβανῶν ἐργατῶν ἀπησχολεῖτο εἰς τὰ ἔργα ταῦτα. Διὰ τοῦ τρόπου τούτου οἱ Ἰταλοὶ ἔλυον συγ-

χρόνως καὶ αὐτομάτως καὶ τὸ πρόβλημα τῆς ἀνεργίας καὶ οἰκο-
νομικῆς δυσπραγίας ἢ ὁποῖα, ὡς εἶδομεν, ἐμάστιζε τὴν Ἀλβα-
νίαν. Ἡ ἐργασία ἀξιοποιεῖται μὲ ἀμεσον ἀντίκτυπον εἰς τὴν
αἰσθητὴν βελτίωσιν τοῦ βιωτικοῦ ἐπιπέδου, ἰδίᾳ τῶν ἐργαζομέ-
νων τάξεων. Τὸ ἐμπόριον ἀρχίζει νὰ κινῆται ἐντατικῶς. Οἱ Ἴτα-
λοὶ, ἐν ὄψει τοῦ παρασκευαζομένου κατὰ τῆς Ἑλλάδος πολέμου,
ἐνεθάρρουν καὶ προώθησαν τὴν κατὰ μεγάλας ποσότητας εἰσα-
γωγὴν παντὸς προϊόντος ἐξ Ἰταλίας καὶ ἰδίᾳ τροφίμων καὶ λόγῳ
ἀκριβῶς τούτου ἐσημειοῦτο μεγάλη κίνησις κεφαλαίων. Οὐδεμία
συνεπῶς παρατηρεῖτο δυσφορία εἰς τὴν τάξιν τῶν ἐργαζομένων
οὔτε εἰς τὴν ἀστικήν. Πολὺ ὀλιγώτερον ἠδύνατο νὰ παρατηρηθῇ
δυσφορία εἰς τὰς οἰκονομικῶς προνομιούχους τάξεις, αἱ ὁποῖαι
εὔρον τὴν εὐκαιρίαν νὰ δημιουργήσουν μεγάλας περιουσίας.

Ἀπ' ἑτέρου οἱ Ἴταλοὶ ἐπέτυχον νὰ χορδίσουν καὶ τὰς συναι-
σθηματικὰς χορδὰς τῆς Ἀλβανικῆς ψυχῆς. Ἠσχίσαν καταλλήλως
νὰ δημιουργοῦν καὶ τονῶνουν μίαν ἀπελευθερωτικὴν κίνησιν καὶ
νὰ ρίπτουν τὰ συνθήματα τῆς Μεγάλης Ἀλβανίας μὲ τὸ Κόσσο-
βον καὶ τὴν Τσαμουργιάν, μέχρι τοῦ Ἀμβρακικοῦ κόλπου
Ἀλβανικὰς. Ο ΓΙΑΚΟΜΟΝΙ εἰς τὸ μνημονευθὲν ὑπόμνημά του
λέγει: «... Ἐν πάσῃ περιπτώσει δὲν δύναται τις νὰ ἀρνηθῇ ὅτι
μετὰ τὴν ἔνωσιν ἐν αἰσθημα νέας ἰσχύος καὶ ὑπεροψίας ἔχει
καταλάβει τοὺς Ἀλβανοὺς ἀφυσπισθείσης τῆς ἀναμνήσεως τῶν
ὄσων ἔπαθον οἱ Μουσουλμάνοι κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς Ἑλληνι-
κῆς κατοχῆς τῆς ἐπαρχίας Ἀργυροκάστρου κατὰ τὸ 1913. Ἐνθυ-
μοῦμαι, προσθέτει, ὅτι πλείστας φορὰς ἐδέησε νὰ ἐπέμβω διὰ
νὰ ἐμποδίσω πώλησιν καὶ διάδοσιν χαρτῶν ἀπελευθερωτικῶν
τῆς Ἀλβανίας. Πολυάριθμοι ἦσαν αἱ ἐπισκέψεις πρὸς ἐμὲ τῶν
Ἀλβανῶν πατριωτῶν, οἱ ὁποῖοι ἐπέμενον εἰς τὴν καθωρισμένην
ὀποχρέωσιν τῆς Ἰταλίας νὰ φροντίσῃ διὰ τὴν πραγματοποίησιν
τῆς ἐνότητος καὶ ἀκεραιότητος τοῦ Ἀλβανικοῦ ἔθνους».

«Ἐγὼ — καταθέτει ὁ ΓΙΑΚΟΜΟΝΙ — ἤμην ξένος καὶ εἰς
τὴν κίνησιν τῶν Τσάμηδων. Εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο δύναμαι νὰ
βεβαιώσω ὅτι τὸν Μάρτιον τοῦ 1940 εἰς Τσάμης, ὁ ΝΟΥΡΗ
ΝΤΙΝΟ, ἐξουσιοδοτήθη ἀπὸ τὸν ΤΣΙΑΝΟ νὰ ἀποστείλῃ ὅπλα
εἰς τὴν Ἑλλάδα. Ὁ ΝΟΥΡΗ ἀπηυθύνθη πρὸς ἐμὲ καὶ ἐγὼ
ἠμπόδισα τὴν εἰσαγωγὴν τῶν ὄπλων εἰς Ἑλλάδα».

Κατὰ τὰς ἐπανειλημμένας διαδηλώσεις εἰς Τίρανα τὸ πλῆ-
θος ἔφερε πινακίδας μὲ τὰς λέξεις «Κόσσοβον, Τσαμουργιά».

Εἰς τὰ σχολεῖα μετὰ τὸν Ἑλληνικὸν ἔθνικὸν ὕμνον καὶ τὸν φασιστικὸν «Τζιοβινέτσα» ἐψάλλετο τὸ ἀπελευθερωτικὸν ᾄσμα «Κόσσοβον καὶ Τσαμουργιά».

Αἱ Ἑλληνικαὶ ἀρχαὶ ἤρχισαν ἀμέσως νὰ ἐκδηλώνουν τὰ φιλοφασιστικὰ τῶν αἰσθημάτων καὶ νὰ ὑμνοῦν τὸ νέον καθεστῶς.

Ἐὰν ἀφήσωμεν καλλίτερον νὰ ὁμιλήσῃ ὁ τότε Νομάρχης Ἀργυροκάστρου ΑΒΝΥ ΚΟΚΑ.

Οὗτος διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 1288 τῆς 8—5—1939 ἐγκυκλίου του πρὸς τὸν ἐπιθεωρητὴν τῶν σχολῶν τῆς περιφερείας του καὶ πρὸς τὴν Διεύθυνσιν τοῦ Γυμνασίου Ἀργυροκάστρου γράφει :

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ἈΛΒΑΝΙΚΟΝ
ΝΟΜΑΡΧΙΑ ἈΡΓΥΡΟΚΑΣΤΡΟΥ

Ἀργυροκάστρον 8·5·1939

Ἀριθ. 1288

*Ἐπιθεώρησιν Παιδείας
Διεύθυνσιν τοῦ Γυμνασίου*

Ἐν τὰ ὕθια

Ὡς γνωρίζετε, μετὰ τὰ γεγονότα τῆς 7 Ἀπριλίου τοῦ τρέχοντος ἔτους τὸ Ἑλληνικὸν Κράτος ἀνεσχηματίσθη ἐπὶ βάσεων ἑνὸς καθεστῶτος ὑπὸ τὸ δοξασμένον ἔμβλημα τοῦ φασισμού. Τὸ πνεῦμα τῆς ἀποφάσεως τῆς Συντακτικῆς Ἐθνοσυνελεύσεως τῆς 12 Ἀπριλίου 1939 καὶ αἱ σαφεῖς διατάξεις τῆς ἀποφάσεως τοῦ Ἐπιθεωρητοῦ Συμβουλίου ἐνομιμοποίησαν τὴν κατάστασιν ταύτην ὑπὸ τοὺς πλέον ἀπλοὺς τύπους τῆς συνταγματικῆς δικονομίας μετὰ τὴν ἀρμοδιότητα τῆς ἀντιπροσωπείας τῆς κυριάρχου θελήσεως τοῦ λαοῦ, κυρίου στοιχείου τῆς ὑπάρξεως τῆς Ἑλληνικῆς κοινωνίας. Ἡ υἱοθέτησις τῆς καταστάσεως ταύτης καὶ ἡ ἀπόλυτος πεποίθησις εἰς τὴν ἐκ μέρους τῶν ἀρμοδίων ὀργάνων ἐμπρέπουσαν χρησιμοποίησιν τῆς ἐκφράσεως τῆς θελήσεως ἐκείνης εἶναι καθῆκον δι' ὅλους ἐκείνους ποὺ ἀπαρτίζουν τὴν κοινωνίαν ταύτην· ἰδιαιτέρως εἶναι ἀναγκαῖα διὰ μίαν μερίδα, ἡ ὁποία, λόγῳ εἰδικῶν προσωπικῶν ιδιοτήτων, ἔχει περισσότερον ἀνεπτυγμένον τὸ αἶσθημα τῆς εὐθύνης ἐνώπιον σπουδαίων διὰ τὴν πολιτικὴν καὶ κοινωνικὴν ζωὴν τοῦ τόπου γεγονότων. Δὲν θέλω διὰ ταύτης νὰ περιορισθῶ μόνον εἰς τὴν τάξιν τῶν ὑπαλλήλων, ἀλλὰ περισσότερον θὰ ἐπεκταθῶ εἰς τὴν γενεάν τῆς αὔριον ποὺ ἀποτελεῖ τὴν πλέον ὑγιᾶ ἀσφάλειαν τῆς ὑπάρξεως τοῦ Ἑθνους· ἡ νεολαία εἰς τὴν ὁποίαν ὁ φασισμὸς ἐπιφυλάσσει τὰς δυνατό-

τητας μιᾶς κυριάρχου ἀνυψώσεως εἰς τὴν Ἀλβανικὴν κοινωνίαν καὶ ἡ ὁποία κατ' ἀκολουθίαν θὰ προικισθῆ με ἰσχυρὰν θέλησιν πρὸς ἐργασίαν, δέον νὰ ἐκτιμήσῃ καλλίτερον τὴν βαρύτητα τῆς πειθαρχίας, τῆς πεποιθήσεως καὶ τῆς πίστεως ὑπὸ τὴν μεγαλειώδη αἰγίδα τοῦ Ἰταλικοῦ φασισμού, τώρα πλέον γενομένου ἀποδεκτοῦ καὶ ἐθνικοποιηθέντος καὶ παρ' ἡμῶν. Ἐν ἀπὸ τὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ νέου καθεστῶτος εἶναι καὶ ὁ φασιστικὸς τρόπος χαιρετισμοῦ, ὁ ὁποῖος ἔχει τὴν σοβαρὰν ἔννοιαν τῆς συναδελφώσεως, τῆς ἐνώσεως ὑπὸ τὴν ἰσχὺν καὶ πλήρη θελήσεως ὑποστήριξιν τοῦ Μεγάλου μύστου.

Ἀκριβῶς διὰ τὸν λόγον τοῦτον τῆς ὑψηλῆς ἐννοίας ἡ Κυβέρνησις τὸν ἀνεγνώρισεν ὡς ἐθνικὸν χαιρετισμὸν καὶ διέταξε τὴν υἱοθέτησίν του παρὰ πάντων.

Παρακαλοῦμεν ὅθεν ὅλους τοὺς ἐκπαιδευτικοὺς λειτουργοὺς τῆς περιφερείας νὰ δώσουν προσοχὴν εἰς τὴν ὑπόθεσιν ταύτην καὶ διὰ συμβουλῶν καὶ διαλέξεων νὰ διδαχθῆ εἰς τὴν ὑπὸ τὴν ἀγωγὴν των νέαν γενεὰν ἡ ἀπαραίτητος ἀνάγκη τοῦ φασιστικοῦ χαιρετισμοῦ.

Ὁ Νομάρχης
ABNY KOKA

Διὰ τῶν ἐνεργειῶν τούτων καὶ δι' ἄλλων τὰς ὁποίας θὰ παραθέσωμεν φαίνεται καθαρὰ ἡ ἔμμενος προσπάθεια τῶν Ἀλβανῶν καὶ Ἰταλῶν νὰ φασιστικοποιήσουν τὴν νεολαίαν τῆς Βορείου Ἡπείρου, ἡ ὁποία, μνήμων τῶν ἐθνικῶν παραδόσεων καὶ ἔχουσα συνειδησιν τῆς βαρείας κληρονομίας, ἴστατο ἐκεῖ ὡς Ἡράκλειον τεῖχος κατὰ τῶν ξένων καὶ φθοροποιῶν προπαγανδῶν ποὺ ἤθελαν, ἐν τῷ προσώπῳ της, νὰ πλήξουν τὸν αἰωνόβιον καὶ αὐτόχθονα Ἑλληνισμόν, ἡ ὑπαρξίς τοῦ ὁποίου, ἀπειτέλει πάντοτε ἰσχυρὸν ἐμπόδιον εἰς τὸν ὄνειρευμένον δρόμον των πρὸς Ἀνατολάς! Εἶναι ἡ ἰδία ἐκείνη γνωστὴ νεολαία, ἡ ὁποία, ἐμπνευσμένη ἀπὸ ἀνώτερα ἐθνικὰ ἰδανικὰ καὶ ἀπὸ τὸν πόθον τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς ἐθνικῆς ἀπολυτρώσεώς της καὶ συνεχίζουσα τὴν ἀντίστασίν της ἔλαβε ἐνεργὸν μέρος εἰς τὸν ἀγῶνα 1940—41 καὶ κατὰ τὴν περίοδον τῆς σκλαβιάς ἤρπασε πρώτη τὰ ὄπλα εἰς τὸν ἀντιφασιστικὸν ἀγῶνα ἀντιστάσεως. Ἐξαπέλυσαν πρὸς τοῦτο οἱ Ἀλβανοὶ μετὰ τῶν Ἰταλῶν σφοδρὰν ἐπίθεσιν ἐναντίον τῶν σχολείων τῆς Βορείου Ἡπείρου. Ἐν ὄψει τοῦ νέου Σχολικοῦ ἔτους, ἤρχισε νὰ

ἀσκήται πίεσις διὰ τὸν περιορισμὸν τῆς διδασκαλίας τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης εἰς τὰ Ἑλληνικὰ σχολεῖα, τὰ ὅποια ὕστερα ἀπὸ ἀγῶνας καὶ ἀπὸ τὴν εὐνοϊκὴν ἀπόφασιν τοῦ Διαρκοῦς Δικαστηρίου τῆς Διεθνοῦς Δικαιοσύνης τῆς 6 Ἀπριλίου 1935, ἠναγκάσθη νὰ ἀνοίξῃ ἐν μέρει ἡ Ἀλβανικὴ Κυβέρνησις. Ἐζητεῖτο ἐπιμόνως νὰ εἰσαχθῇ ἡ διδασκαλία τῆς Ἀλβανικῆς καὶ τῆς Ἰταλικῆς. Πρὸς ἐπιτυχίαν τούτου καὶ ἐξουδετέρωσιν τῆς βεβαίας ἀντιδράσεως τῶν Ἑλληνικῶν κοινοτήτων τῆς Βορείου Ἡπείρου ἤσκουν μιὰν τρομοκρατίαν.

Χαρακτηριστικὸν τῆς μανίας τῶν Ἀλβανῶν ἐναντίον τῶν σχολείων μας καὶ τῆς προσπαθείας τούτων ὅπως διὰ τοῦ φασισμοῦ, ἀπεθνικοποιήσουν καὶ ἐξουδετερώσουν τὴν νεολαίαν τῆς Βορείου Ἡπείρου, εἶναι τὸ κάτωθι ἐμπιστευτικὸν τηλεγράφημα τοῦ ἐπιθεωρητοῦ Ἀργυροκάστρου πρὸς τὸ Ὑπουργεῖον Παιδείας ἐν σχέσει μὲ τὰ Ἑλληνικὰ σχολεῖα. Παραθέτομεν τοῦτο ὡς ἀκριβῶς ἔχει :

Ἀριθ. Πρωτ. 31/39 Ἐμπιστευτικόν.

Ἀργυροκάστρον 12 - X - 1939 - ΧVII.

Ὑπουργεῖον Παιδείας

Τίτλος

Ἐν σχέσει πρὸς τὸ ὑμέτερον ἀριθ. 231/VI ἐμπιστευτικὸν στόπ. Πολὺ θὰ μᾶς ἐξυπηρέτει ὁ διορισμὸς ἀριθμοῦ Ἀλβανῶν διδασκάλων διακρινομένων διὰ τὰ αἰσθήματα καὶ τὴν φρόνησιν εἰς τὰ σπουδαιότερα ἀλλόγλωσσα χωρία ἢ ἑνὸς διδασκάλου ἀνὰ δύο ἢ τρία χωρία στόπ.

Οἱ Ἀλβανοὶ διδάσκαλοι θὰ ἐξυπηρέτουν πολὺ τὸ Φασιστικὸν Ἀλβανικὸν κόμμα ἐπιφορτιζόμενοι οὗτοι καὶ μὲ τὴν ἀποστολὴν τοῦ ἐμπίστου τοῦ κόμματος στόπ.

Ὁ ἐπιθεωρητὴς τῆς ἐκπαιδεύσεως

Θ. ΠΑΝΟ

Εἰς ἀνταμοιβὴν τῶν ἐνεργειῶν του τούτων ἐλάμβανε τὴν κάτωθι ἀπάντησιν ἀπὸ τὸν γραμματέα τοῦ φασιστικοῦ κόμματος Ἀργυροκάστρου :

ΑΛΒΑΝΙΚΟΝ ΦΑΣΙΣΤΙΚΟΝ ΚΟΜΜΑ
ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑΚΟΝ ΦΑΣΙΣΤΙΚΟΝ ΓΡΑΦΕΙΟΝ ΑΡΓΥΡΟΚΑΣΤΡΟΥ

Ἄριθ. Πρωτ. 283

Ἀργυρόκαστρον 21 Ὀκτωβρίου XVII

Πρὸς τὸν Φασιστὴν Θ. Π. Πᾶνο

Μέλος τοῦ ὁμοσπονδιακοῦ διευθυντηρίου

Ἐ ν τ α ὺ θ α

Σοῦ διαβιβάζω τὰς πλέον θερμὸς εὐχαριστίας ἐκ μέρους τοῦ ἐπιθεωρητοῦ Τζίρο διὰ τὰ δείγματα πίστεως καὶ φασιστικῆς πειθαρχίας, τὴν ὁποίαν πρὸς αὐτὸν ἐξεφράσατε ἐπ' εὐκαιρίᾳ τοῦ διορισμοῦ σας. Εἶμαι βέβαιος ὅτι θὰ σὲ ἔχω πιστὸν συνεργάτην τῆς φασιστικῆς ἰδέας καὶ συμβοηθὸν διὰ τὴν εὐημερίαν τοῦ λαοῦ μας.

Ὁ Ὀμοσπονδιακὸς γραμματεὺς

Β. ΚΑΡΜΠΟΥΝΑΡΑ

Τὸ μένος τῶν Ἀλβανῶν ἐναντίον τῶν σχολείων τῆς Βορείου Ἠπείρου καὶ ἡ διαρκὴς προσπάθειά των ὅπως, παραλλήλως πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν, καταφέρουν πλήγματα καὶ ἐναντίον τούτων ὡς ἀποτελούντων τὸν θεμέλιον λίθον ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἐστηρίχθη τὸ ὅλον ἐθνικὸν τῆς περιοχῆς ἐκείνης σίκοδόμημα, καταφαίνεται ἀπὸ τὴν ἐκτεταμένην ὑπ' ἀριθ. 7/33 τῆς 15-7-1937 ἐμπιστευτικὴν καὶ λίαν ἐμπεριστατωμένην ἐκθεσιν τοῦ τότε ἐπιθεωρητοῦ τῆς ἐκπαιδεύσεως Ἀργυροκάστρου πρὸς τὸ Ὑπουργεῖον Παιδείας. Ἡ ἐκθεσις αὕτη προερχομένη ἀπὸ τὴν πλέον ἀρμοδίαν ἀρχήν, ἡ ὁποία ἡσκει τὸν ἔλεγχον τῶν Ἑλληνικῶν σχολείων τῆς Βορείου Ἠπείρου, ἔχει ὑψίστην σημασίαν, ἀφ' ἑνὸς μὲν διότι ἀποτελεῖ πανηγυρικὴν ἀναγνώρισιν τῆς Ἑλληνικότητος τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Βορείου Ἠπείρου, ἀφ' ἑτέρου δὲ διότι δίδει λίαν σαφῆ καὶ διαφωτιστικὴν εἰκόνα τῆς κινήσεως τῶν Ἑλληνικῶν τῆς σχολείων.

Παραθέτομεν ἀποσπάσματα μόνον τῆς πολυτίμου ταύτης ἐκθέσεως.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ
ΑΡΓΥΡΟΚΑΣΤΡΟΥ

Ἀργυρόκαστρον 15-7-37

Ἄριθ. 7/33 Ἐμπιστευτικὸν

Πρὸς τὸ Ὑπουργεῖον Παιδείας

Τί ρ α ν α

Εἰς ἀπάντησιν τοῦ ὑμετέρου ὑπ' ἀριθ. 31/222 ἐμπιστ. 13/VII/1937 σᾶς ἀποστέλλομεν ἀναλυτικὴν ἐκθεσιν ἐπὶ τῶν

Ἑλληνοφώνων σχολείων τῆς ἐκπαιδευτικῆς ἐπιθεωρήσεως Ἀργυροκάστρου(¹).

Αἱ Ἑλληνόφωνοι περιφέρειαι—λέγει ἡ ἔκθεσις—ἀποτελοῦνται ἀπὸ 99—100 χωρία διατεταγμένα κατὰ τρόπον ὥστε, πλὴν τῶν χωρίων **Σωπίκι, Παντελεήμων, Φρασιανή** καὶ **Διούγκαρη**, δὲν ἔχουν μεταξὺ αὐτῶν (ἐντὸς τοῦ πλαισίου των) οὐδὲν Ἀλβανόφωνον χωρίον. Ὅλαι αὐταὶ μαζί εἶναι μία συνέχεια τῶν μερῶν τὰ ὁποῖα εὐρίσκονται ἐκεῖθεν τῶν συνόρων μας. Τὰ δύο αὐτὰ μέρη τὰ ἐνθεν καὶ ἐκεῖθεν διακοπτόμενα μόνον ὑπὸ τῆς γραμμῆς τῶν συνόρων, ἔχουν σχεδὸν τὴν αὐτὴν γεωγραφικὴν καὶ κοινωνικὴν σύστασιν· ἔχουν τὴν αὐτὴν θρησκείαν, τὴν αὐτὴν ἱστορίαν, τὰ αὐτὰ ἔθιμα, τὴν ἰδίαν ἐνδυμασίαν καὶ εἶναι στενὰ συνδεδεμένα διὰ συγγενειῶν καὶ πάσης φύσεως συμφερόντων. Τὸ τμήμα τὸ ἐναπομείναν ἐντὸς τῶν συνόρων μας εἶναι Ἑλληνόφωνον ἀπὸ ἀπόψεως γλώσσης καὶ Ἑλληνικὸν ἀπὸ ἀπόψεως αἰσθημάτων· εἶναι περισσότερο Ἑλληνικὸν ἀπὸ ὅ,τι τὸ ἄλλο μέρος, ἐπειδὴ τὸ μέρος ἐκεῖθεν (τῶν συνόρων) ἠσύχασεν ἀπὸ τὸν κίνδυνον ποὺ ἠπεῖλει τὴν γλῶσσαν καὶ τὴν ἐθνικὴν του ψυχὴν, ἐνῶ τὸ μέρος ἐνθεν τῶν συνόρων, μὴ ἐπιθυμοῦν ν' ἀναγωρίση τὴν γενομένην ἀλλαγὴν, διετήρησεν ὅπως πρῶτα τὸ πνεῦμα τῆς ἀντιδράσεως».

«... Τὰ τραγούδια τῶν γάμων καὶ τῶν χορῶν εἶναι—κατὰ τὸ πλεῖστον—τραγούδια πόνου. Τὸ συμπαγὲς αὐτὸ πλῆθος σκέπτεται καὶ κινεῖται ἐν μέσῳ μιᾶς ἀριστοκρατίας ὀργανωμένης κατὰ περιφερείας, εἰς τὸ κέντρον τῶν ὁποίων, διὰ τὰς ἀμέσους ἐνεργείας, εὐρίσκονται οἱ πρόξενοι.

Ἀμέσως μετὰ τοὺς προξένους ἔρχεται μικρὸς κύκλος προσώπων ποῦ συνδέονται στενὰ καὶ εὐρίσκονται εἰς στενὴν ἐπαφὴν μὲ τοὺς προξένους· ὕστερα ἀπὸ αὐτοὺς ἔρχεται ἄλλος κύκλος εὐρύτερος, ἐξηπλωμένος εἰς τὰς διαφόρους περιφερείας. Οὗτοι μαζί μὲ τοὺς πρῶτους ἀπαρτίζουν τὴν πνευματικὴν ἀριστοκρατίαν τῶν μερῶν τούτων καὶ εἶναι οἱ ἡγήτορες κατὰ τὰς ὁμαλὰς περιστάσεις καὶ οἱ ἠθικοὶ ἐμπνευσταὶ κατὰ τὰς ἀνωμάλους τοιαύτας...». Μετὰ ταῦτα τονίζει ὅτι εἰς τὰ 92 Ἑλληνόφωνα χωρία λειτουργοῦν 74 σχολεῖα μὲ 125 διδασκάλους καὶ 3896

1. Εἰς τὰ σχολεῖα ταῦτα δὲν περιλαμβάνονται τὰ τῆς Χειμάρρας, ἧτις διοικητικῶς ὑλήχθη ὑπὸ τῶν Ἀλβανῶν εἰς τὸν νομὸν Αὐλῶνος.

μαθητάς, ἐξ ὧν 2496 ἄρρενες καὶ 1400 θήλεις καὶ καταλήγει ὑποδεικνύων τὰ μέτρα πρὸς αὐστηρὸν ἔλεγχον καὶ διαρκῆ παρακολούθησιν.

Ἐκπαιδευτικὸς Ἐπιθεωρητῆς

ΚΟΛ ΚΟΤΣΙ

Τὰ ἔγγραφα ταῦτα περιλαμβάνονται εἰς τὸ ἀρχεῖον τῆς Νομαρχίας Ἀργυροκάστρου περιελθόντος κατὰ τὴν Ἑλληνικὴν κατοχὴν εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Στρατιωτικὴν διοίκησιν Ἀργυροκάστρου καὶ ἐτέθησαν εὐγενῶς εἰς τὴν διάθεσίν μου ἐν πρωτοτύπῳ. Εἶμαι ὑποχρεωμένος νὰ φέρω εἰς φῶς τὴν ἀνθελληνικὴν δρᾶσιν γνωστῶν προσώπων. Ὁ ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ἔλεγε: *Φίλος Πλάτων, φιλότιμος ἢ ἀλήθεια*. Θὰ ἔλεγον ἐν προκειμένῳ: *Φίλος Πλάτων, φιλότιμος ἢ Πατρίς*.

Κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ φθινοπώρου 1939 ἰδρύετο εἰς σῶμα ἡ Ἐθελοντικὴ Ἀλβανικὴ Φασιστικὴ Μιλίτσια, τὰς *φάλαγγας τῆς ὁποίας προθύμως καὶ αὐθόρμητως ἐπύκνωνον οἱ Ἀλβανοί*.

Ἀφ' ἑτέρου ἤδη ἀπὸ τῶν πρώτων ἡμερῶν τῆς ἐγκαταστάσεώς των εἰς Ἀλβανίαν Ἴταλοὶ ἐπίσημοι πολιτικοὶ καὶ στρατιωτικοί, περισσότερον οἱ τελευταῖοι, διεβεβαίουν τὸν πληθυσμὸν περὶ ἐπικειμένης δράσεως κατὰ τῆς Ἑλλάδος. Διάχυτος ἦτο καθ' ὅλην τὴν Ἀλβανίαν ἡ γνώμη ὅτι ἐντὸς τοῦ 1939 θὰ ἐξεδηλοῦτο ἡ κατὰ τῆς Ἑλλάδος ἐπίθεσις.

Ὁ τότε Ἕλληνας ἐν Τροῶνις πρεσβευτῆς διὰ τῶν ἀπὸ 8 καὶ 12 Ἀπριλίου τηλεγραφημάτων του πρὸς τὸ Ἑλληνικὸν Ὑπουργεῖον τῶν Ἐξωτερικῶν ἐκράτει ἐνήμερον τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν περὶ τῶν διαθέσεων τούτων τῶν Ἰταλῶν. Εἰς τὸ δεύτερον μάλιστα τηλεγράφημα ἀναφέρεται ὅτι ὁ Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς Ἰταλίας κόμης ΤΣΙΑΝΟ, ἀπαντῶν εἰς προσφώνησιν πρὸς αὐτὸν τῶν ὑπαλλήλων τοῦ Ἀλβανικοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἐξωτερικῶν, ἐδήλωσεν ὅτι «... ἡ Ἰταλία θὰ μεριμνήσῃ διὰ τὴν εἰρήνην τῆς Ἀλβανίας καὶ διὰ τὴν πραγματοποίησιν τῶν ἐθνικῶν της βλέψεων» (Ἴδε Ἑλληνικὴν Λευκὴν Βίβλον ἔγγραφα ὑπ' ἀριθ. 18, 19 καὶ 30). Περισσότερον συγκεκριμένοι εἰς τὰς δηλώσεις των παρουσιάζοντο οἱ στρατιωτικοί. Ὡμίλου καθαρὰ περὶ ἐπικειμένης δράσεως. Παρὰ τὸ Ἀργυροκάστρον ἐκτίζοντο ἐν σπουδῇ στρατιωτικαὶ πόλεις πρὸς καταυλισμὸν τῶν στρατιωτικῶν μονάδων, αἱ ὁποῖαι συνεκεντροῦντο κατὰ μῆκος τῶν Ἑλληνο - Ἀλβανικῶν συνόρων. Τοῦτο ὁμολογεῖται ὑπὸ τοῦ

ΓΙΑΚΟΜΟΝΙ εἰς τὸ μνημονευθὲν ὑπόμνημά του, «Τόσον ὁ ἀντιπρόσωπος τοῦ Βασιλέως, Γιακομόνι, ὅσον καὶ ὁ διοικητὴς τῶν στρατευμάτων στρατηγὸς Γκουιζόνι ὠμιλοῦσαν συχνὰ εἰς πολυαρίθμους συγκεντρώσεις περὶ τῆς προσεχοῦς διευρύνσεως τῶν Ἀλβανικῶν συνόρων. Ἐπ' εὐκαιρία μιᾶς ἐπισκέψεως τοῦ κόμητος Τσιᾶνο εἰς Ἀλβανίαν, πού ἐθεωροῦσε τὴν χώραν αὐτὴν ὀλοένα περισσότερον ὡς ἀτομικόν του φέουδον, ἀνηρητήθησαν κατὰ τὴν διάρκειαν μιᾶς διαδηλώσεως εἰς τὴν Κορυτοᾶν ἐπιγραφαι διὰ τῶν ὁποίων ἠξιούτο ἡ προσάρτησις τῆς Τσαμουργιάς», γράφει ὁ Ε. ΓΚΡΑΤΣΙ, τελευταῖος Πρεσβευτὴς τῆς Ἰταλίας ἐν Ἀθήναις εἰς τὰ ἐσχάτως δημοσιευθέντα ἀπομνημονεύματά του.

Μονάδες ἰσχυραὶ πυροβολικοῦ ἐγκαθίσταντο εἰς Λιμπόχοβον καὶ εἰς τὸ χωρίον Βουλιαράτες τῆς Β. Ἡπείρου ἀπέχον 3—4 μίλις χιλιόμετρα ἀπὸ τὰ Ἑλληνο-Ἀλβανικὰ σύνορα. Τὰ πάντα ἐβεβαίουν ὅτι ἡ σύρραξις ἐπέκειτο. Ἐνῶ ταῦτα συνέβαινον ἔλαβεν χώραν ἡ μεταξὺ τῶν δύο Κυβερνήσεων, Ἰταλίας καὶ Ἑλλάδος, ἀνταλλαγὴ τῶν ἀπὸ 30 Σεπτεμβρίου 1939 ἐγγράφων διακοινώσεων, εἰς ἐκτέλεσιν τῶν ὁποίων ἐπηκολούθει ἡ ἀμοιβαία ἀπομάκρυνσις τῶν στρατευμάτων ἐκ τῆς Ἑλληνο-Ἀλβανικῆς μεθορίου εἰς βάθος 25 χιλιομέτρων. Διὰ τοῦ προσωρινοῦ τούτου διακανονισμοῦ ἀνεβάλλετο ἀπλῶς ἡ ἔναρξις τῆς ρήξεως χωρὶς νὰ ἀποτραπῇ αὕτη ὀριστικῶς. Ἡ Ἰταλικὴ κοινὴ γνώμη ἦτο κατεπτοημένη ἀπὸ τὸν ἐκραγέντα ἤδη πόλεμον τοῦ ὁποίου, περισσότερον ἀπὸ τὸν ματαιόδοξον ἀρχηγόν του, τὸ ἄδοξον διὰ τὸν ἄξονα τέλος διησθάνετο καὶ διὰ τοῦτο ἐδείκνυε κάποιαν ἀτολμίαν. Ὁ ΜΟΥΣΣΟΛΙΝΙ ἐγνώριζεν ἀσφαλῶς τὰς περὶ τούτου ἀπόψεις τοῦ Ἰταλικοῦ λαοῦ καὶ ἐδίσταζεν ἀκόμη νὰ ἐπέμβῃ. Ἐκαραδόκει νὰ εὔρη τὴν κατάλληλον εὐκαιρίαν τῆς εὐχεροῦς νίκης. Ἡ εὐκαιρία αὕτη δὲν τοῦ παρείχετο τότε διότι δὲν ἔχουν ἀκόμη δοθῆ ἀποφασιστικαὶ μάχαι ἐκ τῶν ὁποίων νὰ ἐκρίνετο ὁ ἀγὼν εἰς τὴν Εὐρώπην. Οὕτως ἐξηγεῖται ἡ ἀναβολὴ τῆς ἐναντίον τῆς Ἑλλάδος ἐπιθέσεως, ἡ ὁποία ἔχει, ὡς θέλομεν ἀποδείξει εἰς τὸ οἰκεῖον κεφάλαιον, πρὸ πολλοῦ ἀποφασισθῆ. Καθ' ὅλον τὸν χειμῶνα τοῦ 1939-40 καὶ τὴν ἀνοιξιν 1940 πυρετώδεις ἐγένοντο προετοιμασίαι μαρτυροῦσαι τὴν ἐπικειμένην Ἰταλικὴν ἐπέμβασιν. Ἀφθονον πολεμικὸν ὑλικόν, στρατὸς καὶ μηχανοκίνητα μέσα κατέφθανον νυχθημερὸν εἰς Ἀλβανίαν. Τὰ ἀεροδρόμια ἐπεσκευάζοντο μὲ ταχύτατον ρυθμόν. Οἱ δρόμοι οἱ ἄγοντες πρὸς τὴν

Ἑλλάδα διηυρύνοντο καὶ αἱ γέφυραι ἐπερατοῦντο. Εἰς τὰς προ-
κεχωρημένας ἀεροπορικὰς βάσεις τοῦ Ἀργυροκάστρου καὶ Κορυ-
τσᾶς προσεγειοῦντο πρὸς μόνιμον ἐγκατάστασιν τὰ πρῶτα σμήνη
ἀεροπορίας διώξεως καὶ ἀναγνωρίσεως. Τὰ βομβαρδιστικὰ προσε-
γειοῦντο εἰς τὰ ἀεροδρόμια Αὐλῶνος καὶ Τιράνων. Ὁ τύπος καὶ
ἡ προπαγάνδα σύντονον κατέβαλλον προσπάθειαν νὰ προετοι-
μάσουν τὴν Ἰταλικὴν καὶ Ἀλβανικὴν κοινὴν γνώμην. Κατὰ τὸν
Μαΐον τοῦ 1940 ὁ Ἰταλικὸς τύπος, ἀκολουθούμενος πιστῶς καὶ
ὑπὸ τοῦ Ἀλβανικοῦ, δίδει πλέον συγκεκριμένον περιεχόμενον
καὶ ὀξυτέραν ἔντασιν εἰς τὴν πολεμικὴν του. Ὅμιλεῖ καθαρὰ πε-
ρὶ θραύσεως τῶν ἀλύσεων πού κρατοῦν δεσμίαν τὴν πατρίδα
των, περὶ ἀνοίγματος τῶν κιγκλίδων τοῦ Σουέζ καὶ τοῦ Γιβραλ-
τάρ, περὶ Τύνιδος, Κορσικῆς, Νικαίας, Τζιμπούτι, Κερκύ-
ρας κ.λ.π.

Ἡ κεκαλυμμένη ἐπιστράτευσις δι' ἀτομικῶν προσκλήσεων
συνεχίζεται ἐντατικῶς. Ἡ Ἰταλία ὠδηγεῖτο γοργῶς πρὸς τὸν
πόλεμον. Ἐσπευδε νὰ βυθίσῃ ἀνάνδρως καὶ προσδοτικῶς τὸ στι-
λέτον εἰς τὰ νῶτα τῆς ψυχορραγούσης τέως συμμάχου της, τῆς
Γαλλίας, πληρώνουσα μὲ τὸ νόμισμα τοῦτο τὴν εὐεργεσίαν. Ἡ
ἀνάμνησις τῶν Γαλλικῶν ἐκείνων μεραρχιῶν, αἱ ὁποῖαι μετὰ
τὴν ἤτταν τοῦ Καπορέττο, συνεκράτησαν τὴν ὁρμὴν τῶν προε-
λαυνουσῶν πρὸς τὴν κοιλάδα τοῦ Πιάβε Αὐστριακῶν Δυνάμεων
καὶ ἔσωσαν τότε τὴν Ἰταλίαν ἀπὸ βεβαίαν κατάρρευσιν, δὲν συ-
νεκίνει ποσῶς τὸν ματαιόδοξον δικτάτορα. Ὁ Φρανσουὰ Πονσέ,
πρεσβευτὴς τότε τῆς Γαλλίας ἐν Ρώμῃ, γενόμενος αὐθημερὸν δε-
κτὸς ὑπὸ τοῦ κόμητος Τσιάνο τὴν ἡμέραν τῆς κηρύξεως τοῦ
πολέμου ὑπὸ τῆς Ἰταλίας κατὰ τῶν συμμάχων εἶπε: «Εἶναι τὸ
στιλέτον πού κτυπᾷ ἓνα σωριασμένον ἄνθρωπον».

Ὁ Πρόεδρος Ρουζβελτ τὴν ἰδίαν ἡμέραν εἰς ὁμιλίαν του εἰς
τὸ Πανεπιστήμιον τῆς Βιοτζίγια εἶπε: «Τὸ χέρι πού κρατεῖ τὸ
στιλέτον καὶ ἐκτύπησεν εἰς τὴν πλάτην τὸν γείτονά του». Ταῦτα
ὁμολογεῖ ὁ Τσιάνο εἰς τὸ ἡμερολόγιόν του.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ VI

Ἡ Ἀλβανία κηρύσσει τὸν πόλεμον πρῶτον κατὰ τῆς Γαλλίας καὶ τῆς Ἀγγλίας, μετὰ ταῦτα κατὰ τῆς Ἑλλάδος καὶ ἐν τέλει κατὰ τῆς Ρωσσίας καὶ τῆς Ἀμερικῆς.

1. *Κήρυξις ὑπὸ τῆς Ἀλβανίας τοῦ πολέμου κατὰ τῆς Ἀγγλίας καὶ Γαλλίας.*—Τὸ ἀπόγευμα τῆς 10 Ἰουνίου 1940 ὁ ΜΟΥΣΣΟΛΙΝΙ ἐκήρυξε τὸν πόλεμον κατὰ τῶν Συμμάχων παρὰ τὸ πλευρὸν τοῦ αὐθέντου του.

Ἦδη μίαν ἡμέραν πρὸ τῆς ὑπὸ τῆς Ἰταλίας κηρύξεως τοῦ πολέμου ἐναντίον τῶν Συμμάχων, ὁ βασιλεὺς τῶν Ἀλβανῶν ἐξέδιδε τὸ Βασιλικὸν Διάταγμα ὑπ' ἀρ. 194 τῆς 9 Ἰουνίου 1940 δημοσιευθὲν εἰς τὴν Ἀλβανικὴν Ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως τῆς 10 Ἰουνίου 1940 ἀρ. 93.

Τὸ ἄρθρον 1 τοῦ διατάγματος ὀρίζει: «*Τὸ Ἀλβανικὸν Βασίλειον ἀναγνωρίζει ὅτι εὕρεσκεται εἰς πόλεμον μὲ ἐκεῖνα τὰ κράτη μὲ τὰ ὁποῖα τὸ Βασίλειον τῆς Ἰταλίας θὰ εὕρεθῆ εἰς πόλεμον*» καὶ ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει «*εἰς τὸ ἔδαφος, τὰ ὕδατα καὶ τὸν οὐρανὸν τῆς Ἀλβανίας θὰ ἔχουν ἰσχὺν ὅλαι αἱ διατάξεις περὶ ὧν ὁ Ἰταλικὸς Νόμος τοῦ πολέμου ὁ ἐγκριθεὶς διὰ τοῦ Βασιλ. Διατάγματος τῆς 8 Ἰουλίου 1938 ἀριθ. 1435*» (ἄρθρον 3). Ὅταν ἐπομένως τὴν ἐπομένην 10 Ἰουνίου ἡ Ἰταλία ἐκήρυξε τὸν πόλεμον κατὰ τῶν Συμμάχων, ἡ Ἀλβανία, χωρὶς νὰ ὑψωθῆ οὐδεμία φωνὴ διαμαρτυρίας, εἰσήρχετο παρὰ τὸ πλευρὸν τῆς εἰς τὸν πόλεμον ἐναντίον των.

Ἴνα ἡ κήρυξις τοῦ πολέμου ἐκ μέρους τῆς Ἀλβανίας προσλάβῃ μεγαλύτερον κῦρος, βάσει τοῦ ἄρθρου 15 τοῦ Ἀλβανικοῦ Συντάγματος, τὸ ὡς εἴρηται Βασιλικὸν Διάταγμα διεβιβάσθη εἰς τὴν Ἀλβανικὴν Βουλὴν πρὸς κύρωσιν καὶ μετατροπὴν του εἰς νόμον. Καὶ οὕτω τὴν 15 Ἰουνίου 1940 ἡ Ἀλβανικὴ Βουλὴ,

ὑπὸ τὰ παρατεταμένα χειροκροτήματα τῶν παρισταμένων καὶ μὲ πρωτοφανῆ ἐνθουσιασμόν, ἤκουσε τὴν εἰσήγησιν τοῦ Προέδρου αὐτῆς ΤΕΡΕΝΤ ΤΟΤΣΙ καὶ ὁμοφώνως ἔκαμε δεκτὸν τὸ ὡς ἄνω Βασιλικὸν Διάταγμα μετατρέψασα αὐτὸ εἰς τὸν νόμον ὑπ' ἀριθ. 319 τῆς 4 Ἰουλίου 1940.

« . . . Ἡ Ἐνωσις τοῦ στέμματος τῆς Σαβοΐας μὲ τὸ στέμμα τοῦ Σκενδέρμπεη ἐπισφραγίζεται μὲ αἷμα—εἶπεν ὁ εἰσηγητῆς—καὶ ὁ πτωχὸς καὶ προδομένος λαὸς μας μὲ τὴν ἀδελφικὴν βοήθειαν τῆς Ἰταλίας, ἔρχεται εἰς αἱματηρὰν σύγκρουσιν μὲ τὴν Ἀγγλίαν καὶ τὴν Γαλλίαν». «Ἡ Ἀγγλία—συνεχίζει—διετήρει ἐδῶ ἀξιωματικούς μὲ μεγάλους μισθοὺς τοὺς ὁποίους ἐπλήρωνεν ὁ δύσμοιρος οὗτος λαὸς—δῆθεν διὰ τὴν μᾶς ὀργανώσῃ τὴν χωροφυλακὴν—ἐνῶ ἐκεῖνοι διενήργουν μόνον κατασκοπεΐαν, λαθρεμπόριον καὶ ραδιουργίας ἐναντίον τῆς ἐντίμου, ὠφελίμου καὶ ἀδελφικῆς δράσεως τῶν Ἰταλῶν ἀξιωματικῶν, οἱ ὅποιοι δὲν ἐπληρώνοντο ἀπὸ ἡμᾶς (ὅπως οἱ Ἀγγλοὶ καὶ οἱ Γάλλοι) ἀλλὰ ἀπὸ τὸν Ἰταλικὸν λαόν. Καὶ τώρα τελευταίως, πρὸ ἑνὸς καὶ πλέον ἔτους ἢ Ἀγγλία καὶ ἢ Γαλλία, ἀλλὰ ἰδίως ἢ Ἀγγλία, ἔχουν σχεδιάσει μίαν τρομερὰν ραδιουργίαν, ὥστε ἢ Ἀλβανία νὰ ἐπρόδιδε τὴν Ἰταλίαν καὶ ἡμεῖς νὰ ἐγενόμεθα ὄργανα τυφλὰ τοῦ Ἀγγλο—Γαλλικοῦ ἱμπεριαλισμοῦ». «Θέλομεν νὰ πολεμήσωμεν παρὰ τὸ πλευρὸν τῶν πέρον τῆς Ἀδριατικῆς ἀδελφῶν μας καὶ παρὰ τὸ πλευρὸν τῶν ἡρώων φίλων καὶ συμμάχων τῆς Γερμανίας τοῦ ΧΙΤΛΕΡ».

Ἄλλος οῦτος, ὁ βουλευτῆς ΝΟΥΣ ΜΠΟΥΣΙΑΤΙ, ἀφοῦ ἐξαίρει τὴν ὑψίστην σημασίαν τοῦ πολεμικοῦ νόμου, τονίζει μεταξὺ τῶν ἄλλων : « . . . ὁ λαὸς μας τὸ αἰσθάνεται ὅτι ὀπίσω ἀπὸ τὰ ἔχνη τοῦ Ρωμαϊκοῦ αἰετοῦ καὶ ὁ αἰτός μας θὰ πετάξῃ εἰς ὑψηλοτέρας σφαίρας διὰ τὴν βελτίωσιν καὶ μεγέθυνσιν τῆς Πατρίδος μας, διὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν καὶ ἔνωσιν μετὰ τῶν ἀδελφῶν μας» καὶ συνεχίζει: « . . . τὴν ἡμέραν ταύτην εἶναι ἀναγκαῖον νὰ δώσωμεν νὰ ἐννοήσῃ ὁ κόσμος τοῦ ψεύτικου ἐκείνου φούρνου τοῦ Λονδίνου, ὁ ὅποιος καὶ σήμερον θέλει νὰ παρουσιάσῃ τὸν Ἀλβανικὸν λαὸν σὰν νὰ νοσταλγῇ τὸ παρελθὸν τῶν σατραπῶν καὶ τῶν πρακτόρων του πού ἀπὸ ἔτη ἔπινον τὸ αἷμα τοῦ λαοῦ τούτου· ἡμεῖς πρὶν ἀναλάβωμεν τὰ καθήκοντα τοῦ πολέμου, τὰ ὁποῖα θὰ μᾶς καθορίσῃ ὁ Ντιούτσε, τοῦ ψεύτικου ἐκείνου κόσμου πού εὐρίσκεται ὑπὸ καταστροφὴν, ἔχομεν νὰ τοῦ

εἴπωμεν τὰ ἐξῆς : ἀπὸ τῆς πλέον ἀπομακρυσμένης καλύβης τῶν ὄρεινῶν περιοχῶν μας καὶ μέχρι τῶν ὑπουργικῶν μεγάρων, ἀπὸ τοῦ νηπίου τὸ ὁποῖον ἀρχίζει νὰ αἰσθάνεται καὶ ἀντιλαμβάνεται καὶ μέχρι τοῦ ὑπερήλικος γέροντος, ἀπὸ τοῦ πτωχοῦ ἢ πλουσίου, ἀπὸ τοῦ ἀναλφαβήτου καὶ μορφωμένου, ἀπὸ τοῦ γεωργοῦ ἢ κτηματίου, ὁ Ἀλβανικὸς λαὸς ἠνωμένος, ἀντιλαμβάνεται τὴν ἱστορικὴν στιγμὴν καὶ δι' αὐτὴν εἶναι ἕτοιμος νὰ ὑποστυῖ οἰανδήποτε θυσίαν, ὑπὸ τὸ στέμμα τῆς Σαβοΐας καὶ συμφώνως πρὸς τὰς διαταγὰς τοῦ Ντουῖτσε, ἕτοιμοι ἔμπρός!»

Ὁ βουλευτὴς ΚΙΑΖΙΜ ΝΕΚΗ εὐρίσκει τὴν εὐκαιρίαν νὰ παραπονεθῇ διὰ τὴν ἀδικίαν, ἣ ὁποία διὰ τῆς συνθήκης τῶν Βερσαλλιῶν προσεγένετο εἰς τὴν Ἀλβανίαν καὶ λέγει μεταξὺ τῶν ἄλλων : « Ἡ εἴσοδός μας εἰς τὸν πόλεμον ἐναντίον τῶν δυο Μεγάλων Κρατῶν ποὺ ὀνομάζονται Ἀγγλία καὶ Γαλλία καὶ τὰ ὁποῖα ἕως χθὲς ἔχουν ὑπαγορεύσει νόμους ἀδίκους εἰς τὴν Εὐρώπην καὶ μαζί μ' αὐτὴν καὶ εἰς τὸν κόσμον τῆς προόδου, δὲν ἔχει μόνον τὴν σημασίαν τῆς ἐκπληρώσεως ἑνὸς καθήκοντος πίστεως συμφώνως πρὸς τὴν ἐθνικὴν μας παράδοσιν, ἐναντι τῆς Αὐτοκρατορικῆς Ἰταλίας, μετὰ τῆς ὁποίας ἔχομεν συνδέσει διὰ βίου καὶ μέχρι θανάτου τὴν τύχην μας, ἀλλὰ ἔχει καὶ τὴν σημασίαν τῆς διαμαρτυρίας, τῆς βαθείας θλίψεως ἡμῶν ἐναντίον τῶν ἀδίκων ἀποφάσεων τῆς συνθήκης τῶν Βερσαλλιῶν καὶ τῆς ἀμετακλήτου ἀποφάσεως ἡμῶν νὰ πολεμήσωμεν καὶ ἡμεῖς δι' ὅλων ἡμῶν τῶν δυνάμεων ἐναντίον τῆς ἀντιϊστορικῆς, ἀντεθνικῆς καὶ ἀπανθρώπου αὐτῆς συνθήκης, κύριοι δημιουργοὶ τῆς ὁποίας ἦσαν ἡ Ἀγγλία καὶ ἡ Γαλλία. Ὅπως γνωρίζετε αἱ Βερσαλλίαι ἐδημιούργησαν μίαν Ἀλβανίαν ἠκρωτηριασμένην καὶ μὲ τὰ μικρόβια τοῦ θανάτου μέσα εἰς τὸ αἷμά της. Ἡ Ἀλβανία κατὰ τὴν συνθήκην τῶν Βερσαλλιῶν δὲν ἔχει ὀλοκληρώσει τὴν ἐθνικο-πολιτικὴν τῆς ἐνότητα καὶ ἔχει ἀποκεκομμένην τὴν οικονομικὴν τῆς τοιαύτην. Ὑπὸ τὰς συνθήκας ὅθεν ταύτας ἡ Ἀλβανία δὲν ἔχει τὰ ἀναγκαιότερα στοιχεῖα διὰ τὴν ζωὴν τῆς καὶ ζωτικότητά της ἀνὰ τοὺς αἰῶνας. Εἶναι ἀληθὲς ὅτι μετὰ τὴν εὐτυχῆ ἔνωσιν τῆς Πατρίδος μας μετὰ τῆς Ἰταλικῆς Αὐτοκρατορίας δὲν μᾶς ἔλλείπουν οἱ ὅροι μιᾶς τοιαύτης ζωῆς, ἀλλὰ ὡς ἐλεύθερον Κράτος φιλοδοξοῦμεν νὰ παύσωμεν νὰ ἡμεθα βάρος διὰ τὴν Αὐτοκρατορίαν καὶ νὰ δώσωμεν μετὰ ταῦτα καὶ τὴν ταπεινὴν συμβολὴν μας διὰ τὸ μεγαλεῖον τῆς αὐτοκρατορικῆς

ένώσεως τῆς Ἰταλίας. Ἡ ἡμέρα τῆς 10 Ἰουνίου εἶναι ὅθεν διὰ τὸ Ἀλβανικὸν Ἔθνος μιὰ ἱστορικὴ ἡμέρα μεγάλης σπουδαιότητος ὅπως ἔχει μεγίστην σπουδαιότητα διὰ τὴν ἱστορίαν τοῦ Ἀλβανικοῦ Ἀνωτάτου Συντεχνιακοῦ Φασιστικοῦ Συμβουλίου ἢ σημερινὴ ἡμέρα, καθ' ἣν ἡμεῖς μεταβάλλομεν εἰς νόμον τὸ βασιλικὸν διάταγμα διὰ τοῦ ὁποίου βεβαιοῦμεν τὴν ἐμπόλεμον κατάστασιν τῆς Πατρίδος μας μαζί με τὴν αὐτοκρατορικὴν Ἰταλίαν τοῦ ΝΤΟΥΤΣΕ καὶ παρὰ τὸ πλευρὸν τῆς μεγάλης Γερμανίας τοῦ ΧΙΤΛΕΡ».

Ὁ ΒΑΓΓΕΛ ΚΟΤΣΙΑ εἶπε: «... Ἡ μικρὰ Ἀλβανία, μεγάλη εἰς τοὺς κόλπους τῆς αὐτοκρατορίας, εἶναι ὑπερήφανος διότι δύναται νὰ παράσχη καὶ αὐτὴ τὴν συμβολὴν τῆς, τὴν εἰσφορὰν τῆς θυσίας καὶ τοῦ αἵματος παρὰ τὸ πλευρὸν τῆς αὐτοκρατορικῆς Ἰταλίας τῶν μελανοχιτώνων καὶ τῆς αὐτοκρατορικῆς Γερμανίας, διὰ τὸν θρίαμβον ἑνὸς καινούργιου κόσμου δικαιοσύνης καὶ εἰρήνης, ἐναντίον ἑνὸς κόσμου ἀδικιῶν ἀπὸ τὰς ὁποίας ἔχει πάθει καὶ πάσχει ἀκόμη καὶ ὁ τόπος μας. Ἦλθεν ἡ ἐποχὴ πού τὰ ἔθνηκά μας ὄνειρα, αἱ ἔθνηκαί μας φιλοδοξίαι, τὰ ὁποῖα σήμερον εἶναι μόνον ἓνα νοσταλγικὸν τραγοῦδι εἰς τὰ χεῖλη τῶν Ἀλβανῶν, θὰ γίνουν γρήγορα καὶ θὰ γίνουν ἀσφαλῶς, μία ἔθνηκαὶ πραγματικότης εἰς θρίαμβον τῆς δικαιοσύνης καὶ χάρις εἰς τὴν ἀκατάβλητον δύναμιν τῶν μελανοχιτώνων. Καὶ σήμερον πάλιν ἡ Ἀλβανικὴ Μιλίτσια καὶ ὁ Ἀλβανικὸς στρατὸς θὰ γράψουν ἀσφαλῶς ἄλλας περισσότερας φωτεινάς σελίδας καὶ παρὰ τὸ πλευρὸν τῶν συντρόφων καὶ ἀδελφῶν Ἰταλῶν καὶ ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ βασιλέως Αὐτοκράτορος καὶ τοῦ ΝΤΟΥΤΣΕ θὰ σημειώσουν νέους θριάμβους εἰς δόξαν καὶ μεγαλεῖον τῆς φασιστικῆς Ἀλβανίας, ἡ ὁποία ὑπὸ τὸ ἔμβλημα τοῦ ΛΙΤΤΟΡΙΟ καὶ εἰς τοὺς κόλπους τῆς αὐτοκρατορίας θὰ μεγαλώσῃ, θὰ λάμψῃ, θὰ γίνῃ παράγων πολιτισμοῦ εἰς τὰ Βαλκάνια» (Ἐκ τῆς ἑφημερίδος «Τομόρι» τῶν Τιράνων τῆς 16 Ἰουνίου 1940).

2. Προετοιμασία καὶ κήρυξις τοῦ πολέμου ἐναντίον τῆς Ἑλλάδος.— Συμβολὴ τῶν Ἀλβανῶν.— Συμπεριφορὰ Ἀλβανῶν ἐναντι τῆς Ἑλλάδος μετὰ τὴν συνθηκολόγησιν.— Ἐκτοτε ἀρχίζει πλέον σύντονος ἢ πολεμικὴ προπαρασκευὴ καὶ κινητοποίησις τῶν δυνάμεων εἰς Ἀλβανίαν. Αἱ φάλαγγες τῆς ἔθελοντικῆς φασιστικῆς μιλίτσια πυκνοῦνται συνεχῶς. Παρατη-

ρεΐται ἀθρόα ἐθελοντική προσέλευσις Ἀλβανῶν ὄλων τῶν ἡλικιῶν καὶ κοινωνικῶν τάξεων. Ἰδρύνονται δύο θερινοὶ καταυλισμοὶ εἰς Κρούγιαν καὶ Λογαρᾶν.

Ἀλβανοὶ ρήτορες ἀποστέλλονται εἰς τὰς πόλεις τῆς Βορείου Ἡπείρου, Κορυτσᾶν, Ἐρσέκαν, Λεσκοβίκιον, Πρεμετῆν, Ἀργυρόκαστρον, Δέλβινον, Χειμάρραν, Ἁγίους 40 καὶ Κονίσπολιν διὰ νὰ προετοιμάσουν τὴν ἐπίθεσιν ἐναντίον τῆς Ἑλλάδος. Διὰ τῶν διαλέξεων ἐτονίζετο ἡ κοινότης τῶν συμφερόντων καὶ τῶν σκοπῶν τοῦ ἀγῶνος καὶ διηγείρετο τὸ μῖσος κατὰ τῆς Ἑλλάδος, τὴν ὁποίαν κατηγοροῦν ψευδῶς διὰ καταπιέσεις καὶ διωγμοὺς ἐναντίον τῶν Τσάμηδων.

Τὴν 27 Ἰουνίου ὁ Γενικὸς Τοποτηρητὴς τοῦ βασιλέως τῆς Ἀλβανίας Φραντσέσκο Γιακομόνι, ἀκολουθούμενος ἀπὸ τὸν Ἀνώτατον Διοικητὴν τῶν ἐν Ἀλβανίᾳ ἐνόπλων δυνάμεων στρατηγὸν Βισκόντι Πράσκα, ἐπεθεώρησε εἰς τὸν καταυλισμὸν τῆς Κρούγιας τὰ τάγματα τῶν Ἀλβανῶν μελανοχιτώνων καὶ ἔδωσε τὸ πρῶτον ἐπίσημον, θὰ ἐλέγομεν, σύνθημα, διὰ τὴν ἐπικειμένην κατὰ τῆς Ἑλλάδος δρᾶσιν. Εἶπε πρὸς αὐτοὺς μεταξὺ τῶν ἄλλων: «... Ἐπεθύμουν καὶ ἡ Ἀλβανία νὰ ἔχη τὰς ὠραίας καὶ συντεταγμένας λεγεῶνας τῆς, διότι δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἐννοηθοῦν μελανοχίτωνες χωρὶς τὰ ὄπλα. Οἱ ὑπερήφανοι Ἀλβανοὶ θέλουν νὰ πολεμήσουν διὰ νὰ ἔχουν αἱ ἔνοπλοι Ἰταλικάι δυνάμεις παρὰ τὸ πλευρὸν των εἰς τὸν αἱματηρὸν πόλεμον, ὁ ὁποῖος ἤρχισε τώρα διὰ τὴν μεγέθυνσιν τῆς Ρωμαϊκῆς αὐτοκρατορίας, τὰς ἀνδρείας φάλαγγας τῆς νέας Ἀλβανίας. Μαθημένοι νὰ ἀντικοῦτε τὸν θάνατον χωρὶς φόβον, πιστοὶ εἰς τὸν ὄρκον τὸν ὁποῖον ἔδώσατε, ἔτοιμοι νὰ βαδίσετε ἐπὶ τῶν γραμμῶν τὰς ὁποίας ὁ Ντιούτσε θὰ σᾶς χαράξῃ, σεῖς ἔχετε τώρα σίγουρα τὴν νίκην εἰς τὰς χεῖράς σας. Τὸ ὠραῖον πολιτικὸν καὶ πολεμικὸν πνεῦμά σας ἔχει τώρα προκαλέσει τὸν τρόμον καὶ ἐκείνων οἱ ὁποῖοι δὲν ἐπίστευον ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τῶν συνόρων τῆς Πατρίδος. *Εἰς τὴν μέλλουσαν δρᾶσιν εἰς τὴν ὁποίαν δυνατὸν νὰ κληθῆτε, εἶμαι βέβαιος ὅτι θὰ συντριψετε (ἐξαφανίσητε) ὄλους ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι προσπαθοῦν νὰ ἐμποδίσουν τὰ ἔλθῃ καὶ διὰ τὸν εὐγενικὸν Ἀλβανικὸν λαὸν μία ἐποχὴ εὐτυχίας καὶ δικαιοσύνης*» (Ὁ λόγος ἐδημοσιεύθη εἰς τὴν Ἀλβανικὴν ἑφημερίδα τῶν Τιράνων «Τομόρι» τῆς 28ης Ἰουνίου 1940).

Τὴν 23 Ἰουλίου 1940 ἡ Ἀλβανικὴ ἑφημερὶς «Τομόρι» ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῆς πρώτης ἐπετείου τῆς Ἀλβανικῆς φασιστικῆς μιλίτσια ἔγραφε μεταξὺ τῶν ἄλλων. « . . . Κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἡ ἀδελφότης ἐν ὅπλοις μεταξὺ τῶν δύο λαῶν ἔσχε τὴν ἐπισφράγισίν της εἰς τὸν πόλεμον, εἰς τὸν ὁποῖον ἔλαβον μέρος εἰς τὸ **Δυτικὸν μέτωπον τὰ Τάγματα τῆς Ἀλβανικῆς Βασιλικῆς Φρουρᾶς** καὶ εἰς τὸν ὁποῖον εἶναι ἔτοιμα νὰ σπεύσουν τὰ νέα τάγματα τῶν Ἀλβανῶν μελανοχιτώνων, τῶν πολεμικῶν λεγεῶνων τῆς Ἀλβανικῆς φασιστικῆς μιλίτσια, τὰ ὁποῖα εἰς τοὺς καταυλισμοὺς τῆς Κρούγιας καὶ τοῦ Λογαρᾶ ἔχουν ἀσκήσει τὴν ψυχὴν των καὶ τὴν θέλησίν των εἰς τοὺς μεγίστους κινδύνους διὰ τὸ μεγαλεῖον τῆς νέας Ἀλβανίας. . . ».

Καθ' ὅλον τὸ θέρος 1940 διαπρεπεῖς Ἀλβανοὶ Πατριῶται, οἱ ὁποῖοι ἀπήλαυον βαθυτάτης ἐκτιμήσεως παρὰ τῷ Ἀλβανικῷ λαῷ καὶ λόγῳ τῆς πατριωτικῆς των δράσεως ἤσκουν μεγάλην παρ' αὐτῷ γοητείαν καὶ ἐπιρροήν, ἐν στενῇ, ὡς θέλομεν δείξει κατωτέρω, συνεργασίᾳ μετὰ τοῦ Ἀρχιστρατήγου Βισκόντι Πράσκα, διωργάνωνον ἀνταρτικᾶς Ἀλβανικᾶς συμμορίας εἰς τὰς ὁποίας ἐπεφύλασπον εἰδικὴν ἐν Ἑλλάδι ἀποστολὴν καὶ ὑψίστην ἀπέδιδον σημασίαν. Πρωτοπόροι εἰς τὴν κίνησιν ταύτην ἦσαν ἰδίως οἱ Κιαζιμ Κοτσοῦλι ἐξ Αὐλώνος, ἀρχηγὸς τῆς κατὰ τῶν Ἰταλῶν ἐν ἔτει 1920 ἐν Αὐλώνῳ ἐκτραγείσης ἐπαναστάσεως ἡ ὁποία ἔσχε τότε ὡς συνέπειαν τὴν ἀποχώρησιν τῶν Ἰταλῶν ἐξ Αὐλώνος καὶ ὁ Τζαφὲρ Ὑπι ἐκ Κορυτσᾶς, ὁ ὁποῖος ἀνῆλθεν εἰς τὰ ὑπάτα ἀξιώματα, πρωθυπουργός, ἀντιβασιλεὺς καὶ κατ' ἐπανάληψιν ὑπουργός τῆς Ἀλβανίας. Εἶναι περιττὸν νὰ τονισθῇ ὅτι τοῦτο ἐγένετο τῇ συγκαταθέσει καὶ τῇ ὑποκινήσει καὶ τῆς Κυβερνήσεως Τιράνων, ἀφοῦ ὁ Τζαφὲρ Ὑπι ἦτο τότε ὑπουργός τῆς Δικαιοσύνης, εὔρε δὲ τὸν θάνατον βληθεὶς ὑπὸ Ἑλληνικοῦ ἀεροπλάνου μετὰ τὴν ἔναρξιν τῶν ἐχθροπραξιῶν εἰς Ἐρσέκαν, ὅπου εἶχε μεταβῆ διὰ νὰ ἐνθαρρύνῃ τὴν προσέλευσιν καὶ νέων Ἀλβανῶν ἐθελοντῶν καὶ τὴν κατάρτισιν καὶ νέων συμμοριῶν. Θὰ ἀποδείξωμεν ἐπίσης κατωτέρω πόσον ἐνθουσιώδης καὶ αὐθόρμητος ἦτο ἡ προσέλευσις τῶν Ἀλβανῶν.

Παραλλήλως πρὸς τὰ ἔκτακτα ταῦτα μέτρα ἐδόθη τὸ σύνθημα ἐνὸς νέου κύματος τρομοκρατίας εἰς βᾶρος τῶν ὁμογενῶν τῆς Β. Ἠπείρου, ἡ ὁποία καὶ ἐνετάθη κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ φθινοπώρου.

Ἡ ἀτμόσφαιρα ἦτο ἐπιμελῶς καὶ συστηματικῶς προητοιμασμένη καὶ ἠλεκτρισμένη μὲ τὰ ρεύματα τοῦ μίσους καὶ τῆς ἔχθρας κατὰ τῆς Ἑλλάδος. Δὲν ἐχρειάζετο παρὰ ὁ σπινθὴρ ὁ ὁποῖος θὰ προεκάλει τὴν ἔκρηξιν. Καὶ ἰδοὺ πίπτει σὰν βόμβα τὸ ἀνακοινωθὲν τοῦ πρακτορείου «Στέφανι» τῆς 12ης Αὐγούστου 1940 διὰ τὸν φόνον τοῦ Μεγάλου Ἀλβανοῦ πατριώτου (διάβαζε κοινοῦ ἐγκληματίου) Νταοῦτ Χότζα, τὸν ὁποῖον περιέβαλον μὲ τὴν αἴγλην καὶ τὸν θρῦλον ἐθνικοῦ ἥρωος. Προσπαθοῦν νὰ συγκινήσουν τὴν κοινὴν γνώμην. Ὁ Ἰταλικὸς τύπος, προεξαρχούσης τῆς γνωστῆς διὰ τὰς σχέσεις της μὲ τὴν Ἰταλικὴν Κυβέρνησιν ἑφημερίδος τῆς Ρώμης «Τζιορνάλε Ντ' Ἰτάλια» καὶ ὁ Ἀλβανικὸς, ἀφοῦ ἐξαίρουν τὴν πατριωτικὴν δράσιν τοῦ φονευθέντος κοινοῦ ἐγκληματίου καὶ τοὺς ἀπελευθερωτικοὺς τοῦ ἀγῶνας, ὁμιλοῦν περὶ τῆς «ἀρχαίας Ἀλβανικῆς γῆς τῆς Τσαμουριᾶς, τὴν ὁποῖαν φέρουν περιλαμβανομένην μεταξὺ τῶν σημερινῶν Ἑλληνο-Ἀλβανικῶν συνόρων καὶ τῆς ἀκτῆς τοῦ Ἰονίου μέχρι τῶν περιχώρων τῆς Προβέξης καὶ τῆς ἐπαρχίας τῶν Ἰωαννίνων» καὶ τονίζουσι ὅτι «σήμερον οἱ Ἀλβανοὶ τῆς Τσαμουριᾶς θὰ εὔρουν εἰς τὰ ἀνανεωθέντα πεπωμένα τῆς μητρὸς Πατρίδος τῶν ἀκόμη ἰσχυρότερον λόγον διὰ νὰ ἐλπίζουσι».

Εἰς μάτην τὸ Ἀθηναϊκὸν πρακτορεῖον διὰ τῆς ἀνακοινώσεως τῆς 12 Αὐγούστου ἀγωνίζεται νὰ ἀποδείξῃ ὅτι ὁ φόνος τοῦ Νταοῦτ Χότζα ἐγένετο τὴν 17 Ἰουνίου 1940 καὶ ὅτι φονεῖς του εἶναι οἱ Ἀλβανοὶ ἀπήκοοι ἐκ τοῦ χωρίου Μουρσίου τῶν Ἀγίων Σαράντα Πηλίο Κώτσιος ἐτῶν 17 καὶ Ἡλία Φῶτος ἐτῶν 24, οἱ ὁποῖοι, καταφυγόντες μετὰ τὴν προᾶξιν τῶν ἐπὶ Ἑλληνικοῦ ἐδάφους, ἔχουν συλληφθῆ ὑπὸ τῶν Ἑλληνικῶν ἀρχῶν κατόπιν τῆς ἀπὸ 25 Ἰουλίου 1940 διακοινώσεως τῆς ἐν Ἀθήναις Ἰταλικῆς Πρεσβείας, ἣτις, ἀναγνωρίσασα τὸν φόνον καὶ τοὺς δράστας, εἰδοποίησε τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν νὰ τοὺς συλλάβῃ καὶ ὅτι θὰ ἐπεδίδετο ἀρμοδίως ἐκ μέρους τοῦ Ἀλβανικοῦ Ὑπουργείου Δικαιοσύνης αἴτησις ἐκδόσεως, ἣ ὁποῖα ὅμως οὐδέποτε ἐπεδόθη. Εἰς μάτην δημοσιεύει τὸ ἐγκληματικὸν μητρώον τοῦ διαβοήτου κακούργου τὸν ὁποῖον βαρύνει σειρά ὀλόκληρος φόνων, ἀναιρέσεων, ἐκβιασμῶν, βιασμῶν, ληστειῶν κλπ. εἰς βάρος ὄχι μόνον Ἑλλήνων ἀλλὰ καὶ ὁμογενῶν του. Αἱ διαψεύσεις αὗται τοῦ Ἑλληνικοῦ πρακτορείου δὲν ἐπιτρέπεται οὔτε νὰ ἴδουν ἐν Ἰταλίᾳ καὶ Ἀλβανίᾳ τὸ φῶς τῆς δημοσιότητος.

Ὁλόκληρος ὁ τύπος ἐπιτίθεται ἐναντίον τῆς Ἑλλάδος, ὁμιλεῖ περὶ σειρᾶς φόνων ἐκ μέρους τῶν Ἑλληνικῶν ἀρχῶν εἰς βάρος τῶν Τσάμηδων, καὶ ἐπιμένει ὅτι ὁ Χότζα ἐφονεύθη ὑπὸ Ἑλλήνων πρακτόρων. Κατηγορεῖ συνεχῶς πλέον καὶ συστηματικῶς τὴν Ἑλλάδα ὅτι προσεδέθη τυφλῶς εἰς τὸ ἄρμα τῆς Ἀγγλίας, ὅτι παραβιάζει τὴν οὐδετερότητα παραχωροῦσα βάσεις ἀνεφοδιασμοῦ εἰς τὰ Ἀγγλικά πολεμικὰ σκάφη, ὅτι δὲν κατενόησε τὴν μεταβολὴν τὴν ὁποίαν ἡ νέα τάξις πραγμάτων ἐπέβαλε καὶ ὅτι ἡ Ἑλλὰς ὀδηγεῖται εἰς τὴν αὐτοκτονίαν. «**Παρ' ὅλα ὅσα ἐβεβαίωνον ἀναρμόδιοι καὶ κακόπιστοι πληροφορηταί, ἡ Ἑλλὰς ἐτήρησεν ἀπέναντί μας κατὰ γράμμα καὶ αὐστηρῶς τὴν οὐδετερότητα.** Ὅφείλω ἀμέσως νὰ δηλώσω ὅτι οὔτε μίαν φορὰν δὲν ἤμεθα ἀπολύτως βέβαιοι ὅτι ἔλαβε χώραν παρομία παραβιάσις. Ἀλλὰ καὶ ἂν συνέβαινε τοῦτο, αἱ παραβιάσεις τῆς Ἑλληνικῆς οὐδετερότητος ἐκ μέρους τῆς Μ. Βρετανίας δὲν ἦσαν τίποτα, μπροστὰ εἰς τὰς παραβιάσεις πού ἔγιναν ἀπὸ Ἰταλικῆς πλευρᾶς μὲ τὰς σχεδὸν καθημερινὰς πτήσεις τῶν στρατιωτικῶν ἀεροπλάνων μας ἐπάνω ἀπὸ τὸ ἔδαφος καὶ τὰ χωρικά ὕδατα τῆς Ἑλλάδος καὶ μὲ τὰς πραγματικὰς πολεμικὰς ἐνεργείας τῆς ἀεροπορίας μας εἰς τὰ ὕδατα αὐτὰ» γράφει ὁ Ε. Γκράτσι εἰς τὰ ἀπομνημονεύματά του.

Ἡ ἐφημερίς τῶν Τιράνων «Τομόρι» ἀναπτύσσει μίαν πολεμικὴν ἐναντίον τῆς Ἑλλάδος καθ' ὅλον τὸν Αὐγούστιον καὶ Σεπτέμβριον 1940, ἡ ὁποία εἶναι ἐνδεικτικὴ τοῦ μισελληνισμοῦ τῶν Ἀλβανῶν.

Ὁ τορπιλισμὸς τοῦ Ἑλληνικοῦ καταδρομικοῦ Ἑλλη, τὴν 15 Αὐγούστου καθ' ἣν στιγμὴν ἦτο ἐλλιμενισμένον καὶ σηματοστόλιστον εἰς τὸν λιμένα τῆς Τήνου, ὅπου ἔχει πλεύσει μεταφέρον τούτους ἐπισήμους λόγῳ τῶν ἑορτῶν τῆς Παναγίας, προεκάλεσε βαθυτάτην συγκίνησιν εἰς τὸν Ἑλληνικὸν λαόν. Ἐκ τῆς πραγματογνωμοσύνης ἐπὶ τῶν θραυσμάτων τῆς ἐξαπολυθείσης τορπίλης ἀπεδείχθη κατὰ τρόπον ἀναμφισβήτητον ὅτι ὁ τορπιλισμὸς ἐγένετο ὑπὸ Ἰταλικοῦ ὑποβρυχίου. Τὴν 15 Αὐγούστου ὁ Τσιᾶνο γράφει εἰς τὸ ἡμερολόγιόν του : «Ἑλληνικὸν πολεμικὸν ἐβυθίσθη ὑπὸ ὑποβρυχίου ἀγνώστου ἐθνικότητος. Πιστεύω ὅτι τὴν δουλειὰ τὴν ἐσκάρωσεν αὐτὸς ὁ μέθυσος νιὲ Βέκκι (μέλος τῆς τετρανδρείας καὶ διοικητῆς τότε τῆς Δωδεκανήσου)».

Ἐν τούτοις τόσον ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ὅσον καὶ ὁ Ἑλ

ληνικὸς λαὸς ἔπνιγε μὲ ὑπομονὴν τὸν πόνον του καὶ ἔσφιγγε τὰ δόντια του χωρὶς τίποτε νὰ ἀνακοινώσῃ, διὰ νὰ μὴ δώσῃ ἀπάντησιν εἰς τὴν πρόκλησιν. Τὴν 4 Ὀκτωβρίου λαμβάνει χώραν ἡ συνάντησις Μουσολίνι - Χίτλερ εἰς τὰ στενὰ τοῦ Μπρέννερο καὶ τὴν 11 Ὀκτωβρίου εἶχεν ἀνακοινωθῆ ὅτι Γερμανικὰ στρατεύματα εἰσῆλθον εἰς τὴν Ρουμανίαν διὰ νὰ προσιατεύσουν τὰς πετρελαιοπηγὰς ἀπὸ Ἀγγλικὸν σαμποιάζ. Τὴν 12 Ὀκτωβρίου σημειώνει ὁ Τσιᾶνο εἰς τὸ ἡμερολόγιόν του ὅτι ὁ Ντουῖτσε τοῦ ἐδήλωσε : «Ὁ Χίτλερ πάντοτε μὲ φέρνει πρὸ τετελεσμένων γεγονότων. Θὰ τὸν πληρώσω μὲ τὸ ἴδιον νόμισμα. Ἀπὸ τὰς ἐφημερίδας θὰ πληροφορηθῆ ὅτι κατέλαβον τὴν Ἑλλάδα». Τὴν 15 Ὀκτωβρίου 1940 καὶ ὥραν 11 π. μ. ὁ Ντουῖτσε συγκαλεῖ εἰς τὸ γραφεῖόν του εἰς τὸ Παλάτσο Βενέτσια, σύσκεψιν ὑπὸ τὴν προεδρίαν του. Μετέχουν αὐτῆς ὁ Τσιᾶνο, ὁ στρατάρχης Μπαντόλιο, ὁ στρατηγὸς Σοντοῦ, ὁ Γιακομόνι (Γεν. Τοποτηρητῆς τοῦ βασιλέως ἐν Ἀλβανίᾳ), ὁ στρατηγὸς Ροάτα καὶ ὁ στρατηγὸς Βισκόντι Πράσκα, ἀρχηγὸς τῶν ἐνόπλων δυνάμεων ἐν Ἀλβανίᾳ. Γραμματεὺς ὁ ὁποῖος ἐκράτησεν τὰ ἐστεινογραφημένα πρακτικὰ ὁ ἀντισυνταγματάρχης Τρομπέτι. Κατὰ τὴν σύσκεψιν ἐκείνην, ὡς θὰ ἴδωμεν, ἀπεφασίσθη ἡ κατὰ τῆς Ἑλλάδος ἐπίθεσις. Παραθέτομεν περικοπὰς τῶν πρακτικῶν, ὀλόκληρον τὸ κείμενον τῶν ὁποίων, ἐδημοσίευσεν ἡ ἐφημερὶς «Τέμπο» τῆς Ρώμης τὴν 18 Ἰουλίου 1944.

.....

Ντουῖτσε. «Τὴν ἐπίθεσιν κατὰ τῆς Ἑλλάδος ἐσκέφθη ὠρίμως ἀπὸ πολλῶν μηνῶν. Πρὸ τῆς συμμετοχῆς μας εἰς τὸν πόλεμον καὶ ἔτι ἐνωρίτερον πρὸ τῆς ἐνάρξεως τοῦ πολέμου . . . »

Γιακομόνι. «Εἰς τὴν Ἀλβανίαν ἀναμένεται ἀνυπομόνως ἡ ἐπίθεσις αὕτη. Ἡ χώρα εἶναι ἀνυπόμονος καὶ πλήρης ἐνθουσιασμοῦ. Ἔτι πλέον ἠμπορεῖ νὰ λεχθῆ ὅτι ὁ ἐνθουσιασμὸς εἶναι τόσο ζωηρός, ὥστε κατὰ τὸν τελευταῖον καιρὸν ἐδοκίμασαν κάποιαν ἀπογοήτευσιν, διότι ἡ ἐπίθεσις δὲν ἤρχισεν ἀκόμη . . . »

Ντουῖτσε. «Ἀλβανικὴ συνδρομὴ εἰς τακτικὸν στρατὸν καὶ ἀνταρτικὰς συμμορίας εἰς τὰς ὁποίας δίδομεν κάποιαν σπουδαιότητα».

Βισκόντι Πράσκα. «Ἐπεβάλομεν ἐν σχέδιον ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου. Θὰ ἠδύναντο νὰ ὀργανωθοῦν συμμορίαι ἀπὸ

2.500 ἕως 3.000 ἄνδρας ὑπὸ τὴν διοίκησιν ἡμετέρων ἀξιωματικῶν».

Γιακομόνι. «Αἱ αἰτήσεις εἶναι ἀτελείωτοι. Πολλοὺς Μουσουλμάνους δὲν συμφέρει νὰ στείλωμεν διὰ νὰ μὴ προβοῦν εἰς πολλὰς ἐκδικήσεις».

Ντιούτσε. «Ὡστε δύνασθε νὰ ὀργανώσητε ὠρισμένον ἀριθμὸν συμμοριῶν ;»

Βισκόντι Πράσκα. «Εἶναι ὅλοι ὠργανωμένοι. Ἦδη ἐτηλεγράφησα νὰ ἔχουν ὅλα ἔτοιμα καὶ νὰ εἰδοποιήσουν τὰ μέλη».

Ντιούτσε. «Πῶς τὰς ἐξοπλίζετε ;»

Βισκόντι Πράσκα. «Μὲ μερικὰ ἐλαφρὰ μυδραλιοβόλα καὶ μὲ βόμβας . . . »

Γιακομόνι. «Οἱ Ἄλβανοὶ θὰ ἐπεθύμουν τὴν κλησιν ὑπὸ τὰ ὄπλα μερικῶν κλάσεων».

Ντιούτσε. «Τί δυνάμεις ἀποδίδει κάθε κλάσις ;»

Γιακομόνι. «Ἐπτὰ χιλιάδας ἄνδρας περίπου».

Ντιούτσε. «Τὸ ζήτημα αὐτὸ ἀπαιτεῖ σοβαρὰν προσοχὴν. Πρόκειται περὶ δυνάμεων αἱ ὁποῖαι, χωρὶς νὰ τὰς παραμελήσωμεν ἢ νὰ τὰς ἀπωθήσωμεν, δὲν πρέπει νὰ ἀποτελέσουν ὑπερβολικὴν ἐνίσχυσιν διὰ νὰ μὴ δημιουργηθῇ ἐντύπωσις ὅτι ἡ Ἠπειρος κατελήφθη ὑπ' αὐτῶν. Μία συμμετοχὴ τῶν Ἄλβανικῶν στοιχείων, ἡ ὁποία δὲν θὰ παρηνώχλει τὸν πληθυσμὸν, θὰ ἦτο σκόπιμος. Θὰ ἔπρεπε νὰ καλέσωμεν δυὸ ἢ τρεῖς ἡλικίας»

Τὸ γνήσιον τῶν πρακτικῶν τούτων ἐβεβαιώθη ἐνώπιον τοῦ Ἐνωτάτου Δικαστηρίου Ρώμης (Alta Corte di Giustizia) κατὰ τὴν δίκην Σουβίτις, Ροάτα, Γιακομόνι κλπ. Ἐξητάσθησαν μάρτυρες μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ ὁ ἀντισυνταγματάρχης Τρομπέτι, ὁ ὁποῖος — ὡς εἶδομεν — ἐχρησίμευσεν ὡς γραμματεὺς κατὰ τὴν ἱστορικὴν ἐκείνην συγκέντρωσιν (ἴδε κατάθεσιν τούτου τὴν 9ην ἡμέραν τῆς δίκης τὴν 5-2-1945). Περὶ τῆς συγκεντρώσεως ἀρκετὰ ἀναφέρει καὶ ὁ συνταγματάρχης Λουίτζι Μοντίνι, τέως στρατιωτικὸς ἀκόλουθος τῆς ἐν Ἀθήναις Ἰταλικῆς πρεσβείας εἰς τὸ βιβλίον του «Πρόλογος τῆς Ἰταλοελληνικῆς συρράξεως» (σελίδες 226—234).

Κατὰ τὴν σύσκεψιν καθωρίσθη ἡ 26 Ὀκτωβρίου ὡς ἡμέρα ἐπιθέσεως κατὰ τῆς Ἑλλάδος καὶ ἐζητήθη ὑπὸ τοῦ Μουσσολίνι ἡ δημιουργία ἐπεισοδίων εἰς τὰ σύνορα, «διὰ μίαν δικαιολογίαν μεταφυσικοῦ χαρακτῆρος» ὡς ἐτόνισεν ὁ ἴδιος.

Γιακομόνι. «Ἐγὼ ἠμπορῶ νὰ κάμω κάτι εἰς τὰ σύνορα. Ἐπεισόδια μεταξὺ Τσαμουργιωτῶν καὶ Ἑλληνικῶν Ἀρχῶν».

Βισκόντι Πράσκα. «Ἡτοιμάσαμεν Γαλλικὰ ὄπλα καὶ χειροβομβίδας διὰ τὴν δημιουργίαν μιᾶς πλαστιῆς ἐπιθέσεως».

Ἦδη ὁ ἀρχηγὸς τῶν ἐνόπλων δυνάμεων ἐν Ἀλβανίᾳ διὰ τηλεγραφήματός του ἔχει ζητήσῃ ἀπὸ τὸ Ὑπουργεῖον πολέμου Ρώμης ποσότητα Γαλλικῶν ὄπλων καὶ χειροβομβίδων διὰ νὰ δημιουργήσῃ ἐπεισόδια εἰς τὰ σύνορα μετὰ Ἀλβανοὺς πράκτορας τὰ ὅποια μετὰ ταῦτα νὰ ἀποδώσῃ εἰς Ἑλληνας πράκτορας. Ἴδου τὸ τηλεγράφημά του :

«17 Αὐγούστου ἀρ. τηλεγραφήματος 034485. Ὑπουργεῖον πολέμου Ρώμην. Διὰ Διεύθυνσιν καὶ Ἐξοχώτατον Ὑπουργόν. Διὰ ἐνδεχομένην δρασίμην πέραν τῶν συνόρων ἔργον συμμοριῶν ἀντιβασιλείᾳ ζητεῖ ἐπειγόντως ἀποστολὴν τεσσαράκοντα Γαλλικῶν ὄπλων καὶ ἐν κιβώτιον Γαλλικῶν χειροβομβίδων ἄλλ. Παρακαλῶ τηλεγραφήσατε ἡμῖν ἐὰν ἦναι δυνατὴ ἢ ἀποστολὴ ἄλλ. Καταφατικὴν περίπτωσιν θὰ προβλέψωμεν ἐπισημῶς παραλαβὴν».

ΒΙΣΚΟΝΤΙ ΠΡΑΣΚΑ

Ἀπάντησις. Διεύθυνσιν πυροβολικοῦ Ἀνωτάτην Διοίκησιν. Ἐπιτελεῖον Βασιλικοῦ Στρατοῦ. Ἀναφέρομεν τηλεγράφημά σας 034485 τῆς 17 Αὐγούστου ἢ Διεύθυνσις αὕτη Πυροβολικοῦ ἃς ἀναφέρῃ ἐπειγόντως σχετικῶς ὑπαρξίν αἰτηθέντος ὕλικου. Ὁ τμηματάρχης (Capo Cabinetto) Σορίτσε (Ἴδε ἐπίσημα πρακτικὰ δίκης κατὰ Σουβίτς, Ροάτα, Γιακομόνι κτλ. ἐνώπιον τοῦ Alta Corte di giustizia, Δικάσιμος 11η τῆς 7—2—45).

Ἦν 24 Αὐγούστου ἀπεστάλη τὸ κάτωθι τηλεγράφημα :
«Ἀπάντησις τηλεγράφημα κλπ. Εἶναι δυνατόν νὰ προμηθευθῶμεν τυφέκια Σαίντ—Ἐτιέν καὶ ἄλλων τύπων ἄλλ. Δὲν εἶναι δυνατόν χειροβομβίδας».

ΣΟΡΙΤΣΕ

Ἐξετασθεὶς ὁ Σορίτσε ὡς μάρτυς ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου ἐβεβαίωσε τοῦτο.

Κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ δευτέρου δεκαπενθημέρου τοῦ Ὀκτωβρίου ἐξαπολύεται πλέον καὶ νέον κῦμα τρομοκρατίας εἰς βάρος τῶν ὁμογενῶν. Πλεῖστοι ὅσοι συλλαμβάνονται ὑπὸ τῶν Ἀλβανικῶν καὶ Ἰταλικῶν ἀρχῶν καὶ φυλακίζονται διὰ νὰ μεταφερθοῦν μετὰ ταῦτα ὁμαδικῶς εἰς τὴν Ἰταλίαν, ὡς ὄμηροι καὶ ἄλλοι διὰ νὰ δικασθοῦν μετὰ τὴν κατηγορίαν ὅτι διενήργουν κατασκοπείαν εἰς βάρος τῶν Ἀλβανο-Ἰταλῶν. Αἱ Ἀλβανικαὶ συμμο-

ρίαι συνεκεντροῦντο πλέον φανερά εἰς Ἀργυρόκαστρον καὶ προωθοῦντο πρὸς τὴν Ἑλληνο-Ἀλβανικὴν μεθόριον.

Τὰ τάγματα τῆς Ἀλβανικῆς φασιστικῆς μιλίτσια ἐλάμβανον τιμητικῶς τὴν πρώτην θέσιν εἰς τὴν προκεχωρημένην γραμμὴν, ἐνῶ τὰ ἀνεξάρτητα τμήματα τοῦ Ἀλβανικοῦ τακτικοῦ στρατοῦ λαμβάνουν ἐπίσης θέσιν μετὰ τῶν λοιπῶν ἰταλικῶν στρατευμάτων. Δύο ἡμέρας πρὸ τῆς ἐπιθέσεως καταφθάνει εἰς Ἀργυρόκαστρον ὑπὸ ἄκραν μυστικότητα ὁ ἀντιβασιλεὺς τῆς Ἀλβανίας (Γεν. Τοποτηρητῆς) μετὰ τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς Ἀλβανικῆς Βασιλικῆς Χωροφυλακῆς (καραμπινιερίας) στρατηγοῦ Ἀγκοστινοῦτσι καὶ λοιπῶν ἐπιφανῶν μελῶν τοῦ κόμματος, ἀναμένων νὰ εἰσέλθῃ θριαμβευτῆς εἰς τὰ Ἰωάννινα.

Ὁ Διοικητῆς τῆς 23ης ὀρεινῆς Μεραρχίας Φερράρα στρατηγὸς Τζαννίνι τὴν 26 Ὀκτωβρίου ἀνακοινοῖ τὴν κάτωθι ἡμερησίαν Διαταγὴν :

T.T. 52A

Πρὸς τὴν Φερράραν

«Ἀπὸ 19 μηνῶν εἰς τὴν ὀχυρὰν καὶ τραχεῖαν ταύτην γῆν τῆς Ἀλβανίας χαλυβδοῦμεν ὅπλα καὶ καρδίας, προσηλωμένοι πρὸς ἓνα σκοπὸν, ὅστις ἤδη εἶναι ἐγγύς. Συνεσφιγμένοι εἰς μίαν μόνην δέσμην ἐνεργειῶν καὶ θελήσεων, πεζοί, μελανοχίτωνες, πυροβοληταί, μηχανικοί, ὅλοι Ἰταλοὶ καὶ Ἀλβανοί, προσηλωμένοι τὸ βλέμμα πρὸς τὴν Ἡπείρου. Θὰ κάμωμεν νὰ ἀναθάλῃ ἡ δάφνη τῆς «Φερράρα». Ἐν τῇ πεποιθήσει ταύτῃ Σᾶς κραυγάζω τὴν ἰαχὴν τοῦ ἀγῶνος, ὃ ὁποῖος θὰ καταστῇ νίκη. «Ἐπέστη ἡ ἡμέρα μας καὶ εἶναι ἀνάγκη νὰ νικήσωμεν. Ὁ Στρατηγὸς Διοικητῆς Μεραρχίας TZANNINI».

Τὴν 28 Ὀκτωβρίου ὥραν 2 1/2 πρωϊνὴν ἐπιδίδεται ὑπὸ τοῦ Ἰταλοῦ πρεσβευτοῦ Γκράτσι τὸ ἀπαράδεκτον τελεσίγραφον καὶ πρὶν ἐκπνεύσῃ ἡ διὰ τούτου τασσομένη προθεσμία οἱ Ἰταλοὶ μετὰ τῶν Ἀλβανῶν ἐπιτίθενται ἐναντίον τῆς Ἑλλάδος. Ὁ Τσιάνο σημειώνει εἰς τὸ ἡμερολόγιόν του τῆς 26ης Ὀκτωβρίου 1940 : «Ἀρχίζω νὰ συντάσσω τὸ τελεσίγραφον τὸ ὁποῖον ὁ πρεσβευτῆς μας Γκράτσι θὰ ἐπιδώσῃ εἰς τὸν Μεταξᾶν, εἰς τὰς 2 π. μ. τῆς 28ης Ὀκτωβρίου. Φυσικὰ πρόκειται περὶ ἐγγράφου τὸ ὁποῖον δὲν ἀφήνει διέξοδον εἰς τὴν Ἑλλάδα».

Πρῶτοι ἐπετέθησαν ἐναντίον τῶν Ἑλληνικῶν δυνάμεων προκαλύψεως, τιμῆς ἔνεκεν, οἱ λεγεωνάριοι τῆς Ἀλβανικῆς Μιλίτσια. Ἡ ἐφημερὶς «Τζιορνάλε Ντ' Ἰτάλια» τῆς

31 Ὀκτωβρίου 1940 ἀριθ. φύλλου 260 σπεύδει πρώτη νὰ ἐξάσῃ τὸ γεγονός τοῦτο καὶ δημοσιεύει εἰς περίοπτον θέσιν ἀνταπόκρισιν ἐκ Τιράνων τῆς 30—10—40 τοῦ ἐκεῖ ἀνταποκριτοῦ της μὲ τίτλον. «Τὸ Βάπτισμα τοῦ πυρὸς τῆς Ἀλβανικῆς Μιλίτσια» εἰς τὴν ὁποίαν τονίζει ὅτι «ἡ πρώτη ἐπίθεσις ἐγένετο ὑπὸ τῶν λεγεωναρίων τῆς Ἀλβανικῆς μιλίτσια» καὶ συνεχίζει: «Ὁ Ἀλβανικὸς πληθυσμὸς ἐπιδεικνύει ἐν ὑψηλὸν πνεῦμα κατανοήσεως καὶ μίαν πειθαρχίαν ἀνάλογον πρὸς τὸν μέγαν του ἐνθουσιασμόν. Ὑπὸ τὰς συνεχεῖς ἐκδηλώσεις ἐνθουσιασμοῦ καὶ ἐπευφημιῶν ὑπὲρ τοῦ βασιλέως καὶ τοῦ Ντουῖτσε, ὁ ἀντιβασιλεὺς διέβη τὰ σύνορα καὶ ἔφθασε εἰς τὸ κέντρον τῆς ζώνης τῶν ἐπιχειρήσεων».

Ἐνῶ αἱ ἐπιχειρήσεις διεξήγοντο εἰς τὰ σύνορα καὶ ὁ Χίτλερ διεσκέπτετο μὲ τὸν Μουσσολίνι εἰς Φλωρεντίαν, ὁ Ἀντιβασιλεὺς τῆς Ἀλβανίας (Τοποτηρητῆς) Γιακομόνι τὴν ἰδίαν ἡμέραν τῆς 28ης Ὀκτωβρίου 1940 καὶ ὥραν 9 π. μ. ἀπὸ τοῦ ἐξώστου τοῦ Δημαρχείου Ἀργυροκάστρου καὶ ὑπὸ τὰς ἐπευφημίας τοῦ συγκεντρωθέντος Τουρκαλβανικοῦ πλήθους, τὸ ὁποῖον προέβη τότε καὶ εἰς ἀνθελληνικὰς ἐκδηλώσεις, ἀνήγγειλεν ὅτι: «τὰ ἠνωμένα καὶ ἔνδοξα Ἰταλο-Ἀλβανικὰ στρατεύματα διέβησαν τὰ σύνορα διὰ νὰ φέρουν τὴν ἐλευθερίαν εἰς τοὺς ἀδελφοὺς Ἰσάμηδες». Οἱ Ἀλβανοὶ πανηγυρίζουν τὰς πρώτας ἐπιτυχίας. Ὁ Ἀλβανὸς πρωθυπουργὸς Σεφκέτ Βερλάτσι τὴν 4 Νοεμβρίου 1940 ἀπευθύνει εἰς τὸν ἀρχηγὸν τῶν ἐν Ἀλβανίᾳ δρώντων στρατευμάτων τὸ ἀκόλουθον τηλεγράφημα:

Ἀνώτατον Διοικητὴν Στρατευμάτων, Ἀλβανίαν

«Ἐξ ὀνόματος τῆς Κυβερνήσεως καὶ ἐμοῦ προσωπικῶς ἐκφράζω εἰς τὴν Ὑμ. Ἐξοχότητα μαζὶ μὲ τὰ συγχαρητήρια διὰ τὰς πρώτας ἐπιτυχίας τῶν ὑφ' ὑμῶν διοικουμένων δυνάμεων, τὴν ἐκφρασὴν τῆς ἡμετέρας χαρᾶς διότι κατανοοῦμεν ὅτι ὁ αὐτοκρατορικὸς στρατός, ὁ ὁποῖος ἔχει μεταξὺ τῶν γραμμῶν του τέκνα τῆς ἀρχαίας αὐτῆς Ἀλβανικῆς γῆς, προχωρεῖ ἀποφασιστικὰ πρὸς τὰ συνθήματα τὰ δοθέντα ὑπὸ τοῦ Ντουῖτσε πέραν τῶν νοτίων ἐκείνων συνόρων τὰ ὁποῖα μᾶς ἐπεβλήθησαν διὰ τῆς βίας καὶ ἀδίκως. Ὁλόκληρος ἡ Ἀλβανία εὐρίσκεται ἐπὶ ποδὸς καὶ σᾶς ἀκολουθεῖ μὲ ἀγάπην καὶ ἐνθουσιασμόν, ἐτοίμη δι' οἴανδήποτε δοκιμασίαν διὰ τὴν ἐξασφάλισιν τῆς ὀλοκληρωτικῆς νίκης.—ΒΕΡΛΑΤΣΙ.(Ἴδε τοῦτο δημοσιευόμενον μεταξὺ τῶν ἄλλων

καὶ εἰς τὴν «Ἐφημερίδα «Τζιορνάλε Ντ' Ἰτάλια» τῆς 5ης Νοεμβρίου 1940).

Εἰς τὸν κατὰ τῆς Ἑλλάδος πόλεμον οἱ Ἀλβανοὶ ἔλαβον μέρος παρὰ τὸ πλευρὸν τῶν Ἰταλῶν μὲ τὰς ἐξῆς δυνάμεις :

Α') *Μὲ ἀνεξάρτητα Ἀλβανικὰ τάγματα τακτικοῦ Ἀλβανικοῦ στρατοῦ συγκροτηθέντα διὰ τῆς κλήσεως ὑπὸ τὰ ὄπλα κλάσεών τινων.*—Τὰ τάγματα ταῦτα πλαισιωμένα ὑπὸ Ἀλβανῶν Ἀξιωματικῶν εἶναι προσκεκολλημένα εἰς τὰς Ἰταλικὰς μεραρχίας μὲ ἀναλογίαν ἓν τάγμα εἰς ἑκάστην μεραρχίαν. Μερικαὶ Ἰταλικαὶ μεραρχίαι εἶχον ἀπὸ δύο τάγματα Ἀλβανῶν. Μεταξὺ τῶν διακριθέντων τούτων Ἀλβανικῶν ταγμάτων εἶναι τὰ τάγματα «Νταϊτί» καὶ «Ντρινί», τὰ ὁποῖα ἔδρασαν εἰς τὸν Νότιον τομέα Ἀργυροκάστρου μὲ τὴν μεραρχίαν Φερράρα, εἰς δὲ τὸν τομέα Κορυτσᾶς τὰ «Γομόρι» καὶ «Γαραμπός». Ἐν ὅλῳ τὰ Ἀλβανικὰ τάγματα τὰ λαβόντα μέρος εἰς τὸν πόλεμον κατὰ τῆς Ἑλλάδος ὑπολογίζονται εἰς 14 (δέκα τέσσαρα).

Β') *Μὲ 3.500 ἐθελοντὰς Ἀλβανοὺς ἀποτελέσαντας ἄτακτα στίφη ἢ συμμορίας πλαισιωμένους καὶ αὐτοὺς ἀπὸ Ἀλβανοὺς ἀξιωματικούς.*—Εἰς τὰς συμμορίας αὐτὰς ἐδίδετο ἰδιαιτέρα σημασία καί, ὡς θὰ ἴδωμεν, εἶχον χαρακτῆρα καὶ ἀποστολὴν κατ' ἐξοχὴν πολιτικὴν. Αἱ συμμορίαὶ αὗται διέπραξαν ὤμότητος καὶ φόνους εἰς βάρος τῶν Ἑλλήνων, ἰδίως εἰς τὸν νομὸν Θεσπρωτίας κατὰ τὴν πρώτην μετὰ τὴν ἐπίθεσιν εἰσβολὴν ἐπεδόθησαν δὲ καὶ εἰς ἄρπαγὰς καὶ λεηλασίας.

Γ') *Μὲ τάγματα μελανοχιτῶνων Ἀλβανῶν (Ἀλβανικὴ φασιστικὴ μιλιτσια).*

Τὴν τοιαύτην ἐνεργὸν συμμετοχὴν τῶν Ἀλβανῶν εἰς τὴν κατὰ τῆς Ἑλλάδος ἐπίθεσιν καὶ τὴν συμβολὴν των εἰς τὸν ἀγῶνα κατὰ τῶν Συμμάχων μαρτυροῦν :

1) Τὸ περιεχόμενον τῶν πρακτικῶν τῆς συσκέψεως τῆς 15 Ὀκτωβρίου 1940 εἰς τὸ Παλάτσο Βενέτσια ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Μουσολίνι, καθ' ἣν ἀπεφασίσθη ὁ πόλεμος κατὰ τῆς Ἑλλάδος καὶ καθ' ἣν, ὡς εἶδομεν, ἐλήφθη εἰδικὴ μέριμνα διὰ τὴν συμμετοχὴν τῆς Ἀλβανίας.

2) Τὸ ὑπ' ἀρ. 122 τῆς 26—6—1940 ἀπόρρητον ἔγγραφον τῆς Ἰταλικῆς στρατιωτικῆς Διοικήσεως Κορυτσᾶς περιελθὸν κατὰ

τὴν κατάληψιν τῆς Κορυτσᾶς εἰς χεῖρας τῶν στρατιωτικῶν Ἑλληνικῶν ἀρχῶν. Τὸ ἔγγραφο τοῦτο ἀναφέρεται εἰς τὴν χρησιμοποίησιν τοῦ Ἀλβανικοῦ Στρατοῦ καὶ μεταξὺ τῶν ἄλλων λέγει: « . . . Οἱ Ἀλβανικοὶ σχηματισμοὶ διακρίνονται :

α) Εἰς τάγματα ἐνσωματωθέντα εἰς τὰς μεραρχίας καὶ σχηματιζόμενα ἐκ τῆς τακτικῆς στρατολογίας.

β) Εἰς τάγματα μελανοχιτώνων.

γ) Εἰς ἐθελοντικὰ τάγματα τοπικῆς στρατολογίας, ἔργον τῶν ὁποίων εἶναι ἡ ἀμυντικὴ φρούρησις ὁρισμένων θέσεων εἰς τὰς στρατολογικὰς ζώνας. Οἱ ἄτακτοι σχηματισμοὶ ἢ συμμορίαὶ ἔχουν χαρακτῆρα καὶ σκοποὺς κατ' ἐξοχὴν πολιτικοὺς (hanno carattere e scopi essenzialmente politici).

3) Ἡ Γερμανικὴ ἔφημερις «Ντώϋτσε Ἀλγεμάϊνε Τσαϊτουγκ» δημοσιεύει τὴν 17 Ἰανουαρίου 1941 μὲ τίτλον «Ἀνασυγκρότησις τοῦ Ἀλβανικοῦ μετώπου» ἀνταπόκρισιν τοῦ πολεμικοῦ ἀνταποκριτοῦ της. Ἐξαίρων οὗτος τὰ μέτρα τοῦ νέου ἀρχιστρατήγου τῶν Ἰταλικῶν δυνάμεων ἐν Ἀλβανίᾳ στρατηγοῦ Οὕγκου Καμπαλλέρο διὰ τὴν γενικὴν ἀνασυγκρότησιν ὅπισθεν τοῦ μετώπου γράφει μεταξὺ τῶν ἄλλων : « . . . ἐν κεφάλαιον τῆς ἀνασυγκροτήσεως ταύτης ἀποτελοῦν τὰ τακτικὰ Ἀλβανικὰ στρατεύματα, τὰ ὁποῖα θὰ ἀπαρτίσουν ἐν αὐτόνομον στρατιωτικὸν συγκροτήμα. Ἔως τῶρα εἰς ἐκάστην Ἰταλικὴν μεραρχίαν ἦτο ἀπεσπασμένον ἀπὸ ἐν τάγμα, τὸ ὁποῖον ἐπολέμησε γενναίως παρὰ τὸ πλεῖρόν των καὶ διεκρίθη εἰδικῶς εἰς τὰς ἀψιμαχίας. Πολλὰ ἐκ τῶν μελῶν των ἐπαρασημοφορήθησαν ὡς ἐκ τούτου. Λόγω τῆς ὁμοιότητός των, ὁ νέος στρατηγὸς ἀπεφάσισε νὰ συμπεριλάβῃ αὐτὰ τὰ διεσκορπισμένα τάγματα εἰς μίαν αὐτόνομον μονάδα, ἡ ἀρχηγία τῆς ὁποίας ἀνετέθη εἰς Ἰταλὸν ἀξιωματικόν, ὁ ὁποῖος ξεύρει (γνωρίζει) πῶς πρέπει νὰ τὴν μεταχειρίζεται. Ἡ στρατιωτικὴ αὕτη μονὰς θὰ ὀνομασθῇ Ὀμάς Σκένδερμπεγκ πρὸς τιμὴν τοῦ ἐθνικοῦ ἥρωος τῶν Ἀλβανῶν. Ἡ μονὰς αὕτη εἶναι διηρημένη εἰς τάγματα ἐπὶ κεφαλῆς τῶν ὁποίων εὐρίσκονται Ἀλβανοὶ ἀξιωματικοί . . . »

4) Ἡ προμνηθεῖσα διαταγὴ τοῦ Διοικητοῦ τῆς ὀρεινῆς Μεραρχίας Φερράρα τῆς 26 Ὀκτωβρίου 1940.

5) Τὸ προμνησθὲν τηλεγράφημα τῆς 4 Νοεμβρίου 1940 τοῦ Ἀλβανοῦ Πρωθυπουργοῦ Σεφκέτ Βερλάτσι πρὸς τὸν ἀρχηγὸν τῶν ἐν Ἀλβανίᾳ δρώντων Ἰταλικῶν στρατευμάτων.

6) Τὸ τηλεγράφημα τοῦ Ἀλβανοῦ Πρωθυπουργοῦ Σεφκέτ Βερλάτσι πρὸς τὸν Ντούτσε τὴν 2 Ἰανουαρίου 1941 ἐπ' εὐκαιρία τοῦ νέου ἔτους ἔχον οὕτω «Ὁ Ἀλβανικὸς λαὸς περισσότερον ἀπὸ κάθε ἄλλην φορὰν ἠνωμένος ὑπὸ τὰ σύμβολα τοῦ Λιτόριο, ὑπερήφανος διὰ τὴν συμμετοχὴν του παρὰ τὸ πλευρὸν τῶν ἀδελφῶν Ἰταλῶν κατὰ τὸν πόλεμον τοῦτον, ὁ ὁποῖος θὰ σημειώσῃ τὸν θρίαμβον τῆς νέας τάξεως τὴν ὁποίαν Σεῖς ἐπροφητεύσατε, ἐπιθυμεῖ νὰ βεβαιώσῃ ἐκ νέου, Ντούτσε, κατὰ τὴν ἔναρξιν τοῦ νέου ἔτους μαζὶ μὲ τὴν αἰδιον ἀφοσίωσίν του, τὴν θέλησιν νὰ συμβάλῃ διὰ τοῦ αἵματος καὶ διὰ πάσης θυσίας εἰς τὴν βεβαίαν τελικὴν νίκην, ἣ ὁποία θὰ ἐπιτρέψῃ τὴν πραγματοποίησιν τῶν ἱερῶν του πόθων καὶ θὰ κάμῃ, πάντοτε μεγαλυτέραν τὴν ὑφ' ὑμῶν θεμελιωθεῖσαν αὐτοκρατορίαν» («Giornale d'Italia» 2—1—1941)

7) Ἡ προμνημονευθεῖσα ἀνταπόκρισις ἐκ τοῦ μετώπου τῆς «Τζιορνάλε Νιτ' Ἰτάλια» τῆς 30 Ὀκτωβρίου δι' ἧς βεβαιοῦται ὅτι πρῶτοι ἐναντίον τῆς Ἑλλάδος ἐπειτέθησαν οἱ Ἀλβανοὶ μελανοχίτωνες, οἱ ὁποῖοι ἔλαβον καὶ τὸ πρῶτον βάπτισμα τοῦ πυρός.

8) Τὸ τηλεγράφημα τοῦ νέου μετὰ τὸν Βερλάτσι πρωθυπουργοῦ τῆς Ἰταλίας Μουσταφά Κορῦγια Μερλίκα πρὸς τὸν Ντούτσε τὴν 5 Δεκεμβρίου 1941 εἰς τὸ ὁποῖον μεταξὺ τῶν ἄλλων λέγει :

«Ἡ νέα μεγάλη Φασιστικὴ Ἀλβανία, ἣ προκύψασα ἐκ τοῦ νικηφόρου πολέμου ἐναντίον τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Γιουγκοσλαβίας, ὑπερήφανος διότι ἔχει δώσει καὶ δίδει τὴν εἰσφορὰν της εἰς πίστιν καὶ ἔργα πρὸς δημιουργίαν τῆς νέας τάξεως τὴν ὁποίαν Σεῖς προσηγγείλατε καὶ προητοιμάσατε, ἰσχυρὰ λόγῳ τῆς ἐπιτελευθείσης ἐθνικῆς ἐνότητος, βεβαία διὰ τὸ φωτεινὸν μέλλον της, διέθεσε σήμερον περισσότερον ἀπὸ κάθε ἄλλην φορὰν ὅλας τὰς δυνάμεις της, ἐτοίμη, Ντούτσε, διὰ πᾶσαν οἰανδήποτε θυσίαν, ἀποβλέπουσα εἰς τὴν αὔριον, ὅποτε, διὰ τῆς ὀριστικῆς Νίκης, θὰ πραγματοποιήσῃ ὅλας τὰς βλέψεις (πόθους) τῶν ἀδελφῶν λαῶν, Ἰταλικῶν καὶ Ἀλβανικῶν («Giornale d'Italia» 5-12-1941).

9) Ἡ ραδιοφωνικὴ ὁμιλία ἀπὸ τοῦ ραδιοφωνικοῦ σταθμοῦ Τιράνων τὴν 18-9-41 τοῦ στρατηγοῦ Ἀλεσσάντρο Μπισκατσιάντι διοικητοῦ τῆς Ἀλβανικῆς Φασιστικῆς Μιλίτια ἐπὶ τῇ συμπληρώσει δύο ἐτῶν ἀπὸ τῆς συστάσεώς της. Οὗτος ἐτόνισε τὸν ἐνθουσιασμὸν μετὰ τοῦ ὁποῖου ἡ Ἀλβανικὴ νεολαία αὐθορμήτως

ἐξήτησε πρὸ δύο ἐτῶν νὰ καταταχθῆ διὰ νὰ ὑπηρετήσῃ μὲ τὸ μαῦρον ὑποκάμισον, τὸν βασιλέα τῆς καὶ τὴν Πατρίδα, ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ Ντουῦτσε. « Ἄλλὰ περισσότερον ἀπὸ τὴν ζωντανὴν τῆς δρᾶσιν κατὰ τὴν περίοδον τῆς εἰρήνης, ἡ Ἄλβανικὴ φασιστικὴ μιλίτσια καθιέρωσε ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης τὰς ἀρετὰς τῶν λεγεωναρίων τῆς. Ἐν χρυσοῦν ἀριστεῖον ἀνδρείας, τρία ἀργυρᾶ, πέντε ὀρειχάλκινα, δύο πολεμικοὶ σταυροὶ ἀνδρείας εἶναι ἡ κληρονομία τῆς Ἄλβανικῆς φασιστικῆς μιλίτσια, ἡ ὁποία ἐπολέμησεν εἰς τὰ Ἑλληνο - Γιουγκοσλαβικὰ μέτωπα, διὰ μίαν μεγαλυτέραν Ἄλβανίαν καὶ διὰ τὰ μεγάλα ἰδανικὰ ποὺ τὴν ἐνώνουν μὲ τὴν μητέρα Ρώμην». Μετὰ ταῦτα ἐμνημόνευσεν τοὺς τριάκοντα μελανοχίτωνας οἱ ὁποῖοι ἔπεσαν ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης καὶ τοὺς ἑκατὸν τεσσαράκοντα τραυματίας («Giornale d' Italia» 19—9—1941).

10) Ὁ Willibald Kolleger, Γερμανός, προσκληθεὶς ὑπὸ τοῦ Ἄλβανοῦ Πρωθυπουργοῦ διὰ νὰ ἐπισκεφθῆ τὴν Ἄλβανίαν ἔγραψε βιβλίον μὲ τὸν τίτλον: «Albaniens Wiedergeburt» (Ἡ Ἀναγέννησις τῆς Ἄλβανίας) Wien 1942, ὅπου, ἐκθέτει τὰς ἐντυπώσεις ἐκ τῆς ἐπισκέψεως μὲ προφανῆ μεροληψίαν. Ἐξαίρων οὗτος τὴν ἀνδρείαν καὶ τὴν συμβολὴν τῶν Ἄλβανῶν εἰς τὸν πόλεμον γράφει μεταξὺ τῶν ἄλλων εἰς τὴν σελίδα 60: «**Ὁ Διοικητὴς ἐνὸς τάγματος ἀπὸ τὸ Σκούταρι (Σκόδραν) Ἰταλός, ἔλεγεν, ὅτι οἱ Ἄλβανοὶ ἐπερίμενον μὲ ἀνυπομονησίαν τὴν στιγμὴν διὰ νὰ ἐπιπέσουν ἐναντίον τῶν Ἑλλήνων, προαιωνίων τῶν ἐχθρῶν, ἐπειδὴ οἱ Ἕλληνες εἶχον δολοφονήσει μερικοὺς Ἄλβανούς εἰς τὰ σύνορα**». Προφανῆς ὁ ὑπαινιγμὸς διὰ τὸν φόνον τοῦ Νταούτ Χότζα. Εἰς τὴν σελίδα 66 γράφει: «**Ἀναρίθμητοι εἶναι αἱ περιπτώσεις καθ' ἃς οἱ Ἄλβανοὶ ἔλαβον στρατιωτικὰς τιμητικὰς διακρίσεις. Μακρὰι στῆλαι μὲ τὰ ὀνόματα γενναίων, οἱ ὁποῖοι συχνάκις ἔλαβον εἰς μνήμην τὰ ἀναμνηστικὰ αὐτὰ διάσημα, γεμίζουν τὰς ἐπισήμους δημοσιεύσεις. Ἀπὸ τὰ σχόλια τῶν διακρίσεων αὐτῶν ἀπονομῶν διασῆμων ἐξάγεται διὰ μίαν ἀκόμη φορὰν ἡ γενναιοτάτη στάσις τοῦ Σκιπιτάρου. Ἀκόμη καὶ ἡ Ἀνωτάτη Ἰταλικὴ διάκρισις, ὁ Χρυσοῦς Σταυρός, ἀπενεμήθη εἰς Ἄλβανούς».**

11) Ὁ Γιακομόνι, Γενικὸς Τοποτηρητὴς τοῦ βασιλέως ἐν Ἄλβανίᾳ, εἰς τὸ ὑπόμνημά του, τὸ ὁποῖον κατέθεσεν ἐνώπιον

τοῦ Ἀνωτάτου Δικαστηρίου Ρώμης κατὰ τὸ στάδιον τῶν ἀνακρίσεων ἀπολογούμενος λέγει : « Αἱ σχέσεις ὑπῆρξαν εὐτυχῶς ἄρισται μεταξύ τοῦ στρατοῦ, σχεδὸν ἐξ ὀλοκλήρου Ἰταλικοῦ καὶ τοῦ Ἀλβανικοῦ πληθυσμοῦ. Ἐν γένει ὑπῆρξεν ἐκ μέρους τοῦ λαοῦ μία ἀφωσιωμένη συναντίληψις πρὸς τοὺς μαχητάς. Ἡ Ἀλβανικὴ Κυβέρνησις ἔχει μεταξύ τῶν ἄλλων καθιερώσει μίαν ὑπηρεσίαν δώρων τὰ ὅποια προσεφέροντο εἰς τοὺς Ἰταλοὺς στρατιωτικοὺς κατὰ τὸν χρόνον τῆς ἀποβιβάσεώς των εἰς τὴν Ἀλβανίαν· καθιερώθη ὡσαύτως κατὰ τὸ τέλος τῆς ἐκστρατείας ὑπὸ τῆς Ἀλβανικῆς Κυβερνήσεως ἐν εἰδικὸν διακριτικὸν δι' ὅσους ἔχουν λάβει μέρος εἰς τὰς ἐπιχειρήσεις. Χαρακτηριστικὸν τῶν σχέσεων μεταξύ λαοῦ καὶ στρατοῦ εἶναι τὸ γεγονὸς ὅτι αἱ πολιτικαὶ ἐξουσίαι, νομίμως περιελθοῦσαι κατὰ τὸ διάστημα μεταξύ Νοεμβρίου 1940 καὶ Ἀπριλίου 1941, εἰς τὴν διοίκησιν τοῦ σώματος στρατοῦ, ἐν τῇ πραγματικότητι ἠσκήθησαν ὑπὸ τῆς Ἀλβανικῆς Κυβερνήσεως, ἢ ὅποια προέτεινεν τὰ διάφορα διατάγματα εἰς τὴν στρατιωτικὴν διοίκησιν, ἐν ᾧ εἰς τὰς περιφερείας οἱ Νομάρχαι εἶχον μόνον ἓνα κατώτερον ἀξιωματικὸν ὡς σύνδεσμον μὲ τὰς κατὰ τόπους διοικήσεις (στρατιωτικάς)».

12) Ὁ Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς Ἰταλίας Γκαλεάτσο Τσιάνο εἰς ἄρθρον τοῦ δημοσιευθέν εἰς τὸ πρῶτον φύλλον τῆς ἐκδόσεως εἰς Ἀλβανικὴν γλῶσσαν τοῦ περιοδικοῦ «Τέμπο», περικοπὰς τοῦ ὁμοίου ἀνεδημοσίευσεν καὶ ἡ ἔφημερις «Τζιορνάλε Ντ'Ἰτάλια» τῆς 9—1—42, ἐξαίρων τὴν συμμετοχὴν τοῦ Ἀλβανικοῦ λαοῦ εἰς τὸν πόλεμον καὶ τὰς θυσίας εἰς ἃς οὗτος ὑπεβλήθη γράφει μεταξύ τῶν ἄλλων : « Ὄταν τὴν 28 Ὀκτωβρίου 1940 ἡ Ἰταλία εἰσῆλθεν εἰς πόλεμον κατὰ τῆς Ἑλλάδος, ὅλοι οἱ Ἀλβανοὶ κατενόησαν ὅτι οἱ ἀδελφοὶ Ἰταλοὶ, ἐλθόντες νὰ πολεμήσωσιν εἰς τὰ τούτων σύνορα, ὑπερασπιζόμενοι τὰ συμφέροντα τῆς Ἐνώσεως, ὑπερησπίζοντο ἐκεῖνα τῆς πραγματικῆς Ἀλβανικῆς ἀνεξαρτησίας. Ἡ παραδειγματικὴ στάσις τὴν ὁποίαν ἐτήρησεν ὁ Ἀλβανικὸς λαὸς κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν μακρῶν μηνῶν τοῦ σκληροῦ ἀγῶνος, ὁ ἥρωϊκὸς τρόπος μὲ τὸν ὁποῖον οὗτος ὑπέμεινεν τὰς θυσίας καὶ τὰς κακουχίας τοῦ πολέμου, ἢ ἀπόλυτος πίστις εἰς τὴν τελικὴν ἐπιτυχίαν τῶν Ἰταλικῶν ὅπλων καὶ τοῦ ἄξονος ἔδειξαν πόσῃν πρόοδον εἰς τὸν δρόμον τῆς πολιτικῆς καὶ κοινωνικῆς ὠριμότητος, ἐσημείωσεν εἰς βραχὺ

χρονικὸν διάστημα ἢ Ἄλβανία. Ἡ πραγματοποίησις τῆς Μεγάλης Ἄλβανίας ἐβράβευε τὴν πίστιν τῶν Ἄλβανῶν. Ἡ χώρα μόνον διὰ τῆς προσαρτήσεως τῶν τέως Γιουγκοσλαβικῶν ἔδαφῶν τοῦ Κοσσόβου καὶ τῆς Ντίμπρας, ζωντανῶν πάντοτε ἔστιν τῶν δικαίων ἐθνικῶν Ἄλβανικῶν βλέψεων (πόθων), ἐμεγεθύνετο δι' ἐκτάσεως εὐφόρου καὶ πλουσίας εἰς ὑπέδαφος, 14.924 τετραγωνικῶν χιλιομέτρων μὲ πληθυσμόν, ἁμιγῶς Ἄλβανικόν, πλέον τῶν 750 χιλιάδων ψυχῶν. Εὐρεῖται δυνατότητες ἐργασίας καὶ παραγωγῆς διηνοίγοντο εἰς τὸν κύκλον τῶν νέων ἐθνικῶν συνόρων εἰς ὅλας τὰς Ἄλβανικὰς γενεάς. Διὰ τῆς συμμετοχῆς εἰς τὸν πόλεμον, μὲ τὴν εἰσφορὰν τοῦ αἵματος τῶν καλλιτέρων τέκνων τῆς χυθέντος πλησίον τοῦ αἵματος τῶν ἀδελφῶν, οἱ ὅποιοι ἦλθον ἀπὸ τὴν ἄλλην ἁκτὴν, ἡ κοινότης τοῦ Ἄλβανικοῦ λαοῦ μὲ ἐκείνην τοῦ Ἰταλικοῦ λαοῦ ἐστερεοῦτο διὰ παντός.

13) Καὶ ὡς κορωνὶς ὅλων ἔρχεται τὸ ἀπὸ 24 Ἀπριλίου 1941 τηλεγράφημα τοῦ Ντοῦτσε πρὸς τὸν Ἄλβανὸν πρωθυπουργὸν Σεφκιέτ Βερλάτσι ἔχον οὕτως: «Ἐπιθυμῶ νὰ σᾶς εἶπω ὅτι καὶ ἡ Ἄλβανία ἔχει συντελέσει εἰς τὴν νίκην τῶν Ἰταλικῶν ὄπλων. Σενετέλεσε διὰ τῶν ἐθελοντῶν μαχητῶν τῆς, διὰ τῶν ἐργατῶν τῆς, καὶ πρὸ πάντων διὰ τῆς ἀξιοθαυμάστου ψυχραιμίας καὶ πειθαρχίας τοῦ λαοῦ τῆς.

Ἐπιθυμῶ νὰ τονίσω τοῦτο καὶ νὰ σᾶς παράσχω τὴν διαβεβαίωσιν τῆς συμπαθείας μου διὰ τὴν χώραν σας καὶ δι' Ὑμᾶς. ΜΟΥΣΣΟΛΙΝΙ» (Περιοδικὸν «Albania» ἔτος II ἀριθ. 5 Μάϊος 1941). Εἰς τὸ τηλεγράφημα τοῦτο, τὸ ὁποῖον ἀποτελεῖ τὴν πλέον πανηγυρικὴν ἀναγνώρισιν τῆς ἄλβανικῆς συμβολῆς εἰς τὸν πόλεμον, ὁ Ἄλβανὸς Πρωθυπουργὸς ἀπήντησεν ὡς ἑξῆς :

« Οἱ λόγοι τοὺς ὁποίους πρὸς ἐμὲ ἀπηυθύνετε, ἀποτελοῦν τὸ καλλίτερον βραβεῖον διὰ τὴν πίστιν μας καὶ διὰ τὸ ὑψηλὸν πνεῦμα καὶ τὴν ἐνθερμον θέλησιν μὲ τὴν ὁποίαν ὁ ἄλβανικὸς λαὸς ἔζησε παρὰ τὸ πλευρὸν τῶν ἀδελφῶν Ἰταλῶν εἰς αὐτὸν τὸν πόλεμον, τοῦ ὁποίου τὸ νικηφόρον πέρασ σημειώνει τὸν τελευταῖον θρίαμβον τῶν δυνάμεων τοῦ ἄξονος εἰς ὅλα τὰ Βαλκάνια. Οἱ λόγοι σας παρέχουν τὴν διαβεβαίωσιν εἰς κάθε ἄλβανικὴν καρδίαν ὅτι κατὰ τὴν εἰρήνην τῆς δικαιοσύνης καὶ τῆς νέας τάξεως, ἀπὸ σᾶς προαναγγελλομένων, Ντοῦτσε, θὰ ἀναγνωρισθοῦν τὰ δικαιώματα τῆς Ἄλβανίας καὶ θὰ ἐξα-

σφαλισθῆ ἢ ζωὴ τῆς ἐντὸς τῶν φυσικῶν συνόρων τῆς καὶ ἐντὸς τοῦ πλαισίου τῆς αὐτοκρατορικῆς Κοινότητος τῆς Ρώμης. Ἐξ ὀνόματος τῆς Ἀλβανικῆς Κυβερνήσεως σᾶς ἐκφράζω Ντοῦτσε, τὰ εὐγνώμονά μου εὐχαριστήρια καὶ τὴν διάπυρον εὐχὴν ὁλοκλήρου τῆς Ἀλβανίας ὅπως ἐργασθῆ ἀκόμη καὶ πάντοτε περισσότερο μὲ ἀδιάφθορον ψυχὴν, διὰ τὴν ἰσχὺν καὶ δόξαν τῆς Ρώμης

ΒΕΡΛΑΤΣΙ».

14) Καὶ ἰδοὺ ἐν τέλει ὁ λόγος τοῦ Ντοῦτσε τῆς 10-6-1941 ἐνώπιον τῆς Βουλῆς τῶν Φάσιου καὶ τῶν Συντεχνιῶν. Εἰς τὸν λόγον τοῦτον ὁ Μουσσολίνι λέγει : « . . . Αἱ μεραρχίαι μας ἦσαν δίδυμοι καὶ μερικαὶ ἐξ αὐτῶν περιελάμβανον δύο τάγματα Ἀλβανῶν » προσθέτει ὅτι : « . . . αἱ ἀπώλειαι τῶν Ἀλβανικῶν τμημάτων ἦσαν 59 νεκροὶ καὶ 68 τραυματίαι ». Ἀφοῦ ἐξαίρει τὴν συμβολὴν τῶν Ἀλβανῶν καταλήγει : « . . . Ἡ Ἀλβανία θὰ μεγθυνθῆ διὰ τῶν περιοχῶν τοῦ Κοσσόβου πρὸς Βορρῶν καὶ τῆς Τσαμουργιάς πρὸς νότον » (περιοδ. « Albania » ἔτος II ἀριθμὸς 6—7 Ἰούνιος - Ἰούλιος 1941.

15) Ὁ κατάλογος τῶν πεσόντων εἰς τὸ Ἑλληνικὸν μέτωπον Ἀλβανῶν, τῶν τραυματιῶν καὶ τῶν ἀπωλεσθέντων.

Οἱ πεσόντες ἀνέρχονται εἰς 59 οἱ τραυματίαι ἐν ὅλῳ εἰς 68 καὶ οἱ ἀπωλεσθέντες εἰς 131. Παραθέτομεν τὰ ὀνόματα τῶν πεσόντων κατὰ τὸν μῆνα Νοέμβριον καὶ Δεκέμβριον 1940. Τῶν λοιπῶν τὰ ὀνόματα δὲν γνωρίζομεν. Ἴδου αὐτά :

Κατὰ τὸν Νοέμβριον 1940.

1) Ἀλαμπάσι Λεφτέρ, στρατιώτης. 2) Γκέκα Σερίμ, στρατιώτης. 3) Πάσκα Τόμα, μελανοχίτων. 4) Ριζᾶ Μπάνι, ὄροφύλαξ. 5) Καμπέρ Σέλιο, στρατιώτης. 6) Σκίμα Ἀσλάν, στρατιώτης. 7) Σαντικ Σαϊντ, στρατιώτης. 8) Σουλεϊμάν Ὑσέν, στρατιώτης.

Κατὰ τὸν Δεκέμβριον 1940.

1) Ὁχρι Γκανῆ, ἀνθυπολοχαγός. 2) Σιάχου Ἰζέτ, καραμπινιέρος. 3) Γκάσπερ Ταλούσι, λοχίας. 4) Ἰσμαήλ Γιομίζι, λοχίας. 5) Ρὸκ Γκέτο Γκιόνι, δεκανεύς. 6) Ἀσλάν Ἰσμαήλ, στρατιώτης. 7) Ἀρίφ Ταίρ, στρατιώτης. 8) Ντεμιρ Ἰμπραϊμ Μπένι, στρατιώτης. 9) Ντόντ Γκέτ Χαγκάρι, στρατιώτης. 10) Ντιμόν Κοτσὶ Μεμιρ Κομπιρ Μπούρου, στρατιώτης. 11) Γκοῦγκε Νεσίμ Ἀλῆ, καραμπινιέρος. 12) Γκλιγὸρ Νικόλ, στρατιώτης. 13) Ἀλὲμ Μυρτεζᾶ, στρατιώτης. 14) Κὸλ Τερπίνι, στρατιώτης. 15) Καντρι

Μεχμέτ, καρραμπινιέρος. 16) Μουράτ Ντεστάνι, καρραμπινιέρος. 17) Μεχμέτ Ντινιόσια, στρατιώτης. 18) Ζένε Σινάν, στρατιώτης. 19) Στέφ Τόμα, καρραμπινιέρος («Giornale d' Italia» 11-12-1940.— «Τομόρι» 30—12—1940.— «Giornale d' Italia» 12—1—1946).

Πλήρης καὶ ἀναμφισβήτητος ἐκ τῶν ἀνωτέρω προκύπτει ἡ συμμετοχὴ τῶν Ἑλλήνων εἰς τὸν κατὰ τῶν συμμάχων καὶ εἰδικώτερον κατὰ τῆς Ἑλλάδος πόλεμον, μεγίστη ὀλόψυχος καὶ πολλαπλῆ ἢ συμβολὴ των εἰς τὸν ἀγῶνα παρὰ τὸ πλευρὸν τοῦ ἄξονος. Πολλοὶ ὑπῆρξαν οἱ αἰχμάλωτοι Ἑλλήνων, οἱ ὁποῖοι ὠδηγήθησαν εἰς τὰ Ἑλληνικὰ στρατόπεδα συγκεντρώσεων.

Ὁ Ἑλληνισμὸς ἠνωμένος ἀντεμετώπισεν μὲ θάρρος τοὺς φασιστὰς εἰσβολεῖς καὶ ἐντὸς βραχυτάτου χρονικοῦ διαστήματος διὰ τῆς ἀνδρείας του ἔφερε τὸν πόλεμον ἐκτὸς τῆς πατρίδος, ἀπώθησε κατ' ἀρχὰς καὶ ἔτρεψεν ἔπειτα εἰς φυγὴν τὸν ἐχθρὸν καὶ ἀπηλευθέρωσε διὰ τρίτην φορὰν μέρος τῆς Ἑλληνικῆς Βορείου Ἠπείρου, εἰς τὰ δοξασμένα καὶ κατ' ἐπανάληψιν καθηγιασμένα μὲ τὸ Ἑλληνικὸν αἷμα βουνὰ τῆς ὁποίας, ἔγραψεν τὸ σύγχρονον Ἑλληνικὸν Ἔπος πρὸ τοῦ ὁποίου θὰ κλίνουν εὐλαβῶς τὸ γόνυ αἱ ἐπερχόμεναι γενεαί.

Ἡ ἀνδρεία τῶν Ἑλλήνων, ἡ ἀδελφικὴ συμπεριφορὰ τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατοῦ καὶ ἡ ἱερότης τοῦ ἀγῶνός των δὲν συνεκίνησε τοὺς Ἑλλήνους. Αἱ διάφοροι ἐπίμονοι ἐκκλήσεις τῶν συμμάχων νὰ ἐξεγερθοῦν ἐναντίον τῶν Ἰταλῶν, ὅταν ὁ Ἑλληνικὸς ἠρωϊσμὸς ἀφήρесе ἀπὸ αὐτοὺς τὴν λεοντῆν, οὐδεμίαν εὐρον ἀπήχησιν. Τοῦναντίον ὀλόκληρος ὁ Ἑλλήνικος λαὸς χωρὶς καμμίαν ἑξαίρεσιν καὶ χωρὶς οὐδεμίαν οὐδαμόθεν νὰ ὑψωθῆ φωνὴ διαμαρτυρίας, ποτισμένος ἀπὸ μισελληνισμόν, ἐσυνέχιζε νὰ εἰσφέρει αἷμα, χρῆμα καὶ ἐργασίαν διὰ τὴν νίκην τοῦ ἄξονος. Τὸ ἐσωτερικὸν Ἑλλήνικον μέτωπον, παρὰ τὴν ἥτταν τῶν Ἰταλῶν καὶ παρὰ τὸν ἄμεσον κίνδυνον τῆς καταρρεύσεως τοῦ μετώπου, διετηρήθη ἀσφαγῆς καὶ ἀλληλέγγυον πρὸς τοὺς Ἰταλοὺς. «Ἐὰν ὁ Ἰταλικὸς στρατός... ὁ ὁποῖος προσεβλήθη κατὰ μέτωπον... παρηνωχλεῖτο συγχρόνως εἰς τὰ νῶτα ἀπὸ ἑνα ἐχθρικὸν πληθυσμόν, τὸ Ἑλλήνικο-Ἑλλήνικόν σχέδιον κατακτῆσεως τῆς Ἑλλάδος θὰ ἠδύνατο νὰ ἔχη κάποιαν δυνατὴν ἐπιτυχίαν. Ἀλλὰ τίποτε ἀπὸ ὅ,τι ἔχουν προβλέψει οἱ ἐχθροὶ μας συνέβη». Αὐτὰ ὁμολογεῖ ἡ ἡμερὶς «Ἑλμέττο» ἐκδιδομένη ἀπὸ τὰς ἐνόπλους Ἰταλικὰς δυν-

νάμεις ἐν Ἀλβανίᾳ. Ἔτος Ι ἀριθ. ΙΙ Φεβρουάριος 1941. Πλήρης συνεπεία τούτου προβάλλει ἡ συλλογικὴ εὐθύνη ὀλοκλήρου τοῦ Ἀλβανικοῦ λαοῦ.

Πλεῖσται ὅσαι περιπτώσεις ἐσημειώθησαν καθ' ἃς Ἀλβανοὶ συνελήφθησαν ὡς κατάσκοποι τῶν Ἱταλῶν εἰς βάρος τῶν Ἑλληνικῶν στρατευμάτων. Ἐνθυμοῦμαι μεταξὺ τῶν ἄλλων καὶ μίαν ἣ ὁποία ἐσημειώθη εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ χωρίου Μαλέσσοβον τῆς Ζαγοριάς τῆς Βορείου Ἡπείρου. Μουσουλμάνοι τινὲς ἐκ τοῦ χωρίου, τὸ ὁποῖον—ἃς σημειωθῆ—ἔχει ἐλευθερωθῆ ἀπὸ τὰ Ἑλληνικὰ στρατεύματα, διέβησαν τὰς γραμμὰς διὰ νυκτὸς καὶ κατέδωσαν εἰς τοὺς Ἱταλοὺς τὰς θέσεις τῶν Ἑλλήνων, τὸ ποσὸν τῶν δυνάμεων καὶ αὐτὰ ἀκόμη τὰ ὀνόματα τῶν Ἑλλήνων ἀξιωματικῶν τοῦ τομέως. Τὴν νύκτα οἱ Ἱταλοὶ εἰσῆλθον εἰς τὸ χωρίον καὶ ὅταν οἱ Ἕλληνες ἤρχισαν πῦρ, οἱ Ἱταλοὶ ἐκαλοῦν εἰς τὰ ὀνόματά των ἑλληνιστὶ τοὺς Ἕλληνας ἀξιωματικούς νὰ παύσουν πῦρ, προφασιζόμενοι ὅτι ἦσαν Ἕλληνες. Ἐπικαλοῦμαι τὴν μαρτυρίαν τοῦ συνταγματάρχου κ. Τσιγγούνη, ὁ ὁποῖος διηύθυνε τὰς ἐπιχειρήσεις εἰς τὸν τομεῖ ἐκεῖνον. Οἱ κατάσκοποι συνελήφθησαν καὶ ὠδηγήθησαν εἰς τὰς φυλακὰς Ἀργυροκάστρου καὶ τὸ Στρατοδικεῖον ἐπελήφθη ἀμέσως ἀνακρίσεων, αἵτινες ὅμως ἔμειναν ἐκκρεμεῖς λόγῳ τῆς ἐπελθούσης κατ' Ἀπρίλιον τοῦ 1941, μετὰ τὴν Γερμανικὴν ἐπίθεσιν, καταρρέουσας τοῦ μετώπου. Οἱ κατάσκοποι οὗτοι ὑπόδικοι ὠδηγήθησαν εἰς τὰς φυλακὰς Πύργου τῆς Ἠλείας ἀπὸ ὅπου μεταγενεστέρως ἀπληλευθρώθησαν ὑπὸ τῶν Ἱταλῶν. Ἐτερον κροῦσμα κατασκοπείας ἐγένετο εἰς Πρωγονάτιον τοῦ Κουρβελεσίου εἰς βάρος τμήματος τῆς ΟΠΙ Μεσσαρίας. Ὁδηγήθησαν οἱ Ἱταλοὶ διὰ νυκτὸς ὑπὸ Μουσουλμάνων Ἀλβανῶν ἐντὸς τοῦ χωρίου δι' ἀτραπῶν καὶ ἐκινδύνευσαν τὰ Ἑλληνικὰ τμήματα νὰ συλληφθοῦν. Ἡναγκάσθη ἡ Διοίκησις νὰ διατάξῃ συγκεντρωτικὴν βολὴν τοῦ πυροβολικοῦ καὶ νὰ καταστρέψῃ μέγα μέρος τῶν οἰκιῶν τοῦ χωρίου, διὰ νὰ ἀναγκάσῃ τοὺς εἰς αὐτὸ ὠδηγηθέντας ὑπὸ τῶν Ἀλβανῶν Ἱταλοὺς νὰ ἐγκαταλείψουν τοῦτο. Αὐτὰ εἶναι ὀλίγα μόνον ἐξ ὧν ἔγιναν εἰς βάρος τῶν μαχομένων Ἑλληνικῶν στρατευμάτων ὑπὸ τῶν Ἀλβανῶν.

Χαρακτηριστικὸν τῆς πίστεως καὶ τοῦ φανατισμοῦ μετὰ τοῦ ὁποίου οἱ Ἀλβανοὶ ἐνίσχουν τὸν ἀγῶνα εἶναι τὸ δημοσίευμα

τῆς ἑφημερίδος τῶν Τιράνων «Τομόρι» τῆς 25 Δεκεμβρίου 1940
μὲ τίτλον «ἑσωτερικὸν μέτωπον». Ἀφοῦ ἐπιτίθεται ἐναντίον
τῆς ἐχθρικῆς—ὅπως λέγει—προπαγάνδας, ἣ ὁποία εἰς μάτην
προσπαθεῖ νὰ δημιουργήσῃ τὴν ἐντύπωσιν εἰς τοὺς Ἰταλοὺς καὶ
Ἀλβανοὺς στρατιώτας, οἱ ὅποιοι ἐμάχοντο ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς
μάχης, ὅτι εἶχον εἰς τὰ νῶτά των μίαν χώραν ἐχθρικὴν καὶ ἐπα-
ναστατημένην, τονίζει : « . . . Ἡ ἀλήθεια—ὅλοι τὴν γνωρίζουν
—εἶναι ἄλλη. Ἡ Ἀλβανία συνεχίζει νὰ ἐργάζεται, γαλήνιος,
πειθαρχημένη, ἤρεμος : ἔχει ἐμπιστοσύνην εἰς τοὺς ἀρχηγοὺς καὶ
εἰς τὴν νίκην, καὶ ἔχει κατανοήσει τὴν σημασίαν τοῦ πολέμου
τούτου ποὺ εἶναι καὶ ἰδικὸς τῆς πόλεμος. Ἡ ἀναγκαία πειθαρχία
τοῦ πολέμου ἐγένετο παρ' ὅλων δεκτὴ μὲ πλήρη γαλήνην.
Παντοῦ τὰ διατάγματα τῆς Ἀνωτέρας Στρατιωτικῆς Διοικήσεως
εὐρίσκουν μίαν εἰρηρικὴν ἐφαρμογὴν, παντοῦ χιλιάδες στρατιω-
τῶν ἐπισύρουν τὸν θαυμασμὸν τῶν πληθυσμῶν, παντοῦ ἡ πει-
θαρχία ὅλων εἶναι ἐκείνη, τὴν ὁποίαν οἱ ἀρχηγοὶ ἀνέμενον . . .
Ἡ Ἀλβανία ἔκαμε καὶ κάμνει καὶ τοῦτο : εἰς τοὺς ἀλβανικοὺς
πληθυσμοὺς ἀξίζει νὰ ἀναγνωρισθῇ ἡ συμμετοχὴ των εἰς τὸν
πόλεμον, ὃ ὁποῖος διεξάγεται εἰς τὰ σύνορά μας. Αἱ ἐκδηλώσεις
ἀλληλεγγύης πρὸς τὸ στρατεῖμα, ἀγάπης πρὸς τοὺς μαχομένους
ἀδελφούς, στοργικῆς ἐθλαβείας πρὸς τοὺς τραυματίας πολλαπλα-
σιάζονται εἰς ἀπάσας τὰς ἐπαρχίας. Τὸ Ἀλβανικὸν φασιστικὸν
κόμμα ἔχει κινητοποιήσει ὅλας τὰς δυνάμεις του διὰ τὴν περί-
θαλψιν τῶν στρατιωτῶν. Ἐκατοντάδες φασιστριῶν γυναικῶν Ἀλ-
βανίδων καὶ Ἰταλίδων ἐργάζονται ἐθελοντικῶς πρὸς κατασκευὴν
ἐνδυμάτων διὰ τοὺς στρατιώτας. Αἱ διδασκάλισσαι καὶ ἄλλαι φα-
σιστρίαι γυναῖκες προσφέρουσι προθύμως τὰς ὑπηρεσίας των ὡς
νοσοκόμοι εἰς τὰ στρατιωτικὰ νοσοκομεῖα Πολῖται πάσης τάξεως,
πάσης οἰκονομικῆς καταστάσεως συνεισφέρουν χρηματικὰ ποσὰ
διὰ τὴν περίθαλψιν τῶν μαχητῶν καὶ πλεῖστοι ἔχουν ἀναλάβει
καὶ τὴν ὑποχρέωσιν νὰ συνεισφέρουν κατὰ μῆνα τὸν ὀβολὸν των
καὶ ἂν ἀκόμη πρόκειται νὰ τὸν ἀφαιρῶσιν ἀπὸ τὸν γλῆσχρον
μισθὸν των. Οὕτω ἡ πλήρης πειθαρχία τῶν πληθυσμῶν ἔχει ἐμ-
ψυχωθῆ, ἀπὸ μίαν πλήρη ἔνωσιν κατὰ τὴν μεγάλην ἱστορικὴν
ῶραν : καὶ ἡ τοιαύτη ἔνωσις, ἀπολύτως ἠθελημένη, δεικνύει
ὅτι ἡ ψυχὴ τοῦ λαοῦ μας εἶναι πραγματικῶς παρὰ τὸ πλευρὸν
τῶν ἐνδόξων μαχητῶν ἐν συνειδήσει τῆς διαρκοῦς θυσίας των.

Εἶναι ἡ Ἀλβανία ἡ ὁποία—ὑστερα ἀπὸ πολλοὺς αἰῶνας

καὶ ὕστερα ἀπὸ τόσους ἀγῶνας ποὺ ἔχουν βιάσει μὲ τὸ αἷμα τὸ ἔδαφός της—ἀντιλαμβάνεται τώρα ὅτι ὁ πόλεμος οὗτος οἰκοδομεῖ καὶ τὸ πλεόν εὐρὸν μέλλον της φωτεινὸν καὶ νικηφόρον καὶ θὰ προσπορίσῃ ἐπίσης μίαν μεγαλυτέραν ἀξίαν καὶ εὐημερίαν εἰς τὸν λαόν της, ὃ ὁποῖος τελικῶς θὰ ἔχῃ ἐνωθῆ ὕλικῶς καὶ ψυχικῶς. Οὕτω ἐνῶ πραγματοποιεῖται στενωτέρον, μὲ τὸ αἷμα τῆς κοινῆς ἐνόπλου συμμετοχῆς εἰς τὸν πόλεμον, ἢ συνοχὴ τῆς αὐτοκρατορίας τῆς Ρώμης, τὸ ἐσωτερικὸν μέτωπον δεικνύει καὶ αὐτὸ τὰς παρατάξεις τοῦ πληθυσμοῦ ἐπαξίως εἰς τὴν γραμμὴν : **Ἡ φασιστικὴ Ἀλβανία εὐρίσκειται ἐπὶ ποδὸς προσφέρουσα ἔργα καὶ ψυχὴν διὰ τὴν νίκην**».

Τὴν συμβολὴν ταύτην, ὡς εἶδομεν, κατ' ἐπανάληψιν ἀνεγνώρισαν καὶ διεκήρυξαν οἱ σύμμαχοι τῶν Ἀλβανῶν, οἱ Ἴταλοί. Χαρακτηριστικὸν τῆς κατανοήσεως τῆ συμβολῆς ταύτης εἶναι ἐν ἄρθρον τῆς ἐφημερίδος «Ἐλμέττο» τῶν Ἰταλῶν μαχητῶν τοῦ Ἑλληνο-ἀλβανικοῦ μετώπου τοῦ Φεβρουαρίου 1941.

Τοῦ ἁρθρου τούτου μὲ τὸν τίτλον «**Οἱ Ἀλβανοὶ καὶ ἡμεῖς**» παραθέτομεν περικοπὰς τινάς : «Οἱ Ἀγγλοὶ καὶ οἱ δοῦλοί των Ἕλληνες ἔχουν ἐπὶ μακρὸν ἐλπίσει εἰς τὴν δραματικὴν ρῆξιν τῆς ἀδελφικῆς ἀλληλεγγύης καὶ συμφροδόντων ποὺ συνδέει Ἰταλοὺς καὶ Ἀλβανοὺς ἀπὸ μακροτάτων χρόνων. Τὸ Ἀγγλο-Ἑλληνικὸν σχέδιον ἀπέβλεπε νὰ διαιρέσῃ τοὺς Ἀλβανοὺς καὶ Ἰταλοὺς, ἀλλὰ οὐδὲν ἀπὸ ὅ,τι ἐπεδίωξαν οἱ ἐχθροὶ μας συνέβη. Οἱ Ἀλβανοὶ ἐπειτέλεσαν τὸ καθῆκόν των μὲ πειθαρχίαν καὶ καλὴν θέλησιν. Ἀξιοθαύμαστος ὑπῆρξεν ἡ γαλήνη μὲ τὴν ὁποίαν οἱ Ἀλβανοὶ κατενόησαν τοὺς στρατηγικοὺς λόγους, οἱ ὁποῖοι συνεβούλευον τὴν σύμπτυξιν εἰς τὰς ὄρεινὰς γραμμάς, ἀφήνοντας προσωρινῶς εἰς χεῖρας τῶν Ἀγγλο-Ἑλλήνων τοποθεσίας τινάς, προσφιλεστάτας εἰς τὴν καρδίαν κάθε Ἀλβανοῦ πατριώτου. Οὔτε ἐν παράπονον, οὔτε μία κατάρα δὲν ἐξῆλθεν ἀπὸ τὰ χεῖλη τῶν Ἀλβανῶν. Εἶναι ἡ ἀπόδειξις τῆς ἀξιοπρεπείας καὶ σταθερότητος τῆς ἐπιδειχθείσης ὑπὸ τοῦ λαοῦ τούτου, ἀπὸ ὅλας τὰς κοινωνικὰς τάξεις.

Κατὰ τινὰς λυπηρὰς στιγμὰς τοῦ πολέμου ἔχομεν αἰσθανθῆ νὰ κτυπᾷ μὲ μεγαλυτέραν ἔντασιν πλησίον εἰς τὴν καρδίαν μας, τὴν καρδίαν τῶν Ἀλβανῶν. Εἰς τὰ ἔργα τοῦ κόμματος, εἰς τὴν δημοσίαν διοίκησιν, εἰς τὰς στρατιωτικὰς γραμμάς οἱ Ἀλβανοὶ κάμνουν τὸ καθῆκόν των ἐν σιωπῇ μὲ ὑπερακρίβειαν καὶ μὲ πειθαρχίαν . . . »

Αἱ ὀλίγαι αὐται γραμμαὶ προερχόμεναι ἀπὸ τοὺς μαχητὰς ἀποτελοῦν τὴν πλέον εὐγλωττον διαπίστωσιν τῆς Ἀλβανικῆς συμβολῆς.

Δὲν πρόκειται περὶ δημοσιευμάτων ἀπλῶς δύο φασιστικῶν ἑφημερίδων, ὅπως θὰ ἦτο εὐκόλον νὰ ἀντιπαρατηρηθῆ. Τὸ περιεχόμενον τῶν δημοσιευμάτων τούτων καὶ πλείστων ἄλλων ἀποτελεῖ μίαν πλήρη συνειδητὴν καὶ πραγματικὴν ἀπεικόνισιν τῶν αἰσθημάτων ἐνὸς ὀλοκλήρου λαοῦ, ὃ ὁποῖος ὀλοψύχως ἔλαβε μέρος ἐνεργὸν ἐναντίον τοῦ συμμαχικοῦ ἀγῶνος, χωρὶς οὐδεμίαν νὰ ἀκουσθῆ φωνὴ διαμαρτυρίας.

Χαρακτηριστικὴ ὡσαύτως τῆς πίστεως μετὰ τῆς ὁποίας οἱ Ἀλβανοὶ ἐπολέμησαν ἐναντίον τῆς Ἑλλάδος καὶ τῶν μισέλληνικῶν αἰσθημάτων τῶν Ἀλβανῶν εἶναι μία ἐπιστολή, τὴν ὁποίαν ὁ Ἀλβανὸς Ἰζέτ Ὀχρι, ἀπηύθυνε πρὸς τὸν Ἰταλὸν ἐπιθεωρητὴν τοῦ Ἀλβανικοῦ φασιστικοῦ κόμματος διὰ τὸν θάνατον τοῦ υἱοῦ του Γκανῆ Ὀχρι, ἀνθυπολοχαγοῦ τοῦ πυροβολικοῦ τοῦ 48ου Συντάγματος Πεζικοῦ, πυροβολαρχίας «Ντροίνι». Αὕτη ἔχει ὡς ἑξῆς :

«Ἐξοχώτατε, ὁ υἱός μου ἀνθυπολοχαγὸς πυροβολικοῦ, Γκανῆ Ὀχρι, τοῦ 48 Συντάγματος Πεζικοῦ Πυροβολαρχία «Ντροίνι» 75—13, ἔπεσεν εἰς τὸ μέτωπον τοῦ Ἀργυροκάστρου μαχόμενος ἐναντίον τῶν προαιωνίων ἐχθρῶν τῆς φυλῆς μου, διὰ μίαν μεγάλην καὶ εὐδαίμονα Ἀλβανίαν, καὶ διὰ τὴν μεγαλυτέραν δόξαν τοῦ βασιλέως αὐτοκράτορος.

Μὲ αὐτὸν εἶναι τὸ ἕκτον μέλος τῆς οἰκογενείας μου, μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ μου καὶ τῶν ἀνεψιῶν μου, ποὺ πίπτει ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς τιμῆς κατὰ τῶν δολίων Ἑλλήνων. Γνωρίζων ὑμῖν τὰ ὡς ἄνω, δηλῶ πανηγυρικῶς ἐξ ὀνόματος καὶ τοῦ ἀδελφοῦ του, σπουδαστοῦ τῆς στρατιωτικῆς ἀκαδημίας τῆς Μοντένα καὶ τῶν λοιπῶν ἑξαδέλφων, ὅτι εἴμεθα ὑπερήφανοι ποὺ ἔχομεν συμβάλεαι μὲ τόσον αἷμα διὰ τὴν εὐτυχίαν τῆς Πατρίδος καὶ ὅτι εἴμεθα καὶ θὰ ἦμεθα ἔτοιμοι νὰ ὑπηρετήσωμεν τὴν Ἀλβανίαν καὶ τὴν αὐτοκρατορίαν, τὴν θεμελιωθεῖσαν ὑπὸ τοῦ ΝΤΟΥΤΣΕ τοῦ φασισμοῦ καὶ τοῦ βασιλέως αὐτοκράτορος μέχρι τῆς τελευταίας θυσίας ἡμῶν. Ζήτω ὁ βασιλεὺς αὐτοκράτωρ ! Ζήτω ὁ ΝΤΟΥΤΣΕ ! Ἰζέτ Ὀχρι (Ἐφημερὶς «Τομόρι» τῆς 30 Δεκεμβρίου 1940).

Καὶ αὕτη ἡ Μουλσουμανικὴ Ἀλβανικὴ Ἐκκλησία δὲν ἔμεινεν ἀμέτοχος. Ὁ ἀρχηγός της τὴν 20 Δεκεμβρίου 1940 ἀπηύθυ-

νε διάγγελμα πρὸς τοὺς Μουσουλμάνους Ἀλβανοὺς καὶ ζητεῖ ἀπὸ αὐτοὺς μὲ αὐτοθυσίαν νὰ πολεμήσωσιν ἐναντίον τῆς Ἑλλάδος. Ἀφοῦ ὁμιλεῖ περὶ τῶν δεινῶν τῶν ὑποδούλων τέκνων τονίζει : «Σήμερον Ἴταλοι καὶ Ἀλβανοὶ πολεμοῦσι μὲ τὴν θέλησιν κατευθυνομένην πρὸς τὴν νίκην». Μετὰ ταῦτα προσπαθεῖ νὰ στηρίξη τὴν προτροπὴν τοῦ πρὸς πόλεμον εἰς τὸ Κοράνιον καὶ ἐπικαλεῖται τὸν Ἀλῆ Ἰμάμ Μπεκαρέ 187—190 ὅπου λέγεται : «Ἐὰν ἔχῃς ἓνα ἐχθρὸν πολέμησον καὶ φόνευσον αὐτὸν διὰ νὰ δυνηθῆς νὰ σώσης τὴν Πατρίδα ἀπὸ τὸν ζυγὸν τοῦ. Κάμε τὰς μεγαλυτέρας θυσίας . . .». Ἐν τέλει καταλήγει : «Ἄς μὴ πιστεύωμεν καὶ ἄς μὴ δίδωμεν καμμίαν σημασίαν εἰς τὴν φθοροποιὸν ἐχθρικήν προπαγάνδαν κατευθυνομένην ἐναντίον τῆς πατρίδος μας, ἀλλὰ εἰς τὰς γραμμάς, παρὰ τὸ πλευρὸν τῶν ἀδελφῶν Ἰταλῶν, πολεμήσατε μέχρι τῆς νίκης. Καὶ κάμετε τέκνα μου, ὥστε ὁ ἀγαπητός μας Βασιλεὺς αὐτοκράτωρ καὶ ὁ Ντουῦτσέ μας νὰ ἦναι ὑπερήφανοι διὰ Σᾶς. Ἡ πίστις καὶ ἡ ἀφοσίωσις διὰ τὸν σεπτὸν μας μονάρχην ἄς ἦναι δύο μαργαρίται ἀπαραβλήτου λαμπρότητος ἐπὶ τοῦ βασιλικοῦ στέμματος. Πειρασμένος καὶ βέβαιος ὅτι οὐδεὶς ἐκ τῶν τέκνων μου θὰ παραλείψῃ νὰ ἐκπληρώσῃ τὸ ἱερὸν τοῦτο καθήκον, θαυμάζω τοὺς μετέχοντας καὶ δίδω εἰς αὐτοὺς τὰς καλλιτέρας μου εὐχάς. Ἡ ἐπιτυχία Σᾶς περιμένει» (Περιοδικὸν «Ἀλβανία» ἔτος 1 ἀριθ. 11—12 Δεκεμβρίου 1940).

Ἀφ' ἐτέρου ὁ Ὑπουργὸς τῆς Παιδείας Ἐρνέστ Κολίκι ἀπηύθυνε τὴν ἐπ' ἀριθ. 5901/5 Πρωτ. τῆς 15—11—1940 ἐγκύκλιον ἔχουσαν οὕτω :

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΑΛΒΑΝΙΚΟΝ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΠΑΙΔΕΙΑΣ
Ἀριθ. 5901/5 Πρωτ.

Τίρανα 15 - XI - 1940, XIX

Ἐγκύκλιος. Πρὸς τὰς διευθύνσεις τῶν σχολῶν μέσης ἐκπαιδεύσεως. Πρὸς τὰς ἐκπαιδευτικὰς ἐπιθεωρήσεις.

Παραγγέλλω πρὸς ἅπαντας τοὺς ἐκπαιδευτικοὺς λειτουργοὺς νὰ ἴστανται εἰς τὸ ὕψος τῆς ἱστορικῆς ταύτης ὥρας, κατὰ τὰς ἡμέρας αὐτὰς καθ' ἃς τὰ χρώματα τῆς Ἀλβανικῆς σημαίας, περνώντας τὰ ἄδικα σύνορα τὰ ὅποια μᾶς καθώρισαν οἱ ἐχθροὶ τοῦ ἔθνους, κυματίζουν κατὰ τὴν προέλασιν πρὸς τὰ ἐθνικὰ σύνορα ποὺ μᾶς ἐχάρισεν ὁ Θεός.

Εἰς τὰς πολεμικὰς ζώνας τὰ σχολεῖα δὲν ἐκλείσαν ἀλλ'

ἁπλῶς ἀνεστάλη ἡ λειτουργία των μέχρι νεωτέρας διαταγῆς. Ὁ ἐκπαιδευτικὸς μηχανισμὸς νὰ ᾔηται ἕτοιμος μὲ ὅλην τὴν δύναμίν του διὰ νὰ ἀρχίσῃ τὴν συνήθη δρασίαν εὐθὺς ὡς δοθῇ ἡ διαταγὴ τοῦ Ὑπουργείου. Ἡ Μεγάλῃ Ἀλβανία, ἡ ὄνειρευθεῖσα ἰδίως ὑπὸ τῶν ἐκπαιδευτικῶν, οἱ ὅποιοι εἶναι ἡ ἀσφαλὴς φρουρὰ τῶν ἱερῶν ἰδανικῶν τοῦ Ἔθνους, δὲν γίνεται χωρὶς θυσίας. Ὅλοι εἴμεθα κινητοποιημένοι· ἓν μέρος μὲ τὸ ὄπλον ἀνά χειρὸς εἰς τὸ πολεμικὸν μέτωπον, ἓν ἄλλο μέρος ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ καθήκοντος. Οἱ ἐκπαιδευτικοὶ κατὰ τὰς ἡμέρας αὐτὰς πρέπει νὰ δείξουν τὸ βαθὺ πνεῦμα τοῦ καθήκοντος θρεμμένον εἰς τὴν ὑγιᾶ μόρφωσίν των, προσπαθώντας μὲ ὅλας τὰς δυνατότητες νὰ ὑπηρετήσουν τὰς κρατικὰς ἀρχὰς καὶ τὰ ὄργανα τοῦ κόμματος διὰ τὰς βοηθείας, τὰς ὁποίας αἱ πολεμικαὶ περιστάσεις ζητοῦν, διὰ τὴν τήρησιν τῆς τάξεως καὶ τῆς ψυχραιμίας τοῦ λαοῦ, καὶ εἰς τὸν πόλεμον ἐναντίον τῶν ἐνδεχομένων ἀντεθνικῶν προπαγανδῶν.

Οἱ διευθύνοντες τὸ Ἀλβανικὸν σχολεῖον, κατὰ τὰς ἡμέρας αὐτὰς πολέμου καὶ δόξης, μὲ τὴν ὠριμότητά των ἐνισχυομένην ἀπὸ τὴν φλόγα τοῦ φασιστικοῦ ιδεώδους, πρέπει νὰ διαδώσουν τὴν βεβαιότητα τοῦ λαμπροῦ μέλλοντος ποὺ περιμένει τὸ ἔθνος μας, ἠνωμένοι μὲ μίαν ψυχὴν καὶ θέλησιν πρὸς τὴν τελικὴν νίκην.

Ὁ Ὑπουργὸς ΕΡΝΕΣΤ ΚΟΛΙΚΙ

Κατὰ τὸ ἔγγραφο τοῦτο εὐρέθη ἐν πρωτοτύπῳ εἰς τὸ ἀρχεῖον τῆς Νομαρχίας Ἀργυροκάστρου κατὰ τὴν Ἑλληνικὴν κατοχὴν 1940—41. Φέρει ἰδιογράφως τὴν ὑπογραφήν τοῦ Ὑπουργοῦ καὶ τὴν σφραγίδα τοῦ Ὑπουργείου. Ἐν τῷ ἔγγράφῳ τούτῳ, τὸ ὁποῖον προωρίζετο διὰ τὰς περιφερείας τὰς εὐρισκομένας ἐν τῇ πολεμικῇ ζώνῃ δηλ. διὰ τὰς περιφερείας **Κορυτσᾶς** καὶ **Ἀργυροκάστρου**, ὡς ἐκ τοῦ κειμένου σαφῶς προκύπτει, ἐν γνώσει τῶν **ἀντιφασιστικῶν αἰσθημάτων τῶν ἐκπαιδευτικῶν λειτουργῶν τῆς Βορείου Ἡπείρου**, κάμνει εἰδικῶς ὑπαινιγμὸν καλῶν εἰς πόλεμον «. . . ἐναντίον τῶν ἐνδεχομένων ἀντεθνικῶν προπαγανδῶν . . . ».

Τὸν Ἀπρίλιον τοῦ 1941 ἡ νικήτρια καὶ ἔνδοξος Ἑλλάς δέχεται ἐκ τῶν νότων τὴν ἐπίθεσιν τῆς Γερμανίας. Μνήμων τῆς βαρείας κληρονομίας της καὶ ἔχουσα συνείδησιν τῆς ἐθνικῆς ἀξιοπροεπείας ἐπαναλαμβάνει μὲ τὴν ἰδίαν τόλμην, θάρρος καὶ σταθερότητα τὸ

ιστορικὸν «ὄχι» ποὺ ἐπρόφερε διὸ δευτέραν φορὰν ἠνωμένον τὸ ἔθνος. Ἦτο ἐπόμενον ἢ δυσμενὴς ἐξέλιξις τῶν στρατιωτικῶν ἐπιχειρήσεων νὰ ἀναγκάσῃ τὸ γενικὸν στρατηγεῖον νὰ διατάξῃ τὴν σύμπτυξιν τῆς στρατιᾶς Ἡπείρου καὶ Δυτικῆς Μακεδονίας πρὸς ἀποφυγὴν πλευροκοπήσεως. Ἡ Βόρειος Ἡπειρος, ἡ ὁποία ἀπήλαυσε τὴν ἐλευθερίαν, ἐπέπρωτο καὶ πάλιν νὰ γνωρίσῃ αὐτὴν τὴν φορὰν, σκληροτέραν τύχην καὶ νὰ αἰσθανθῇ ἐπαχθέστερα τὰ δεσμὰ τῆς δουλείας. Πλεῖστοι ὅσοι ἐκ τῶν ὁμογενῶν τῆς Βορείου Ἡπείρου, λόγῳ τῆς ἐνεργοῦ συμμετοχῆς των εἰς τὸν ἀγῶνα παρὰ τὸ πλευρὸν τῶν μαχομένων Ἑλλήνων ἐναντίον τοῦ φασισμού καὶ τῆς ἐν γένει ἐθνικῆς δράσεως, φεύγοντες τὸν διωγμὸν τῶν Ἰταλο-Ἀλβανῶν, ἐγκατέλιπον μὲ πραγματικὸν πόνον τὴν ἰδιαιτέραν των Πατριδα καὶ ἠκολούθησαν τὰ Ἑλληνικὰ στρατεύματα προσφυγόντες εἰς τὴν μητέρα Πατριδα. Ὁ ἀριθμὸς τῶν προσφυγόντων τότε (ἄνοιξιν τοῦ 1941) εἰς Ἑλλάδα Βορειοηπειρωτῶν ὑπερέβη τὰς 3.000. Εἰς τὴν Ἑλλάδα μετὰ τὴν ἐπακολουθήσαν διπλὴν κατοχὴν τοὺς ἀνέμενε κακὴ τύχη. Πολλοὶ ἐξ αὐτῶν συνελήφθησαν ὑπὸ τῶν Ἰταλῶν τῇ ὑποδείξει ἐπὶ τούτῳ ἀφιχθέντων Ἀλβανῶν χαφιέδων, ἐφυλακίσθησαν, κατεδικάσθησαν καὶ ἄλλοι ὠδηγήθησαν εἰς Ἰταλίαν καὶ Ἀλβανίαν, ὅπου τοὺς ἀνέμενον νέα διώξεις, νέα μαρτύρια, νέα κακουχία.

Ἀλλὰ δὲν ἦτο καλλιτέρα ἡ τύχη τῶν εἰς τὴν Πατριδα παραμεινάντων Βορειοηπειρωτῶν. Ἐναντίον των ἐξεδηλώθη φανερὰ πλεον ἢ μῆνις καὶ ἡ μανία τῶν Ἀλβανοῖταλῶν. Ἡ τοιαύτη πρὸς τὸ Ἑλληνικὸν στοιχεῖον τῆς Β. Ἡπείρου συμπεριφορὰ τῶν Ἀλβανῶν ἦτο τοσοῦτον μᾶλλον ἀδικαιολόγητος, καθ' ὅσον τόσον ἡ στάσις τῶν Βορειοηπειρωτῶν κατὰ τὴν Ἑλληνικὴν ἐπὶ ἐξάμηνον κατοχὴν, ὅσον καὶ ἡ τοιαύτη τῶν Ἑλλήνων στρατιωτῶν καὶ ἐν γένει τῶν Ἑλληνικῶν ἀρχῶν ὑπῆρξεν φιλικωτάτη. Τὰ συλλαλητήρια καὶ αἱ πάσης φύσεως συγκεντρώσεις, αἵτινες διωργανώθησαν εἰς πλεῖστας πόλεις ὑπὸ τῶν Μουσουλμάνων Ἀλβανῶν, ἔλαβον χαρακτηριστὴν ὄχι μόνον ἀνθελληνικὴν ἀλλὰ καὶ ἀντιχριστιανικὴν. Ὁ Ἰταλὸς ἀρχηγὸς τοῦ Φασισμού καὶ οἱ ἀρχηγοὶ τῶν ἐν Ἀλβανίᾳ ἐνόπλων δυνάμεων ἐλάμβανον παρὰ τῶν ἀλβανικῶν ἀρχῶν τηλεγραφήματα, δι' ὧν διεδήλουν τὴν εὐγνωμοσύνην τοῦ πληθυσμοῦ πρὸς τὰ νικηφόρα Ἰταλικά στρατεύματα ἐπὶ τῇ ἀπελευθερώσει των ἐκ τοῦ Ἑλληνικοῦ ζυγοῦ (!)

Ἴδου τὴν εἰρηλεγράφει τὴν 21 Ἀπριλίου 1941 πρὸς τὸν

ΝΤΟΥΤΣΕ ὁ ἕκτακτος ὑπάτος ἐπίτροπος Κορυτσᾶς Ἰαλβανὸς Ζέφ Καντάρια :

«Οἱ κάτοικοι τῆς ἐπαρχίας Κορυτσᾶς κατενθουσιασμένοι διὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν των ἐκ τοῦ ἐχθρικοῦ ζυγοῦ, ὑπὸ τὸν ὁποῖον περιῆλθον κατόπιν πολεμικοῦ ἐπεισοδίου, μοὶ ἀνέθεσαν νὰ ἐκφράσω εἰς ὑμᾶς τὴν βαθεϊάν των εὐγνωμοσύνην. Ὁ πληθυσμὸς τῆς ἐπαρχίας ταύτης θεωρεῖ ἑαυτὸν εὐτυχεῖ, διότι αἱ ταλαιπωρίαι, αἷς ὑπερηφάνως ὑπέστη κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν 5 μηνῶν βαρβάρου Ἑλληνικῆς καταπιέσεως, προστιθέμεναι εἰς τὴν θυσίαν εἰς ἣν ὑπεβλήθη ὁ ἡρωϊκὸς Ἰταλικὸς στρατὸς διὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Κορυτσᾶς, συνετέλεσαν εἰς τὴν πραγματοποίησιν τῆς ὑμετέρας ἐπιθυμίας καὶ τοῦ διακαοῦς πόθου τοῦ Ἰαλβανικοῦ λαοῦ, τῆς ἀπελευθερώσεως τοῦ Κοσσόβου καὶ τῆς Τσαμουργιάς ἐκ τῆς προαιωνίου δουλείας. Δεχθῆτε Ντουῦτσε τὰς εὐχὰς μου τὰς ὁποίας μετ' εὐγνωμόνου καὶ ἀφώσιωμένης ψυχῆς ἀποστέλλω εἰς ὑμᾶς καὶ τὴν Φασιστικὴν αὐτοκρατορίαν ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τοῦ εὐτυχοῦς τούτου γεγονότος» (Ἄνεδημοσίευσεν ἐκ τῆς ἑφημερίδος «Τομόρρι» καὶ ἡ «Τζιορνάλε Ντ' Ἰτάλια» 22—4—1941).

Αἱ διώξεις, φυλακίσεις, φόνοι καὶ ἐξευτελισμοὶ τῶν Ἑλλήνων Βορειοηπειωτῶν λαμβάνουν, εὐθύς μετὰ τὴν ἀποχώρησιν τῶν Ἑλληνικῶν στρατευμάτων ἐκ Βορείου Ἡπείρου, μορφὴν συστηματικῆς καὶ ὀργανωμένης ἐξοντώσεως μὲ ρυθμὸν συνεχῶς ἐντεινόμενον καθ' ὅλον τὸ διάστημα τῆς τριπλῆς ἐχθρικῆς κατοχῆς. Ὁ Ἰαλβανικὸς λαὸς ἀφ' ἑτέρου ὀλοψύχως καὶ χωρὶς ἐξαίρεσιν ἐπεφύλαξε τὴν πλέον ἐνθουσιώδη ὑποδοχὴν εἰς τὸν βασιλέα αὐτοκράτορα ΒΙΚΤΩΡΑ ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ τὸν ΙΙΙ, ὅταν οὗτος κατὰ τὸ πρῶτον δεκαπενθήμερον τοῦ Μαΐου 1941 ἐπεσκέφθη διὰ πρώτην φορὰν τὴν Ἰαλβανίαν. Αἱ ἐπιτροπαὶ τῶν διαφόρων περιφερειῶν τῆς χώρας διαδηλώνουν τὰ αἰσθήματα πίστεως, ἀφοσιώσεως καὶ εὐγνωμοσύνης πρὸς τὸν ὑψηλὸν ἄνακτα καὶ τονίζουν τὰς θυσίας τοῦ Ἰαλβανικοῦ λαοῦ καὶ τὴν συμβολὴν τῶν Ἰαλβανῶν παρὰ τὸ πλευρὸν τῶν ἀδελφῶν Ἰταλῶν εἰς τὸν πόλεμον κατὰ τῆς Ἑλλάδος. Τὸ Ἰαλβανικὸν Ὑπουργικὸν συμβούλιον ἐξέφραζεν ἀφ' ἑτέρου ἐπισήμως εἰς τὸν στρατηγὸν Καμπαλέρο καὶ εἰς τὸν ἐνδοξον (!) στρατὸν τὰ αἰσθήματα τῆς βαθυτάτης εὐγνωμοσύνης ὀλοκλήρου τοῦ Ἰαλβανικοῦ λαοῦ, ὅστις ἔβλεπεν οὕτω πραγματοποιουμένας τὰς ἐθνικὰς του βλέψεις.

Ἴδου τὸ κείμενον τῆς ἡμερησίας διαταγῆς :

«Τὸ Ὑπουργικὸν Συμβούλιον κατὰ τὴν σημερινήν του σύσκεψιν (5—5—1941) ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Ἐξοχωτάτου Σεφκὲτ Βερλάτσι, προέδρου τῆς Κυβερνήσεως μὲ μέλη τοὺς κ. κ. (ἔπονται τὰ ὀνόματα ὄλων τῶν ὑπουργῶν) *ἐκτιμῶν τὰ μέγιστα* τὸ ἄξιον καὶ σωτήριο ἐργον τὸ ἐπιτελεσθὲν εἰς τὴν χώραν ἡμῶν ὑπὸ τῆς Α.Ε. τοῦ Ἀνωτάτου διοικητοῦ τῶν ἐνόπλων δυνάμεων ἐν Ἀλβανίᾳ Οὐγγου Καμπαλλέρο, ὁ ὁποῖος μὲ τὴν σπανίαν στρατιωτικὴν ἱκανότητά του ἠδυνήθη ἐντὸς βραχυτάτου χρονικοῦ διαστήματος νὰ ἐτοιμάσῃ τὰς ἀναγκαίας προϋποθέσεις, αἱ ὁποῖαι κατέστησαν δυνατὴν *τὴν λαμπρὰν νίκην τῶν ἐνδόξων Ἰταλικῶν καὶ Ἀλβανικῶν στρατευμάτων ἐναντίον τῶν κοινῶν ἐχθρῶν.*

Λαμβανομένου ὑπ' ὄψιν ὅτι ὁ πόλεμος οὗτος κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ὁποίου ὁ Ἀλβανικὸς λαὸς ἔζησε στενῶς ἠνωμένος μὲ τοὺς ἀδελφοὺς Ἰταλούς, σημειώνει τὸν ὀριστικὸν θρίαμβον τῶν ἐθνικῶν μας βλέψεων, ἡ ἐπιτυχία τοῦ ὁποίου ὀφείλεται εἰς τὰς στρατιωτικὰς ἀρετὰς τοῦ ἐξοχωτάτου Οὐγγου Καμπαλλέρο, ὑπερόχου ὀργανωτοῦ, ἀνδρειοτάτου καθ' ὅλα διοικητοῦ καὶ πιστοῦ ἐκτελεστοῦ τῶν διαταγῶν τοῦ Μεγάλου μας Ντοῦτσε :

Ἐκφράζει πρὸς τὸν ἐξοχώτατον στρατηγὸν Οὐγγο Καμπαλλέρο καὶ πρὸς τὸν ἐνδοξον στρατὸν τὴν πλέον ζωντανὴν εὐγνωμοσύνην ὀλοκλήρου τῆς Ἀλβανίας, εὐγνωμοσύνης διὰ τὴν ἀποφασιστικὴν τῶν συμβολὴν εἰς τὴν ἀπελευθέρωσιν τῶν ὑποδούλων ἀδελφῶν ἀπὸ τοῦ ἐχθρικοῦ ζυγοῦ καὶ τὴν διάνοξιν νέων ὀριζόντων εἰς τὸ μέλλον διὰ μίαν εἰρήνην δικαιοσύνης διὰ τὴν χώραν μας» (Ἐπονται αἱ ὑπογραφαὶ ὀλοκλήρου τοῦ Ἀλβανικοῦ Ὑπουργ. Συμβουλίου) (Ἴδε «Giornale d'Italia» 17 Μαΐου 1941).

Τὴν 26 Μαΐου 1941 τὸ Ἀλβανικὸν Ὑπουργικὸν Συμβούλιον δι' ἐτέρας ἀποφάσεως καὶ εἰς ἐνδειξιν εὐγνωμοσύνης ἀπεφάσισεν ὅπως τὸ ὕψωμα 751, ὅπου ἀνηγέρθη μνημεῖον, ἀποτελέσῃ ἱερὸν τόπον (Sacratio) ἐνθα θὰ ἀναπαύωνται τὰ ὀστᾶ τῶν ἠρωϊκῶς πεσόντων εἰς τὸ ἐλληνικὸν μέτωπον ! Ἡ ἀπόφασις ἔχει ὡς ἐξῆς :

«Λαβόντες ὑπ' ὄψιν ὅτι εἰς τὸ ὕψωμα 751, μεταξὺ τοῦ Βογιούλα καὶ τοῦ Ὄσοῦλι ἀπὸ τὰς 9 ἕως τὰς 14 Μαρτίου 1941, XIX, διεξήχθησαν μάχαι τὰς ὁποίας δυσκόλως ἡ ἱστορία ἀναφέρει, ἐκ μέρους τῶν ἐνδόξων μας σωμάτων τῆς 4ης, 8ης, καὶ 15ης

στρατιᾶς, τὰ ὅποια μετὰ ἐπιμόνους καὶ ἀκαταπαύστους ἐπιθέσεις κατεδίωξαν τὴν αἰωνίαν ἐχθρὰν τοῦ Ἀλβανικοῦ Ἔθνους τὴν Ἑλλάδα, καὶ ἐπέτυχον μὲ τὰ ὄπλα μας μίαν νέαν ἡρωϊκὴν δόξαν, ὅπως ὑπῆρξε πάντοτε ἐκ παραδόσεως ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς τιμῆς καὶ τοῦ πατριωτισμοῦ, ἐπιτρέποντα οὕτω τὴν πραγματοποίησιν τῆς Ἀλβανικῆς Ἐθνικῆς Ἐνότητος, ἀπὸ τόσων χρόνων ὄνειρευθεῖσαν ἀλλὰ μὴ πραγματοποιηθεῖσαν ποτέ, ἀποφασίζομεν εἰς ἔνδειξιν εὐγνωμοσύνης καὶ τιμῆς διὰ τὸ αἷμα τὸ γενναιοφρόνως χυθὲν διὰ τὸ ὑψηλὸν αὐτὸ ἰδανικόν, ὅπως τὸ ὕψωμα 751 θεωρεῖται ἱερὸν δι' ὅλους τοὺς Ἀλβανούς καὶ τὸ ἐνταῦθα οἰκοδομηθὲν μνημεῖον νὰ ᾗ τὸς πᾶντοτεινῆς λατρείας διότι ἐδῶ ἀναπαύονται ἐν εἰρήνῃ οἱ ἡρωϊκῶς πεσόντες ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς τιμῆς διὰ τὴν δόξαν τοῦ Ἔθνους».

Τὴν 27 Αὐγούστου 1941 κατὰ τὰ ἐγκαινία τοῦ μνημείου τοῦ ἐνεγεροθέντος εἰς μνήμην τοῦ στρατηγοῦ Τελλίνι εἰς Τίρανα ὁ Ἀλβανὸς Ὑπουργὸς τῆς Παιδείας Ἐρνέστ Κολίκι ἐν μέσῳ ἀτμοσφαίρας ἀπεριγράπτου ἐθνουσιασμοῦ καὶ ἐπευφημιῶν ὀλοκλήρου τοῦ λαοῦ τῆς πρωτεύουσῆς, τῶν αἰσθημάτων τοῦ ὁποίου ἦτο ὁ πραγματικὸς καὶ εἰλικρινὴς διερμηνεύς, ἐχαρακτήριζε τὸν στρατηγὸν Τελλίνι ὡς τὸν πρῶτον μάρτυρα τῆς Μεγάλης Ἀλβανίας καὶ ἔλεγε μετὰ τῶν ἄλλων :

«... Ὑπερηφάνως ἠναντιώθη εἰς τὴν ἀδικίαν τῶν προαιωνίων ἐχθρῶν μας καὶ μὲ φωνὴν γεμάτην ἀπὸ θάρρος, ὑπεστήριξε τὰς δικαίας ἐθνικὰς βλέψεις μας. Ὁ ἡρωϊκὸς θάνατος τοῦ στρατηγοῦ Τελλίνι ἐπεσφράγισε τὰ δίκαιά μας. Τὸ αἷμα ποὺ ἐπότισε τὴν γῆν τῶν ἀδίκων συνόρων, ἔλαμψε κατὰ τὰ ἔτη τῆς ἀναμονῆς ὡς φλόξ ἀγγέλουσα τὴν ἀκτινοβόλον αὐγὴν. Τὸ εὐγενέστατον αἷμα τοῦ μάρτυρος — ἐσυνέχισε ὁ ὁμιλητὴς — ζητεῖ ἀπὸ τοὺς Ἰταλοὺς καὶ τοὺς Ἀλβανούς ἐκδίκησιν. Ὁ ΝΤΟΥΤΣΕ τὸν ἐξεδικήθη δημιουργήσας τὴν Μεγάλην Ἀλβανίαν καὶ ἐνσωματώσας αὐτὴν ὡς πρωτότοκον θυγατέρα εἰς τὴν αὐτοκρατορικὴν κοινότητα τῆς Νέας Ρώμης (Τὶ λέγει τώρα ὁ Ἐρνέστ Κολίκι μετὰ τὰς ἀποκαλύψεις τοῦ κόμητος Σφόρτσα εἰς τὰ γνωστὰ ἀπομνημονεύματά του καθ' ἃς ὁ στρατηγὸς Τελλίνι ἔπεσεν θῦμα τῶν ἀποτροπαίων καὶ σκοτεινῶν σχεδίων τοῦ Ἰταλοῦ δικτάτορος ἀποβλέποντος εἰς τὴν κατάληψιν τῆς Κερκύρας;) Σήμερον—κατέληξεν— ἡ ἡρωϊκὴ ψυχὴ τοῦ στρατηγοῦ Τελλίνι, ἀγάλλεται πτερυγίζουσα ἥρεμος ἐπάνω εἰς τὰ νέα σύνορα τῆς νέας Ἀλβανίας τὴν ὁποίαν

ἠθέλησεν ὁ Ντουῖτσε καὶ ἰσχυρῶς ὑπερήσπισεν ὁ αὐτοκρατορικός στρατός».

Βλέπομεν μετὰ λύπης ὅτι τόσον ὁ Ἄλβανικός λαός, ὅσον καὶ οἱ ἐκάστοτε ἡγέται καὶ κυβερνηταί του δὲν παραλείπουν, ὅσας φορές τοὺς παρέχεται ἡ εὐκαιρία, νὰ ἐκδηλώνουν ἀπροκαλύπτως τὸν μισελληνισμόν των.

Τὰ πρῶτα μέτρα διὰ τὴν μεγάλην Ἄλβανίαν.

Μετὰ τὴν Ἑλληνικὴν καὶ Γιουγκοσλαβικὴν συνθηκολόγησιν λαμβάνονται τὰ πρῶτα μέτρα ὑπὲρ τῆς Μεγάλης Ἄλβανίας. Διὰ διατάγματος τοῦ Ντουῖτσε τὴν 11—7—1941 ὁ βασιλικὸς πρεσβευτὴς Τζεμίλ Ντῖνο, ἐκ Πρεβέζης διορίζεται ὑπάτος ἀρμοστής (alto commissario) διὰ τὰ ἐδάφη τῆς Τσαμουργιάς τὰ καταληφθέντα ὑπὸ τῶν Ἰταλικῶν ἐνόπλων δυνάμεων. Ἀφ' ἑτέρου ὁ πρῶην ὑπουργὸς Φεῖζῆ Ἀλιζόττι, ἐξ Ἀργυροκάστρου, διορίσθη πολιτικὸς ἀρμοστής τῆς Ἄλβανικῆς κυβερνήσεως εἰς τὰ ἐδάφη τοῦ Κοσσόβου, Ντίμπρας καὶ Στρούγγας, καταληφθέντα ἐπίσης ὑπὸ τῶν ἰταλικῶν ἐνόπλων δυνάμεων. Διὰ τοῦ βασιλ. Διατάγμ. ὑπ' ἀριθ. 264 τῆς 12 Αὐγούστου 1941 ἐγένετο ἡ *προσάρτησις τῶν ἐδαφῶν Κοσσόβου καὶ Ντίμπρας, τὰ ὅποια οὕτω ἀπετέλεσαν ἀναπόσπαστα τμήματα τοῦ Ἄλβανικοῦ βασιλείου.*

Τὴν 13 Δεκεμβρίου 1941 δημοσιεύεται διάταγμα περὶ ἰδρύσεως Ὑπουργείου τῶν ἀπελευθερωθέντων ἐδαφῶν ἀφορῶν εἰς τὴν πολιτικὴν διοίκησιν τῶν ἐδαφῶν τούτων καὶ τὴν 13 Μαΐου 1942 λαμβάνουσιν μέρος εἰς τὴν Ἄλβανικὴν Βουλὴν οἱ βουλευταὶ τῶν νέων τούτων ἐδαφῶν (Κοσσόβου καὶ Ντίμπρας). Ἐν συνεχείᾳ καταλαμβάνεται ὑπὸ Ἄλβανικῶν δυνάμεων ἡ Τσαμουργιά, καταλύονται καὶ ἐκδιώκονται αἱ ἐπιτόπιοι Ἑλληνικαὶ ἀρχαί, δολοφονεῖται ἀνάνδρως ὑπὸ τῶν Ἄλβανῶν ὁ Ἕλλην τότε νομάρχης Θεσπρωτίας καὶ ἐξαπολύεται στυγνὴ τρομοκρατία κατὰ τῶν Ἑλλήνων τῆς Ἠπείρου. Καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς κατοχῆς οἱ Ἄλβανοὶ διαπράττουν εἰς Θεσπρωτίαν ἀνηκούστους ὠμότητας συνεργαζόμενοι στενῶς κατ' ἀρχὰς μετὰ τῶν Ἰταλῶν καί, μετὰ τὴν συνθηκολόγησιν τούτων, μετὰ τῶν Γερμανῶν. Ὁργανωταὶ καὶ ἐμψυχωταὶ τῆς ἐκρῦθμου αὐτῆς καταστάσεως οἱ Νουρῆ καὶ Μασσάρ Ντῖνο. Οὗτοι ἐπὶ κεφαλῆς ἄλβανικῶν τμημάτων ἐπετέθησαν καὶ *προσέβαλον κατ' ἐπανάληψιν τὰς δυνάμεις τῆς ἐθνικῆς ἀντιστάσεως.*

Ἡ ὀμαδική σφαγή τῶν 49 προκρίτων τῆς Παραμυθιάς ἐντὸς μιᾶς ἡμέρας περὶ τὰ τέλη Σεπτεβρίου 1943 ὑπὸ τῶν Ἀλβανῶν τοῦ Ντῖνο ἐν συνεργασίᾳ μετὰ τῶν Γερμανῶν ἀποτελεῖ ζωντανὸν καὶ εὐγλωττον παράδειγμα τῆς Ἀλβανικῆς θηριωδίας. Μὲ ῥίγη τρόμου ἀναλογίζονται ἀκόμη καὶ σήμερον οἱ Ἑπειρωτῆς τῆς Θεσπρωτίας τὸ καθεστῶς τῆς στυγνῆς τρομοκρατίας, τὴν ὁποίαν ἐγκατέστησεν ἡ Ἀλβανικὴ κατοχὴ ἐπὶ τῆς δυσμοίρου ἐκείνης περιοχῆς των. *Τμήματα Ἀλβανικὰ κοσμοῦν τὴν θριαμβευτικὴν εἴσοδον τῶν ἡρωϊκῶν (!) Ἰταλῶν εἰς τὴν πόλιν τῆς Παλλάδος !!* Χαφιέδες Ἀλβανοὶ ἀκολουθοῦν τοὺς Ἰταλοὺς καὶ σκηνοθετοῦν ἐναντίον Ἑλλήνων διάφορα ἀδικήματα στρεφόμενα δῆθεν κατὰ τῆς ἀσφαλείας τῶν στρατευμάτων κατοχῆς καὶ τοῦτο πράττουν μὲ μόνον τὸν ἀντικειμενικὸν σκοπὸν νὰ προσπορήσουν εἰς ἑαυτοὺς ἀθέμιτα οἰκονομικὰ ὀφέλη. Πλεῖστα ὅσα τὰ θύματα τῶν ἐκβιασμῶν των. Ἐξοπαλοῦν λυσσώδη ἐπίθεσιν ἐναντίον τῶν προσφυγόντων ἐδῶ Ἑλλήνων Βορειοηπειρωτῶν, πολλοὺς ἐκ τούτων προδοτικῶς συλλαμβάνουν διὰ νὰ ἀποστείλουν ἔπειτα ἄλλους εἰς Ἰταλίαν, ὅπου οἱ περισσότεροι εὖρον σκληρὸν θάνατον, καὶ ἄλλους εἰς Ἀλβανίαν, ὅπου δὲν τοὺς ἀνέμενεν καλλιτέρα τύχη. Τινὲς ἐκ τούτων εὖρον τὸν θάνατον καθ' ὁδὸν κατὰ τὴν μεταφορὰν των. Καὶ δὲν ἀρκοῦνται μόνον εἰς τοῦτο οἱ Ἀλβανοί, ἀλλὰ ἐρευνοῦν νὰ εὕρωσι καὶ ἄλλους τομεῖς πρὸς ἐκμετάλλευσιν.

Πιέζεται ἡ τότε Κυβέρνησις ΤΣΟΛΑΚΟΓΛΟΥ καὶ δημοσιεύει τὸ ὑπ' ἀριθ. 148 τῆς 10/11 Ἰουνίου 1941 «*Περὶ ἀποκαταστάσεως ζημιῶν ἐπενεχθεισῶν εἰς Γερμανοὺς καὶ Ἰταλοὺς ὑπηκόους*» (Ἐφημερὶς Κυβερνήσεως Τ.Α. φύλ. 192), τὸ ὁποῖον μεταρρυθμίζεται καὶ συμπληροῦται κατὰ τρόπον θίγοντα τοὺς κανόνας τοῦ διεθνοῦς δικαίου, τὴν διεθνῆ ἠθικὴν καὶ τὸ κοινὸν περὶ δικαίου αἴσθημα, διὰ τοῦ νόμου 353/17/21 Ἰουλίου 1943 (Ἐφ. Κυβερνήσεως Τ.Α. φύλ. 217). Οἱ Ἀλβανοὶ δὲν συμπεριελήφθησαν εἰς τὰ εὐεργετήματα τοῦ σκανδαλώδους τούτου νομοθετήματος. Ἀμέσως γίνονται τὰ σχετικὰ διαβήματα παρὰ τῆς Ἀλβανικῆς Κυβερνήσεως τῶν Τιράνων, ἡ ὁποία ἀξιοῖ παρὰ τῶν συμμάχων τῆς Ἰταλῶν καὶ Γερμανῶν νὰ ἐπεκταθῶσι τὰ εὐεργετήματα τοῦ νομοθετήματος καὶ ἐπὶ τῶν Ἀλβανῶν ὑπηκόων μὲ τὴν βάσιμον δικαιολογίαν ὅτι ἡ Ἀλβανία εἶναι σύμμαχος. Τὸ ἀποτέλεσμα ἦτο ἄμεσον. Ἀσκεῖται πίεσις ἐκ μέ-

ρους τῆς Ἰταλικῆς τότε ἐν Ἀθήναις ἀντιπροσωπείας καὶ ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις κατοχῆς διὰ τοῦ ἀρθροῦ μόνου τοῦ Νομοθ. Διατάγματος ὑπ' ἀριθ. 301 τῆς 22/23 Ἰουλίου 1941 ὁρίζει ὅτι : «*Ἀπασαι αἱ διατάξεις τοῦ ὑπ' ἀριθ. 148/1941 νομοθ. διατάγμ. περὶ ἀποκαταστάσεως ζημιῶν ἐπενεχθεισῶν εἰς Γερμανοὺς ἢ Ἰταλοὺς ὑπηκόους ἐφαρμόζονται καὶ διὰ τοὺς Ἀλβανοὺς ὑπηκόους*».

Ἐλαβον τότε πλεῖστοι Ἀλβανοὶ μεγάλας ἀποζημιώσεις εἰς βάρος τοῦ ἑλληνικοῦ δημοσίου.

3) Ἡ Ἀλβανία κηρύσσει τὸν πόλεμον ἐναντίον τῆς Σοβιετικῆς Ἐνώσεως καὶ τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν.

Ἀπὸ τῆς 5.30 ὥρας τῆς 22 Ἰουνίου 1941 ἡ Ἀλβανία ἐκήρυξε τὸν πόλεμον ἐναντίον τῆς Σοβιετικῆς Ρωσίας ἀφοῦ προηγουμένως ὁ Πρωθυπουργὸς τῆς Ἀλβανίας Σεφκέτ Βερλάτσι συνηντᾶτο μετὰ τοῦ Μουσολίνι ἐν Ρώμῃ παρουσίᾳ τοῦ Τσιάνο. Ὁ πόλεμος ἐκηρύχθη βάσει τοῦ Ἀλβανικοῦ νόμου 319 τῆς 4 Ἰουλίου 1940 περὶ τοῦ ὁποίου ἀμείψασμεν εἰς ἄλλο κεφάλαιον. Ὅταν δὲ ἡ Ἰταλία ἐκήρυξε τὸν πόλεμον ἐναντίον τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς, εἰσήρχετο εἰς ἐμπόλεμον κατάστασιν μετὰ τὴν Ἀμερικὴν καὶ ἡ Ἀλβανία.

Καυτηριάζων τὴν περὶ ἀνεξαρτησίας τῆς Ἀλβανίας ταυτῶσημον δήλωσιν τῶν ὑπουργῶν τῶν Ἐξωτερικῶν τῶν τριῶν Μ. Συμμάχων κ.α. ΗΝΤΕΝ, ΚΟΡΝΤΕΛ ΧΑΛΛ καὶ ΜΟΛΟΤΩΦ τὴν γενομένην τὸν Δεκέμβριον τοῦ 1942, ὁ Ἀλβανὸς πρωθυπουργὸς Μουσταφᾶ Κρούγια Μερλίκα εἰς τὴν ἐκτάκτως ἐπὶ τοῦτο συγκληθεῖσαν τὴν 24 Δεκεμβρίου Ἀλβανικὴν βουλήν διεκήρυσσεν διὰ μίαν ἀκόμη φορὰν ὅτι ἡ χώρα του εὕρισκετο Εἰς ΕΜΠΟΛΕΜΟΝ ΚΑΤΑΣΤΑΣΙΝ μετὰ τὴν Ἀγγλίαν, Ἀμερικὴν καὶ Ρωσίαν καὶ ἐχαρακτήριζε τὰς χώρας ταύτας ΕΧΘΡΙΚΑΣ. Ἴδου περικοπαὶ τοῦ λόγου του :

«Σύντροφοι, μετὰ κάποιαν σχετικὴν ἱκανοποίησιν σᾶς ἀνακοινῶν ὅτι τὰς τελευταίας ταύτας ἡμέρας ἡ Ἀλβανία μας ἐγένετο ἀντικείμενον ἐπισήμων ἐκδηλώσεων εἰς τὰς τρεῖς μεγάλας πρωτεύουσας τῶν δυνάμεων μετὰ τῶν ὁποίων ἡμεῖς εὕρισκόμεθα εἰς κατάστασιν πολέμου. Οἱ ὑπεύθυνοι ὑπουργοὶ τῆς Μ. Βρετανίας, τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν καὶ τῆς Ἐνώσεως τῶν Σοβιετικῶν Δημοκρατιῶν ἔκαμον ὁ εἰς μετὰ τὸν ἄλλον, θὰ ἔλεγον

σχεδὸν ἐν χορῶ, ἐνδιαφερούσας ἐπισήμους δηλώσεις διὰ τὴν τύχην τῆς χώρας ἡμῶν μετὰ τὴν λήξιν τοῦ πολέμου. Μέχρι τώρα αἱ ἐχθρικοὶ χῶραι, τοῦλάχιστον καθ' ὅσον ἀφορᾷ τοὺς ἐπισήμους κύκλους ἔχουν τηρήσει ἀπόλυτον σιγὴν ἐν σχέσει μὲ τὴν Ἑλβανίαν». Ἀφοῦ μετὰ τὸν Πρωθυπουργὸν ἔλαβον κατὰ σειράν τὸν λόγον ὁ βουλευτὴς Κοσσόβου Ντερβίς Πριστίνα, ὁ βουλευτὴς Τζελάλ Πρεβέζα ὡς ἀντιπρόσωπος τῆς Τσαμουργιάς καὶ ἄλλοι καὶ ἐν τέλει ὁ πρόεδρος τῆς Βουλῆς Ἐρνέστ Κολίκι, ἐγένετο ὁμοφώνως δεκτὴ ἡ ἀκόλουθος ἡμερησία διάταξις :

«Τὸ ἀνώτατον συντεχνιακὸν συμβούλιον τῆς Ἑλβανίας (Ἑλβανικὴ Βουλὴ), ἀφοῦ ἠκούσθησαν αἱ ἀνακοινώσεις τοῦ Πρωθυπουργοῦ γύρω ἀπὸ τὰς δηλώσεις τοῦ ὑπουργοῦ τῶν ἐξωτερικῶν τῆς Μεγάλης Βρετανίας Ἦντεν καὶ τῶν συναδέλφων τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν καὶ τῆς Ρωσίας καθὼς ἐπέσης καὶ ἐκεῖνας τῆς αὐτοκαλουμένης Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως εἰς Λονδῖνον, ἀφοῦ διεπιστώθησαν εἰς τὰς δηλώσεις αὐτὰς διὰ μίαν ἀκόμη φορὰν αἱ δόλιοι προθέσεις τῶν αἰωνίων ἐχθρῶν τοῦ Ἑλβανικοῦ ἔθνους ἐναντίον τῆς ἐθνικῆς καὶ ἐδαφικῆς μας ἀκεραιότητος, ἀφοῦ ἐβεβαιώθημεν ἐκ μέρους τῆς Βασιλικῆς Κυβερνήσεως ὅτι ὅλα τὰ σύνορα τῆς Μεγάλης Ἑλβανίας θὰ ὑπερασπισθῶσιν δι' ὅλων τῶν μέσων καὶ μέχρι τελευταίας σταγόνας αἵματος, φέρει τὴν εὐσεβῆ καὶ ἀφωσιωμένην σκέψιν του πρὸς τοὺς Ἑλβανούς, Ἰταλοὺς καὶ Γερμανοὺς μαχητὰς πεσόντας ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς τιμῆς διὰ τὴν πραγματοποίησιν τῆς ἐθνικῆς μας ἐνότητος καὶ μιᾶς νέας τάξεως πραγμάτων εἰς τὸν κόσμον, ὅπως προοιωνίσθη, ἠθέλησε καὶ προανήγγειλεν ὁ ἀρχηγὸς τοῦ φασισμοῦ Μπενίτο Μουσσολίνι.

Χαιρετίζει μὲ ἀδιάσειστον πίστιν ὅλας τὰς ἐνόπλους δυνάμεις τοῦ ἄξονος πὸν μάχονται εἰς ὅλα τὰ μέτωπα διὰ νὰ φθάσουν εἰς τὴν ἀφευκτον νίκην

Διαβεβαιώνει τὴν ἰδίαν πίστιν τῆς Ἑλβανίας ὅτι ὁλόκληρος ὁ λαὸς εἶναι μὲ τὴν Ἰταλίαν διὰ τὴν προάσπισιν τῆς ἐθνικῆς τῆς ἀκεραιότητος, τὴν ὁποίαν ἠθέλησεν ἡ Α. Μ. Βίκτωρ Ἐμμανουήλ ὁ III βασιλεὺς τῆς Ἰταλίας καὶ ἀνήγγειλεν εἰς τὸ διάγγελμα πρὸς τὸν Ἑλβανικὸν λαὸν ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῆς τριακονταετηρίδος τῆς ἀνεξαρτησίας μας.

Ἐκφράζει τὴν σταθερὰν θέλησιν τοῦ ἔθνους νὰ παραμείνη κράτος ἐλεύθερον καὶ κυρίαρχον εἰς τὴν αὐτοκρατορικὴν κοινότη-

τητα τῆς Ρώμης, εἰς τὴν ὁποῖαν ἀνυπόθετος εἰσῆλθεν ἵνα ἀποτελέσῃ μέλος, καὶ ἐν τῇ ὁποῖα αἰσθάνεται ἐξησφαλισμένας τὴν ἀνεξαρτησίαν τῆς καὶ τὴν ἐθνικὴν τῆς ἀκεραιότητα.

Νομίζει ὅτι ἡ καλλιτέρα ἀπάντησις εἰς τὰς ἐχθρικὰς ἀπειλὰς καὶ ὑπαινιγμοὺς εἶναι ἡ εὐρυτέρα συμμετοχὴ τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ διὰ τὴν προάσπισιν τοῦ ἐδάφους τοῦ τοῦθ' ὅπερ γίνεται διὰ τῆς ἀντίστασις τῶν συνταγμάτων ἐφόδου τῆς Ἑλλάδος πρὸς εὐρίσκειται ἐν ἐκτελέσει» («Giornale d'Italia», ἀριθ. φύλλου 307 τῆς 25—12—1942).

Ἀπεκαλύφθη ἔξ ἄλλου κατὰ τὴν δίκην τῶν δοσιλόγων ἐνώπιον τοῦ λαϊκοῦ δικαστηρίου Τυράνων ὅτι εἰς τὴν Βόρειον Ἑλλάδα καὶ ἰδιαιτέρως εἰς τὸ Κόσσοβον διωργανοῦτο ἐκστρατευτικὸν Ἑλληνικὸν σῶμα ὑπὸ τὸν Ἑλλήνων συνταγματάρχην Σαμῆ Κόκα, τὸ ὁποῖον θὰ ἀπεστέλλετο ὅπως μετάσχη εἰς τὸν κατὰ τῆς Σοβιετικῆς Ἑνώσεως πόλεμον (ἴδε πρακτικὰ τῆς δίκης τῆς 17ης συνεδριάσεως δημοσιευμένα εἰς τὴν ἡμερίδα τῶν Τυράνων «Bashkimi» τῆς 21 Μαρτίου 1945 ἀριθμὸς φύλλου 76).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ VII

Τὸ Ἑλληνικὸν κίνημα ἀντιστάσεως. — Συμβολὴ τῶν Βορειοηπειρωτῶν εἰς τὸν συμμαχικὸν ἀγῶνα. — Ἀγῶνες, θυσίαι.

Ἐφ' ὅσον βεβαίως αἱ νίκαι τοῦ ἄξονος εἰς ὅλα τὰ μέτωπα ἀποδέχοντο ἢ μία τὴν ἄλλην οὐδεμία ἀξία λόγου ἀντίθετος κινήσεις ἐσημειοῦτο εἰς τὴν Ἑλλάδα. Ἡ χώρα αὕτη «*μὲ ἀπόλυτον ἡρεμίαν*» ὡς ἐκ τῆς πίστεώς της ἐπὶ τὴν νίκην τοῦ ἄξονος συνεπολέμει παρὰ τὸ πλευρόν του. Ἐν ἧτο τότε τὸ σύνθημα. Τὰ πάντα διὰ τὴν Μεγάλην Ἑλλάδα. Σποραδικαί τινες κατ' ἀρχὰς διώξεις ἐν Ἑλλάδι πολὺ περιορισμέναι ἰδίᾳ κατὰ τὰ μέσα τοῦ 1942 δὲν ὑπερέβαινον τὰ ὅρια μέτρων καθαρῶς ἀστυνομικῶν. Οὐδεμία ὅμως μορφή ὁργανωμένης κινήσεως παρετηρήθη τότε. Ἐξαίρεσιν ἀπειτέλεσεν ἡ Βόρειος Ἠπειρος ὅπου τὸ πρῶτον ἐξεπήδησεν συνειδητὸν κίνημα ἀντιστάσεως χωριστὸν ὡς φυσικὴ συνέχεια τῆς ἐνεργοῦ συμμετοχῆς τοῦ Ἑλληνικοῦ τῆς πλη-

θυσμοῦ εἰς τὸν ἀγῶνα 1940—41 καὶ μὲ πρότιστον σκοπὸν τὴν ἐθνικὴν των ἀποκατάστασιν, πλαισιωμένον ἐντὸς τῶν γενικωτέρων συμμαχικῶν σκοπῶν. Οἱ Βορειοηπειρωτῶται ἔχοντες πικρὰν πεῖραν τῆς Ἀλβανικῆς δολιότητος, ἐκράτησαν χωριστὸν τὸ κίνημά τους, τὸ ὁποῖον καὶ διεξήγαγον μὲ ἀνεξαρτήτους Βορειοηπειρωτικοὺς σχηματισμοὺς.

Θὰ ἤξιζεν ἐπίσης νὰ ἐπιστηθῆ ἡ προσοχὴ ἐπὶ μιᾶς ἐξ ἴσου σοβαρᾶς ἀφειτηρίας τοῦ ἐναντίον τῶν Βορειοηπειρωτῶν μένους τῶν Ἀλβανῶν *νεοπατριωτῶν*. Οὗτοι ἐκ τῆς γνώσεως καὶ τῆς προσφάτου ἱστορίας καὶ τῆς ἐκδηλώσεως τοῦ Βορειοηπειρωτικοῦ αἰσθηματισμοῦ δὲν δύνανται νὰ ἔχωσιν οὐδὲ τὴν παραμικρὰν ἀμφιβολίαν περὶ τοῦ ὅτι *ἡ ἐδραία φιλοσυμμαχικὴ διάθεσις* ἢ ἀπὸ ἀνέκαθεν διαπιστουμένη τῶν πληθυσμῶν τούτων ὑπῆρξε καὶ δὲν θέλει παύσῃ νὰ εἶναι ἐλατήριον κύριον, ὅσον καὶ τὸ ἀπελευθερωτικόν, τῆς στάσεως τῶν Βορειοηπειρωτῶν εἰς τε τοὺς ἀγῶνας ποὺ προηγήθησαν καὶ τοὺς ἐνδοχόμενους μέλλοντας. Θὰ ἦτο λοιπὸν φρόνιμον οἱ Ἀλβανοὶ πατριῶται νὰ ὑπελόγιζον καὶ εἰς τὸ μέλλον ἐπὶ τῆς ἀκάμπτου ἀντιστάσεως τῶν *Βορειοηπειρωτῶν* κατὰ πάσης κινήσεως ἐναντίον τῶν ἀρχῶν, αἵτινες διεκηρύχθησαν ὑπὸ τῆς ἡγεσίας τῶν ἠνωμένων Ἐθνῶν. Τὰ πράγματα ὅμως ἤρχισαν νὰ μεταβάλλωνται ἀφ' ἧς εἰς τὴν Ἀφρικὴν καὶ τὸ Στάλινγκραντ ἤρχισαν νὰ προβάλλουν εἰς τὸν ὀρίζοντα αἱ ποῦται ἀκτῖνες τῆς νίκης τῆς Ἐλευθερίας κατὰ τῆς Βίας. Τότε οἱ Ἀλβανοὶ ἤρχισαν νὰ κινουῦνται, ἀλλὰ καὶ πάλιν ἡ κινήσις των δὲν ἦτο ἄμοιρος ὑστεροβουλίας ὡς ἐκ τῶν ὑστέρων ἀποδεικνύεται.

Χαρακτηριστικὸν τῆς νοοτροπίας αὐτῆς τῶν Ἀλβανῶν εἶναι τὰ ὅσα γράφει εἰς τὴν ἔφημερίδα «New York Herald Tribune» τῆς 30 Ἰουλίου 1944, ὁ γνωστὸς Ἀμερικανὸς δημοσιογράφος Russel Hill: «*Ἡ δύναμις τῶν ἀνταρτῶν περιορίσθη μέχρι τῆς στιγμῆς—γράφει—εἰς τὸ Νότιον ἥμισυ τῆς Ἀλβανίας. Βορείως τοῦ ποταμοῦ Σκούμπη οὐδεμία ἀντίστασις προετάχθη κατὰ τῶν Γερμανῶν*».

Κατενόησαν τότε οἱ Ἀλβανοὶ τοὺς κινδύνους τοὺς ὁποίους διέτρεχον, λόγῳ τῆς στενῆς Ἀλβανικῆς συνεργασίας μετὰ τοῦ φασισμού καὶ τοῦ ναζισμού, τῶν ὁποίων ἤρχισαν νὰ διαβλέπουν τὴν ἤτταν καὶ ἀπεφάσισαν νὰ κινηθοῦν. Καὶ οὕτω ἀρχίζει κυρίως ἀπὸ τῆς ἀνοίξεως τοῦ 1943 τὸ *ἐθνικοαπελευθερωτικὸν Ἀλ-*

βανικὸν κίνημα (Λεβίζγια Νατσιονάλ Τσλιριμτάρε) τοῦ ὁποίου ἐκδηλοῦται βασικὴ ἢ ἀντίθεσις πρὸς τὸ «**ἐθνικὸν μέτωπον**» (Μπάλ Κομπετάρ), ὡς ἀπεκάλουν τὸ μέτωπόν των οἱ Ἄλβανοὶ ὅπαδοὶ τῶν Ἄλβανικῶν Κυβερνήσεων, οἵτινες συνειργάσθησαν ἀνοικτὰ καὶ χωρὶς νὰ τηρήσουν οὔτε κἂν τὰ προσχήματα μετὰ τῶν κατακτητῶν.

Ἄλλὰ ἡ στρατιωτικὴ ὀργάνωσις καὶ ὁ ἐξοπλισμὸς καὶ ἡ κυρία δρᾶσις τοῦ Φρόντι Νατσιονάλ Τσλιριμτάρ ἀρχίζει εὐθὺς μετὰ τὴν Ἰταλικὴν συνθηκολόγησιν, διότι τότε προμηθεύονται παρὰ τῶν διαφόρων ἰταλικῶν στρατιωτικῶν μονάδων μεγάλας ποσότητας πολεμικοῦ ὕλικου.

Εἶδον οἱ Ἰταλοὶ ὅτι ἔχασαν τὸ παιγνίδιον των εἰς τὴν Ἄλβανίαν καὶ ἐσκέφθησαν ὅτι θὰ τοὺς συνέφερε νὰ ἐνισχύσουν τὴν ἑτέραν τῶν παρατάξεων, ἡ ὁποία παρουσιάζετο μετὰ αἰσθη-
ματα φιλοσυμμαχικά, ἵνα σωθῆ ὅ,τι ἦτο δυνατόν ἐκ τῆς Ἄλβανίας διὰ μελλοντικὰς ἐπιδιώξεις. Ἀφοῦ ἔχασαν τὸ παρὸν, ἤλπιζον διὰ τὸ μέλλον. Οὕτω πως ἐξηγοῦνται αἱ ἀμέσως μετὰ τὴν συνθηκολόγησιν τῆς Ἰταλίας δηλώσεις τοῦ ΜΠΑΝΤΟ-ΛΙΟ, δι' ὧν οὗτος ἐδείκνυε μεγάλον ἐνδιαφέρον διὰ τὴν ἀνεξαρτησίαν τῆς Ἄλβανίας καὶ ἀπεδοκίμαζε τὴν πρὸς αὐτὴν ἄστοργον συμπεριφορὰν τοῦ ΜΟΥΣΣΟΛΙΝΙ.

Αἱ δύο αὗται παρατάξεις ἐν Ἄλβανίᾳ παρὰ τὰς μεταξὺ των βασικὰς ἀντιθέσεις, αἱ ὁποῖαι ἐξεδηλώθησαν ὀξύτεροι μετὰ τὴν ἀποκλειστικῶς ὑπὸ τῶν Γερμανῶν κατοχὴν τῆς Ἄλβανίας, ἐν τούτοις συνήντιῶντο πάντοτε εἰς ὅ,τι ἀφορᾷ τὴν στάσιν των ἔναντι τῶν Ἑλλήνων Βορειοηπειρωτῶν. Εἰς τὴν ἐξόντωσιν τοῦ-
τεστιν τοῦ Ἑλληνικοῦ τούτου πληθυσμοῦ, ἡ εἰς Βόρειον Ἠπει-
ρον ὑπαρξίς τοῦ ὁποίου ἀπετέλει διαρκῆ κίνδυνον λόγῳ τοῦ δια-
καστοῦς τούτου πόθου πρὸς ἔνωσιν μετὰ τῆς μητρὸς Ἑλλάδος.

Τὸ ὄψιμον τοῦτο ἀπελευθερωτικὸν κίνημα τῶν Ἄλβανῶν παρουσιάζει ταύτην τὴν διαφορὰν μετὰ τὰ κινήματα τῶν ἄλλων λαῶν, οἱ ὁποῖοι ἐπολέμησαν παρὰ τὸ πλευρὸν τῶν συμμάχων, ὅτι δηλ. δὲν εἶναι ἄμοιρον ὑπολογισμοῦ καὶ ὅτι ἐγένετο ὅταν ἦσαν ἐκδηλὰ τὰ συμπτώματα τῆς καταρρεύσεως τῶν τέως συμμάχων. **Προφανῶς σφάλλονται ὅσοι θεωροῦν τὴν Ἄλβανίαν ὡς ἐν ἀπὸ τὰ ἠνωμένα ἔθνη.** Τὸ σφάλμα δὲ τοῦτο, εἶναι ἀπότοκον τῆς ἐσφαλμένης ἀντιλήψεως περὶ τὴν φύσιν τοῦ ἄλβανικοῦ κινήματος καὶ τοὺς λόγους, οἵτινες τὸ προεκάλεσαν. Ἐὰν αἱ

νίκαι τοῦ ἄξιου ἐσυνεχίζοντο ἀκόμη σήμερον εἶναι ζήτημα ἐὰν θὰ ἐξεδηλοῦτο οἰαδήποτε ἀξιόλογος κίνησις ἐν Ἀλβανίᾳ.

Ἐνῶ ἀντιθέτως ὁ Ἑλληνικὸς Λαὸς προσέφερεν ἑαυτὸν ὁλοκαύτωμα εἰς τὴν συμμαχικὴν ὑπόθεσιν, ὅταν τὰ πάντα ἔχει καλύψη ὁ τρόμος καὶ ἡ ἀγωνία καὶ ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμὴν ἀνεμένετο ἡ πτώσις καὶ τῆς μόνης μαχομένης τότε Μεγάλῃς Βρετανίας! Καὶ ἐσυνέχισε μὲ τὴν ἰδίαν πίστιν καὶ θάρρος τὸν ἀγῶνα ἀντιστάσεως καὶ εἰς τὴν δούλην πατρίδα καὶ ἐκτὸς τῶν ὁρίων τῆς!

Τὸ ὄψιμον ἐθνικοαπελευθερωτικὸν κίνημα δὲν αἶρει ποσῶς τὴν συλλογικὴν εὐθύνην, ἡ ὁποία βαρύνει ὁλόκληρον τὸν Ἀλβανικὸν λαόν. Δὲν εἶναι ἀντικείμενον τῆς παρούσης μελέτης νὰ ἐξετάσωμεν ἀπὸ πάσης πλευρᾶς τὸ Ἀλβανικὸν κίνημα. Ἐξετάζομεν αὐτὸ μόνον ἐν σχέσει μὲ τὰς τυχόν συνεπείας τοῦ ἐπὶ τοῦ Βορειοηπειρωτικοῦ ζητήματος, τὸ ὁποῖον καὶ μᾶς ἐνδιαφέρει.

Δὲν ἐχρειάσθη δὲ πολὺς χρόνος διὰ νὰ πέσῃ ἡ μάσκα τοῦ ἀπελευθερωτικοῦ Ἀλβανικοῦ κινήματος καθ' ὅσον ἀφορᾷ τοῦλάχιστον τὸ Βορειοηπειρωτικὸν ζήτημα καὶ νὰ προβάλλῃ γυμνὸς καὶ ἄκρατος ὁ Ἀλβανικὸς σοβντισμὸς εἰς τὸν τομέα τοῦτον. Ἡ παρούσα προσωρινὴ Κυβέρνησις τῶν Τυράνων, προελθοῦσα ἐκ τῶν κόλπων τῆς Ἑθνικῆς ἀπελευθερωτικῆς ἐπιτροπῆς, ἔλαβον ἀμέσως θέσιν καθαρῶς ἀντιδραστικὴν διὰ τὸ Βορειοηπειρωτικὸν ζήτημα.

Ἐνῶ κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ κινήματος ρητῶς καὶ ἐπισήμως ὑπέσχετο εἰς τοὺς Ἑλληνας Βορειοηπειρώτας, οἱ ὁποῖοι πρῶτοι ἔλαβον τὰ ὅπλα ἐναντίον τοῦ κατακτητοῦ καὶ μὲ λύσαν ἐπολέμησαν τόσον εἰς τὴν δούλην πατρίδα, ὅσον καὶ εἰς τὴν σκλαβωμένην Ἑλλάδα ἐναντίον τοῦ φασισμού, ὅτι θὰ ἀποκτήσουν τὴν ἐθνικὴν τῶν ἀποκατάστασιν, κατεπρόδωσεν ἔπειτα τὸν ἀγῶνα ἐκείνων καὶ ἐπισήμως καὶ ὅλως ἀντιδημοκρατικῶς ἀρνεῖται κάθε συζήτησιν διὰ τὸ ζήτημα τῆς Βορείου Ἠπείρου. Καὶ κατηγοροῦν τοὺς Βορειοηπειρώτας ὡς ἀντιδραστικοὺς καὶ τὴν Ἑλλάδα ὡς τρέφουσαν ἱμπεριαλιστικὰς βλέψεις εἰς βάρος τῆς χώρας τῶν! Ἐτι περαιτέρω διακηρῦσσουν ἀνερευθριάστως ὅτι οἱ Βορειοηπειρῶται, οἱ ὁποῖοι τόσον συνέβαλον εἰς τὴν νίκην, μὲ τὸ αἷμά των, μὲ τὰς θυσίας των καὶ μὲ τὸν ἀγῶνά των ἐναντίον τοῦ φασισμού, ἐπολέμησαν ὄχι διὰ τὴν ἐθνικὴν τῶν

ἀποκατάστασιν, ἀλλὰ διὰ τὴν ἀνεξαρτησίαν καὶ ἐλευθερίαν τῆς Ἑλλάδος!

Χειρότερα κακοποιήσεις τῆς ἱστορικῆς ἀληθείας καὶ αἰσχροτέρα πλαστογράφησις τῶν ἀδιακόπων καὶ ἰδίᾳ ἀπὸ τριῶν δεκαετηρίδων ἀγῶνων καὶ θυσιῶν τῶν Βορειοηπειρωτῶν δὲν ἦτο δυνατόν νὰ γίνῃ. Γνωστὰ τῶν σκοπῶν τῶν Βορειοηπειρωτῶν καὶ τῆς ἐπιθυμίας τούτων ὅπως ἐνωθῶσι μετὰ τῆς μητρὸς Ἑλλάδος καὶ πρὸς ἐξουδετέρωσιν κάθε ἀπειλῆς, δολίως ἀπεμάκρυναν ἐκ τῶν Βορειοηπειρωτικῶν περιοχῶν τὰ γνωστὰ ἀνεξάρτητα τμήματα τῆς Βορείου Ἑλλάδος καὶ τὰ ὠδήγησαν εἰς τὴν μέσην καὶ Β. Ἑλλάδα ὅπου καὶ τὰ ἔθεσαν ὑπὸ περιορισμὸν καὶ ἀντεκατέστησαν ταῦτα διὰ Μουσουλμανικῶν δυνάμεων τὰς ὁποίας ἀπέσυραν ἐκ τῆς Βορείου Ἑλλάδος. Ἐκτοτε ἀρχίζουν νέα μαρτύρια, νέοι διωγμοὶ εἰς βάρος τῶν Βορειοηπειρωτῶν. Καὶ ὡς εἴναι νὰ μὴ ἦρκον αἱ θυσίαι τὰς ὁποίας ὁ δύσμοιρος οὗτος Ἑλληνικὸς πληθυσμὸς τῆς Βορείου Ἑλλάδος, ἰδίᾳ κατὰ τὰ μαύρα χρόνια τῆς τριπλῆς κατοχῆς, ὑπέστη, ὡς εἴναι νὰ μὴ ἦρκον οἱ 1700 φονευθέντες καὶ δολοφονηθέντες ἀπὸ τοῦ Ἀπριλίου 1941 μέχρι σήμερον, αἱ χιλιάδες διωχθέντων καὶ φυλακισθέντων, οἱ ὑπερχίλιοι ὄμηροι, οἱ 5000 πρόσφυγες, τὰ ὀλοκληρωτικῶς καταστραφέντα ἢ πρότερον ἀνθοῦντα χωρία τῆς Βορείου Ἑλλάδος καὶ αἱ 6.500 πυρποληθεῖσαι καὶ καταστραφεῖσαι οἰκίαι καθὼς ἐπίσης καὶ ἡ πλήρης οἰκονομικὴ καταστροφή τῶν κατοίκων τῆς, ἐξαπέλυσαν καὶ νέαν τρομοκρατίαν ἰδίᾳ ἀπὸ τοῦ Νοεμβρίου 1944 καὶ ἐντεῦθεν ὑπὸ τὸ ἔμβλημα τῶν δημοκρατικῶν ἰδεωδῶν κατὰ τῶν ἀντιφασιστικῶν (!), ὡς χαρακτηρίζουν πάντα ἐν γένει Βορειοηπειρωτῶν, ὅστις τολμᾷ νὰ διακηρύξῃ τὰ Ἑλληνικά του αἰσθήματα καὶ προσέθεσαν καὶ νέας ἑκατόμβας ἀθῶου αἵματος. Νέον κῦμα προσφύγων κατέφυγεν εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ διαρκῶς καταφεύγει. Κατὰ ἑκατοντάδας αἱ Ἑλληνικαὶ οἰκογένειαι ὀδηγοῦνται μετὰ τῶν γερόντων καὶ νηπίων εἰς τὰ στρατόπεδα συγκεντρώσεων τῆς Βορείου Ἑλλάδος, γυμνοὶ καὶ νήστευτοι!

Αἱ ὁμότητες αὗται τῶν Ἑλλήνων καὶ αἱ μέθοδοι καὶ τὰ συστήματά των, τὰ ὁποῖα μᾶς ἐνθυμίζουν τὰ ἀπαισίας μνήμης φασιστικὰ συστήματα, προσβάλλουν τὰς ὡραίας ἐκεῖνας ἀρχὰς τοῦ συμμαχικοῦ ἀγῶνος, τὰς ὁποίας τόσον ἐκθύμως καὶ ἐπισήμως διεκήρυξαν οἱ Μεγάλοι Ἡγέται τῶν Συμμάχων καὶ Πρωτεργάται τῆς Νίκης καὶ τὸ κοινὸν περὶ δικαίου αἰσθημα.

Τῶν ὁμοτήτων τούτων ἔχομεν εἰς χεῖρας ἡμῶν ἐπισήμους καὶ λεπτομερεῖς ὀνομαστικούς πίνακας. Δὲν εἶναι βεβαίως δυνατὸν νὰ παραθέσωμεν εἰς τὴν παροῦσαν μελέτην παρὰ γενικὸν ἀπολογισμόν.

Αἱ θυσίαι τῶν Βορειοηπειρωτῶν, οἱ ἀγῶνές των, αἱ ἐκατόμβαι αἵματος ἀποτελοῦν μεγάλην συμβολὴν εἰς τὴν νίκην. Δὲν θὰ ἀναφέρωμεν τοὺς γνωστοὺς καὶ ἐνδόξους ἀγῶνας, τοὺς ὁποίους κατὰ τὸ παρελθὸν διεξήγαγον διὰ τὴν ἐθνικὴν των ἀποκατάστασιν. Θὰ ἀρκεσθῶμεν νὰ ἀναφέρωμεν τοὺς προσφάτους ἀγῶνάς των. Ὅταν εἰς τὰ δοξασμένα καὶ ἱστορικὰ βουνὰ τῆς Βορείου Ἠπείρου κατὰ τὴν ἱστορικὴν ἐκείνην σύγκρουσιν τῆς Ἐλευθερίας μὲ τὴν ὠμὴν *Bian* ἐγράφετο ἡ Ἑλληνικὴ ἐποποιία τοῦ 1940—41, ἐνώπιον τῆς ὁποίας ὀλόκληρος ὁ ἐλεύθερος κόσμος θὰ κλίνη, εἰς εὐσεβὲς προσκύνημα, εὐλαβῶς τὸ γόνυ, χίλιοι περίπου ἐθελονταὶ Βορειοηπειρῶται ἐπολέμησαν παρὰ τὸ πλευρὸν τῶν Ἑλλήνων κατὰ τοῦ φασισμοῦ εἰς ἀνεξαρτήτους σχηματισμοὺς τοῦ τακτικοῦ Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ. Εἰς 1.500 ὑπολογίζονται οἱ ἔφεδροι ἐπίσης Βορειοηπειρῶται οἱ ὁποῖοι ἔλαβον ὡσαύτως μέρος εἰς τὸν ἀγῶνα. Εἰς τὸν ἀριθμὸν τοῦτον θὰ προστεθοῦν καὶ οἱ τόσοι ὀδηγοί, οἱ ὁποῖοι ἀδήγησαν διὰ τῶν ἀτραπῶν καὶ τῶν χαραδρῶν τὰ νικηφόρα στρατεύματα καὶ ὁ ἄμαχος πληθυσμὸς, ὁ ὁποῖος ὑψίστας προσέφερεν βοηθητικὰς εἰς τὰ μαχόμενα στρατεύματα ὑψηλοῦς καὶ ἰδίᾳ διὰ τὸν ἀνεφοδιασμόν των εἰς τροφίμα καὶ πυρομαχικά. Πολλοὶ εἶναι οἱ ὄμηροι Βορειοηπειρῶται, οἱ ὁποῖοι ἀπήχθησαν ὑπὸ τῶν Ἰταλῶν ὀλίγας ἡμέρας πρὸ τῆς ἐναρξέως τῶν ἐχθροπραξιῶν. Καὶ ἐπακολουθεῖ ἡ περίοδος τῆς τριπλῆς κατοχῆς.

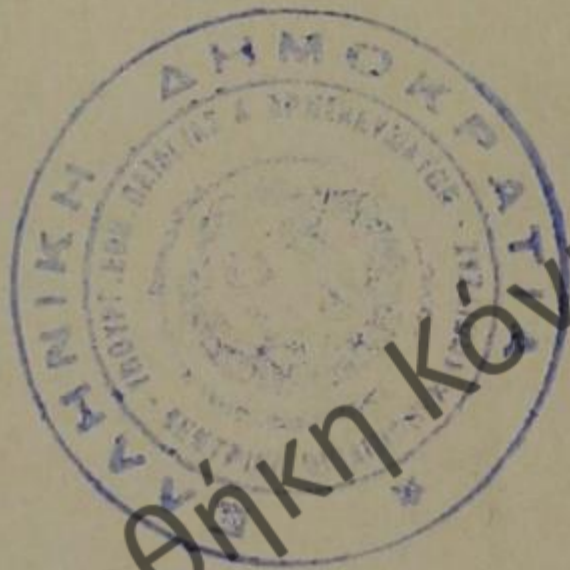
Ὁ ἀγέρωχος καὶ ὑπερήφανος ἐκεῖνος πληθυσμὸς συνεχίζει τὸν ἀγῶνα ἀντιστάσεως κατὰ τῶν κατακτητῶν ἀψηφῶν τὰς θυσίας καὶ τὰς ἀπωλείας. Λαμβάνει πρῶτος τὰ ὄπλα κατὰ τοῦ κατακτητοῦ διὰ τὴν ἐθνικὴν του ἀποκατάστασιν εἰς τὴν δούλην πατρίδα ὡς τοῦτο καὶ παρ' αὐτῶν τούτων τῶν Ἀλβανῶν ὁμολογεῖται. Συνεχίζει ἐπίσης καὶ εἰς τὴν σκλαβωμένην μητέρα Ἑλλάδα τὸν ἀγῶνα κατατασσόμενος εἰς τὰς διαφόρους ὀργανώσεις τῆς ἐθνικῆς ἀντιστάσεως. Δίδει καὶ ἡ Βόρειος Ἠπειρος τοὺς μαχητάς της καὶ τοὺς νεκρούς της εἰς τὴν μάχην τῆς Ἀφρικανικῆς ἐρήμου.

Μερικοὶ ξύλινοι σταυροὶ μαρτυροῦν τὴν καταγωγὴν των.

Καὶ ὁ ἀπολογισμὸς τῶν θυσιῶν εἶναι, ὡς εἶδομεν ἄνωτέρω, αἱματηρὸς.

Καὶ ὅμως ὁ δύσμοιρος καὶ ἀτυχῆς ἐκεῖνος πληθυσμὸς τῆς Β. Ἡπείρου φέρει ἀκόμη, ποῖος ξεύρει μέχρι πότε, τὸν σταυρὸν τοῦ μαρτυρίου του καὶ ὁδεύει τὸν ἀτελεύτητον πρὸς Γολγοθᾶν δρόμον του.

Τ Ε Λ Ο Σ

Επιμέλεια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κοινοβουλίας

Ελληνική Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσα

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Εἰς τὰς σελίδας τοῦ μικροῦ τούτου πονήματος ἐξέθεσα τὰ γεγονότα ὡς πράγματι ταῦτα συνέβησαν. Κατ' ἐπανάληψιν ἠναγκάσθη νὰ παραθέσω ἀκριβὲς τὸ κείμενον πολλῶν ἐγγράφων. Ἀπέφυγα ἐπιμελῶς ὑποκειμενικὰς κρίσεις καὶ ὁσάκις ἐξέφερα γνώμην προσεπάθησα νὰ εἶναι ἐκείνη, ἣ ὁποῖα προκύπτει ἀβιάστως ἀπὸ τὰ πραγματικὰ στοιχεῖα καὶ λοιπὸν ἱστορικὸν ὑλικόν.

Θὰ ἤθελα νὰ εὐρισκόμην εἰς τὴν εὐχάριστον θέσιν νὰ διεπίστωνα ἀντίθετα αἰσθήματα τοῦ Ἀλβανικοῦ λαοῦ πρὸς τὸν ἀδελφὸν Ἑλληνικόν. Δυστυχῶς δὲν μοῦ ἐπεφύλαξεν ἡ τύχη νὰ δοκιμάσω μίαν τοιαύτην ἱκανοποίησιν. Λέγω δὲ ἱκανοποίησιν, διότι, πιστεύω ἀπολύτως, ὅτι οἱ δύο λαοί, οἱ ὁποῖοι εἶναι οἱ ἀρχαιότεροι κάτοικοι τοῦ Βαλκανικοῦ χώρου καὶ τοὺς ὁποίους τόσοι ἱστορικῶς ἐξηκριβωμένοι, συνδέουν μεταξύ των δεσμοί, θὰ ἠδύναντο διὰ μιᾶς εἰλικρινοῦς καὶ πραγματικῆς συνεργασίας ν' ἀποτελέσουν παράγοντα εὐημερίας μεταξύ των καὶ εἰρήνης διὰ τὴν Βαλκανικὴν. Ποτισμένοι μᾶλλον ἀπὸ ἐπίκτητον μῖσος ἐναντίον τῆς Ἑλλάδος, τὸ ὁποῖον κατὰ καιροὺς ἐνέπνευσαν εἰς αὐτοὺς αἱ γνωσταὶ ἐκεῖναι θυνάμεις, αἱ ὁποῖαι ἔβλεπον τὴν Ἀλβανίαν ὡς προγεφύρωμα ἐπὶ τῶν Βαλκανίων διὰ τὴν πρὸς ἀνατολὰς ἐξόρμησίν των, οἱ Ἀλβανοὶ ἔγιναν πάντοτε ὄργανα τυφλὰ τούτων ἐναντίον τοῦ Ἑλληνισμοῦ, ὁ ὁποῖος, ἐγκατεστημένος πρὸ χιλιετηρίδων, φυσικῶς ἔδρα ἐπὶ τῆς Ἑλληνικωτάτης Ἡπειρωτικῆς γῆς καὶ διὰ τὴν ἐκπολιτιστικὴν ἐπίδρασιν τοῦ ὁποῖου ἐπὶ τῶν Ἀλβανῶν εὐγνώμονα τοῦναντίον θὰ ἔπρεπε οὗτοι νὰ διατηροῦν τὴν ἀνάμνησιν.

Ἡ ἀντιδραστικὴ θέσις τῶν Ἀλβανῶν διὰ τὸ Βορειοηπειρωτικὸν ζήτημα, διὰ τὸ ὁποῖον ὅλως ἀντιδημοκρατικῶς ἀρνοῦνται πᾶσαν συζήτησιν, παρὰ τὸ γεγονὸς ὅτι γνωρίζουν τὸ δίκαιον τοῦ αἰτήματος τούτου τῆς Ἑλλάδος, δὲν δημιουργεῖ δυστυχῶς εὐνοϊκὸν κλίμα οὔτε καὶ παρέχει τὴν προοπτικὴν μιᾶς εἰλικρινοῦς

προσεγγίσεως καὶ διακανονισμοῦ. Ἡ Βόρειος Ἡπειρος δὲν θὰ ἔπρεπε νὰ ἀποτελέσῃ διὰ τὰ δύο ὅμορα ἔθνη τὴν πέτραν τοῦ σκανδάλου οὔτε τὸ μονωτικὸν σῶμα μεταξὺ τῶν δύο τούτων ὀργανισμῶν, ἀλλὰ τὸναντίον τὸν συνδετικὸν κροῖκον τῆς ἐπιβαλλομένης στενῆς καὶ φιλικῆς συνεργασίας, τὸν ἄκμονα ἐπὶ τοῦ ὁποίου θὰ ἐσφυρηλατεῖτο μία πραγματικὴ καὶ παντοτεινὴ φιλία μὲ βάσιν τὴν ἀμοιβαίαν κατανόησιν.

Ἡ ἐπιβαλλομένη ἐκ μέρους τῆς Ἀλβανίας παραχώρησις τῆς Βορείου Ἡπείρου εἰς τὴν Ἑλλάδα πρὸς ἀποκατάστασιν τῆς γενομένης εἰς τὸν Ἑλληνικὸν πληθυσμὸν τῆς, διὰ τοὺς γνωστοὺς λόγους, ἀδικίας, ἀποτελεῖ τὴν ἀναγκαίαν προϋπόθεσιν διὰ τὴν ἐξασφάλισιν τῆς αἰωνίας καὶ εἰλικρινοῦς φιλίας μεταξὺ τῶν δύο τούτων λαῶν.

Ἀπὸ τὸ ζήτημα τοῦτο, ἡ λύσις τοῦ ὁποίου ἀποτελεῖ καὶ διὰ τὴν Ἑλλάδα, ἀλλὰ καὶ διὰ τοὺς Μεγάλους Συμμάχους ζήτημα τιμῆς πρὸς ἀποκατάστασιν τῆς ἀδικίας, ἡ ὅποια συνειδητῶς ἐγένετο εἰς βᾶρος τοῦ Ἑλληνικοῦ πληθυσμοῦ τῆς Βορείου Ἡπείρου, πρὸς ἐξυπηρέτησιν τοῦ Ἰταλικοῦ ἰμπεριαλισμοῦ, θὰ ἐξαρηθῆ εἰς οἱ δύο λαοὶ θὰ ἴδουν πραγματοποιουμένην τὴν στενὴν καὶ εἰλικρινῆ μεταξὺ των συνεργασίαν. Ἡμεῖς εἰλικρινῶς τὸ εὐχόμεθα.

Ἀθῆναι Σεπτέμβριος 1945

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΖΩΓΚΟΣ

ΠΙΝΑΞ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ι

- Η Ἀλβανία ὡς κράτος ἀπὸ τῆς ἀναγνώρισέως της μέχρι τῆς 7 Ἀπριλίου 1939. — Ὀλίγα περὶ Β. Ἡπείρου . . . Σελίς 7

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΙ

- Ἱταλικὴ εἰσβολὴ εἰς Ἀλβανίαν καὶ ἔνωσις αὐτῆς μετὰ τῆς Ἱταλίας . . . . . > 18

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΙΙ

- Ἄλλαι συμφωνίαι μετὰ τῶν ἐνωθέντων κρατῶν. — Σύνταγμα τῆς 3 Ἰουνίου 1939. — Ἐξουσίαι Βασιλέως καὶ Γενικοῦ Τοποτηρητοῦ. — Κρατικαὶ λειτουργίαι . . . . . > 24

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙV

- Φύσις τῆς Ἱταλο - Ἀλβανικῆς Ἐνώσεως . . . . . > 30

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ V

- Σχέσεις μετὰ τῶν Μουσουλμανικοῦ καὶ Ἑλληνορθόδοξου στοιχείου. — Ἡ ἀκολουθηθεῖσα ὑπὸ τῶν Ἱταλῶν πολιτικὴ ἐν Ἀλβανίᾳ μετὰ τὴν ἔνωσιν. — Ἡ στάσις τοῦ Ἀλβανικοῦ λαοῦ ἐναντι τῆς ἐπελευθύνσεως μεταβολῆς. — Ἀποτυχοῦσαι προσπάθειαι φασιστικοποιήσεως σχολείων Βορείου Ἡπείρου. — Ἐπιθετικαὶ διαθέσεις τῶν Ἱταλῶν κατὰ τῆς Ἑλλάδος. — Ἡ Ἱταλία προετοιμάζει τὴν κοινὴν γνῶμην διὰ νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸν πόλεμον . . . . . > 37

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ VI

- Ἡ Ἀλβανία κηρύσσει τὸν πόλεμον πρῶτον κατὰ τῆς Γαλλίας καὶ τῆς Ἀγγλίας, ἔπειτα κατὰ τῆς Ἑλλάδος καὶ ἐν τέλει κατὰ τῆς Ρωσσίας καὶ Ἀμερικῆς . . . . . > 50
- I. Κήρυξις ὑπὸ τῆς Ἀλβανίας τοῦ πολέμου κατὰ τῆς Ἀγγλίας καὶ τῆς Γαλλίας . . . . . > 50
- II. Προετοιμασίαι καὶ κήρυξις τοῦ πολέμου ἐναντίον τῆς Ἑλλάδος. — Συμβολὴ τῶν Ἀλβανῶν. — Συμπεριφορὰ Ἀλβανῶν ἐναντι τῆς Ἑλλάδος μετὰ τὴν συνθηκολόγησιν . . . . . > 53
- III. Κήρυξις τοῦ πολέμου ἐναντίον τῆς Σοβιετικῆς Ἐνώσεως καὶ τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν . . . . . > 83

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ VII

- I. Τὸ Ἀλβανικὸν κίνημα ἀντιστάσεως. — II. Συμβολὴ τῶν Βορειοηπειρωτῶν εἰς τὸν Συμμαχικὸν ἀγῶνα. Ἀγῶνες, θυσίαι . . . . . > 85
- Ἐπίλογος . . . . . > 93

Ελληνική Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσα

Επιμέλεια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

Επιμέλεια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας